

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Pedagogická fakulta

Katedra psychologie

Děti s rizikem odkladu povinné školní docházky
Children at risk of compulsory school attendance

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Pavla Presslerová, Ph.D.

Autor diplomové práce: Bc. Petra Kubálková

Studijní obor: Pedagogika předškolního věku

Forma studia: Navazující, magisterské, kombinované

Diplomová práce dokončena: duben 2016, Praha

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

Podpis .....

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji PhDr. Pavle Presslerové, Ph.D. za odborné vedení a cenné rady, které mi poskytla během zpracování diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat za ochotu a vstřícnost celému kolektivu MŠ v okrese Benešov. Mé díky patří i všem dětem, které se podílely na výzkumu mé bakalářské práce. Ráda bych poděkovala i své rodině a partnerovi, kteří mě plně podpořili.

Anotace

Diplomová práce se zabývá problematikou odkladu povinné školní docházky. V teoretické části je jednak vymezena charakteristika předškolního období z hlediska rozvoje klíčových schopností a dovedností jako předpokladu pro vstup do školy a rovněž popsán koncept školní zralosti i legislativní vymezení odkladu povinné školní docházky. Akcentována je role rodiny a institucionální výchovy v této oblasti. Dále se věnuje klíčovým faktorům, které mohou dominovat při odkladu školní docházky (např. rodina s nepodnětným prostředím, deficity v pozornosti, logopedické problémy, zdravotní potíže, apod.).

Cílem empirické části je sledování efektu speciálně vytvořeného programu pro rozvoj pregramotnostních předpokladů na základě hloubkové a časosběrné analýzy pěti vybraných případových studií dětí s rizikem odkladu povinné školní docházky.

Klíčová slova

Odklad školní docházky, předškolní dítě, nepodnětné zázemí, sociálně slabé rodiny, školní zralost

Annotation

This thesis deals with the postponement of compulsory school attendance. The theoretical part is partly defined characteristic of preschool period in terms of the development of key competencies and skills as a prerequisite for entry into school and also describes the concept of school readiness and legislative definition postponement of compulsory school attendance. Emphasized the role of family and institutional education in this area. It also discusses the key factors that may dominate in the postponement of school attendance (eg. Family with unstimulating environment, attention deficits, speech problems, health problems, etc.).

The aim of the empirical part is watching the effect of a specially developed program for the development pregramotnostních assumptions. The program is implemented in regular kindergarten. The main method for data collection as case studies - case studies.

Key words

Postponement of school, preschool child, uninspiring background, underprivileged families, school readiness

Obsah

1 Úvod.....	8
2 Odklad školní docházky.....	11
2.1 Školné zralost.....	11
2.1.1 Fyzická zralost.....	12
2.1.2 Psychická zralost.....	12
2.1.3 Sociální a emoční zralost.....	12
2.2 Školní připravenost.....	14
3 Příprava dítěte na školu.....	15
3.1. Rozvoj klíčových schopností a dovedností.....	15
3.1.1 Oblast motoriky.....	15
3.1.2 Zrakové vnímání.....	16
3.1.3 Prostorová představivost.....	17
3.1.4 Vnímání času.....	17
3.1.5 Řeč.....	17
3.1.6 Sluchové vnímání.....	18
3.1.7 Základní předmatematické představy.....	18
3.1.8 Samostatnost, sebeobsluha.....	19
3.1.9 Sociální dovednosti.....	20
3.2 Příprava dítěte na školu.....	20
3.3 Co by mělo dítě umět k zápisu.....	21
3.4 Klíčové faktory pro odklad školní docházky.....	21
3.4.1 Rodina se sociokulturně znevýhodněným prostředím.....	22
3.4.2 Deficity v pozornosti.....	22
3.4.3 Logopedické problémy.....	23
3.4.4 Zdravotní potíže.....	23
3.5 Rizika předčasného nástupu do základní školy.....	23
4 Přehled možných zdrojů podpory u dětí s rizikem odkladu PŠD.....	25
4.1 Odborná péče.....	25
4.1.1 Pediatr.....	25
4.1.2 Pedagogicko - psychologická poradna.....	25

4.1.3 Speciálně pedagogické centrum.....	25
4.2 Rodina, MŠ.....	26
4.3 Volnočasové aktivity.....	26
4.4 Přípravná třída.....	27
5 Cíle práce a metodologie	28
5.1 Charakteristika výzkumného souboru.....	28
5.1.1 Základní informace o MŠ.....	28
5.1.2 Výzkumný soubor.....	29
5.2 Metodika práce.....	33
5.3 Prezentace dat.....	40
5.3.1 Vyhodnocení dotazníků.....	40
5.3.1.1 Dotazníky dětí s odkladem školní docházky.....	41
5.3.1.2 Dotazníky předškolních dětí.....	42
5.4. 1 Analýza některých případových studií.....	44
5.4.1.1 Dítě s předpokladem zařazení do speciální základní školy.....	44
5.4.2 Děti s doporučeným odkladem školní docházky.....	49
5.4.2.1 Pát'a - vstupní analýza	49
5.4.2.2 Verunka - vstupní analýza.....	54
5.4.3 Děti s odkladem školní docházky.....	60
5.4.3.1 Martínek - vstupní analýza.....	60
5.4.3.2 Lukášek - vstupní analýza.....	65
6 Interpretace empirického zjištění.....	71
6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek.....	73
7 Diskuze.....	76
8 Závěr.....	78
9 Soupis bibliografických citací	80
Seznam obrázků.....	83
Seznam grafů.....	84
Seznam tabulek.....	85
Přílohy.....	86

1 Úvod

V diplomové práci se zabývám tématem: Děti s rizikem odkladu povinné školní docházky a využitím různých didaktických materiálů v mateřské škole za účelem rozvoje pregramotnostních, sebeobslužných i verbálních dovedností dětí. Téma bylo zvoleno s cílem zmapovat, jak rozšířený je institut odkladu povinné školní docházky, jaké jsou důvody k její realizaci i jaká mohou být preventivní opatření směřující ke snížení jejímu podílu v dané populaci předškolních dětí. Ke splnění těchto cílů jsem si vytvořila řadu aktivit a didaktických materiálů, které rozvíjejí klíčové oblasti rozvoje předškolního dítěte. Na základě aplikace těchto nástrojů byly identifikovány hlavní problémové oblasti, které je třeba u dětí s rizikem odkladu povinné školní docházky cíleně podporovat a stimulovat.

Cílem práce je identifikace problémových oblastí u dětí před nástupem do základní školy a podpora jejich zlepšení. Jako učitelka v mateřské škole se s těmito dětmi setkávám každý den. V letošním školním roce mám ve své třídě deset dětí s odkladem školní docházky, pro které mám vypracovaný individuální vzdělávací program. Nachází se zde i děti, u kterých se problémy také objevily. Snažím se je rozvíjet a zlepšit v rizikových oblastech, aby během posledního roku před nástupem do školy tyto deficity dohnaly a nemusely zůstat v mateřské škole o rok déle.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zabývá odklady školní docházky, školní zralostí a připraveností na školu. Jaké schopnosti a dovednosti musí dítě zvládnout před nástupem do základní školy. Musí být u něho rozvíjeny nejen v MŠ, rodině, ale i návštěvou odborníků, aby se odstranily rizikové oblasti a nemusel být udělen odklad školní docházky. Zabývám se přípravou a absolvováním zápisu předškolními dětmi. V práci rozebírám i klíčové faktory pro udělování odkladů školní docházky, jakým způsobem dojít k nápravě rizikových oblastí dětí, a tím zamezit prodloužení si pobytu v MŠ. Také upozorňuji na rizika, která se mohou objevit u předčasného nástupu do školy.

Praktická část je založena na výzkumu v mateřské škole. Cílem této části je zjistit rizikové oblasti předškolních dětí a jejich odstranění během 1. pololetí školního roku. Každodenní práci s dětmi jsou zaznamenávány pokroky dětí. Na základě pilotního šetření bylo vybráno 5 případových studií dětí s rizikem odkladu PŠD, které byly intenzivně

sledovány během šesti měsíců, a byla jim věnována zvýšená pozornost z hlediska podpory rozvoje oblastí, kde mají deficity či oslabení. ´

Pro vymezení empirického zájmu mé diplomové práce považuji předškolní věk dítěte za velmi podnětný a zajímavý, i vzhledem k variabilitě projevů předškolního dítěte. Vzhledem k níže popsaným specifikům této životní etapy však existuje poměrně velké spektrum potíží, které mohou vést k opožděnému nástupu k povinné školní docházce.

Předškolní období začíná třetím rokem života dítěte a trvá zhruba do jeho šesti let, respektive končí nástupem dítěte do základní školy. Předškolní období je období, kdy se dítě rozvíjí po všech stránkách – tělesné, pohybové, intelektové, citové i společenské. Před nástupem do školy začínají rodiče řešit, zda je jejich dítě připravené na školu či nikoliv. Mateřská škola se snaží, aby děti dosáhly takové školní zralosti, aby jim nemusel být udělen odklad školní docházky. Často se u dětí objevuje problém v komunikaci a sociální nezralosti, které jsou překážkou nástupu do školy.

Krejčová a Kargerová (2003) uvádějí přehled vývojových znaků šestiletých dětí. Zahrnuje fyzický, sociální, emocionální, kognitivní a jazykový vývoj. Děti jsou plné energie, mají velkou potřebu pohybu, ale zároveň se velmi unaví. V tomto věku mají již ustálenou preferenci v užívání pravé nebo levé ruky, zvládají koordinaci pohybů, rozvíjí se v jemné motorice. Děti na sebe přijímají různé role (role žáka, kamaráda, dítěte, syna/ dcery aj.), musí umět přijmout autoritu dospělého, kterého se snaží napodobovat. Děti mají zálibu v individuálních činnostech, rády spolupracují v menších skupinách, kde se snaží prosadit své názory, občas udělat i kompromisy. Problémy, které se vyskytují ve skupinách, je jejich panovačnost a prohry, které děti špatně nesou. Samy si hledají kamarády, kteří jsou součástí jejich her. Ke své práci přistupují svědomitě, berou věci vážně. Občas se děti přeceňují, snaží se o víc, než na co jim stačí schopnosti. Děti rozlišují dobro a zlo. Rozvíjí smysl pro „fair play“, vyžadují dodržování pravidel. Začínají ovládat své emoce. Vnímají pocity ostatních, ale občas mají tendenci žalovat. Často se hádají, ale jejich spory nejsou dlouhodobé. Mají obrovskou schopnost prožívat radost. Milují překvapení. Většinou jsou schopné odloučit se od rodiny.

Začínají chápat časové pojmy z budoucnosti. Mají představu o čase. Roste u nich chápání koloběhu životních dějů. Uvědomují si množství a rozměry. Třídí předměty podle jejich znaků a vlastností. Roste u nich doba soustředění se na činnost. Rády kladou otázky,

jsou zvědavé. Mají rády nové hry, oblibu v manipulačních a stolních hrách. Stejně tak jako výsledný produkt je těší i samotný proces tvorby. Zahajují více činností, než jsou schopny dokončit. Rády opakují to, co se naučily. Stejně typy úloh a zadání jim přinášejí radost, protože jsou v nich úspěšné. Jsou schopné učit se mechanicky. Rády pracují samostatně a ve svém vlastním tempu. Jsou schopné hodnotit svou práci i práci druhých. Zjišťují, jak věci fungují, rády věci rozebírají. Nejlépe se učí prostřednictvím objevování. Jejich myšlení je konkrétní. V rozhovoru používají vhodných výrazů a slovních obrátů. Dobře komunikují s rodinou, přáteli i cizími osobami. Někdy přetrvávají problémy s vyslovováním hlásek. Rády vysvětlují, ukazují a vypráví, často přehání. Milují vtipy a hádanky. Jejich slovní zásoba se rychle rozšiřuje. Zajímají se o význam slov. Rády posílají vzkazy. Jsou dobrými posluchači (Kreisllová, 2008, s. 17 – 21).

Předškolní období končí nástupem do základní školy. U dětí, které nejsou zralé do školy jak po fyzické, psychické, sociální a emocionální stránce, může být udělen odklad školní docházky. Tím si děti nástup do školy prodlouží o rok, výjimečně o dva.

Aplikací cíleného preventivního a stimulačního programu bych chtěla zmírnit riziko problémových oblastí a zmenšit výskyt odkladů školní docházky.

Dítě předškolního věku

2 Odklad školní docházky (OŠD)

Tato kapitola se věnuje vymezení a definici institutu odkladu povinné školní docházky. Mapuje zapojení a promoci jednotlivých zainteresovaných odborníků, kteří mohou úroveň zralosti jednotlivých oblastí u dítěte diagnostikovat, zhodnotit a navrhnout optimální intervenci po podporu oslabených oblastí vývoje.

„Není-li dítě po dovršení šestého roku věku tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to písemně zákonný zástupce dítěte do 31. května kalendářního roku, v němž má dítě zahájit povinnou školní docházku, odloží ředitel školy začátek povinné školní docházky o jeden školní rok, pokud je žádost doložena doporučujícím posouzením příslušného školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického psychologa. Začátek povinné školní docházky lze odložit nejdéle do zahájení školního roku, v němž dítě dovrší osmý rok věku.“ (Novela školského zákona č. je 472/2011 Sb.)

Odklad školní docházky je dítěti uložen, pokud není zralé na školu. Podmínky pro odklad školní docházky jsou dány školským zákonem č. 561/2004 Sb. Pokud se rodiče na základě vyšetření v PPP nerozhodnou, že dítě nechají o rok déle v mateřské škole, musí si ve škole vyzvednout formulář o odkladu školní docházky. Rodiče si ho vyplní a musí ho nechat potvrdit školským poradenským zařízením (PPP, SPC) a odborným lékařem. Tento formulář se musí odevzdat do 31. května řediteli základní školy v kalendářním roce, kdy by dítě zahájilo školní docházku. Ředitel na základě žádosti informuje rodiče písemnou formou o výsledku. Dítě, kterému je dán odklad školní docházky se vrátí do posledního ročníku mateřské školy nebo je zařazeno do přípravného ročníku základní školy. Dítě nemusí dostat odklad školní docházky jen před nástupem do školy, ale až po ukončení prvního pololetí první třídy základní školy, kdy může být vráceno zpět do mateřské školy. Častým důvodem pro udělení odkladu školní docházky je psychická nezralost, kdy dítě je hravé, nesoustředěné, neklidné. Často je stresované negativními zkušenostmi z výuky (Šmelová, Suralová, 2010). Hulík a Tesárková (2010) uvádí, že u šestiletých dětí je odklad školní docházky udělen zhruba 17,5 - 18% daného populačního ročníku.

2.1 školní zralost

Jedná se o pojem označující dosažení určitého stupně ve vývoji dítěte před vstupem do 1. třídy základní školy. Je pojímán spíše z psychologického hlediska a zohledňuje biologickou

podstatu – proces zrání. (Ležalová a kol., 2012) „V pedagogicko – psychologickém pojetí znamená školní zralost stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2003. s. 243)

Označuje se tím stav dítěte, který zahrnuje jeho psychickou, zdravotní a sociální způsobilost k zahájení školní docházky a absolvování výuky. Předpokládá určitou úroveň rozvoje jazyka a myšlenkových operací, schopnost aktivní pozornosti a soustředění a určitou úroveň sociálních dovedností (Jucovičová, Žáčková, 2014, str.24). Aby dítě zvládlo požadavky ve škole, musí být zralé a připravené na vstup do první třídy základní školy. Učitelka mateřské školy je jedna z prvních, které rozpoznají nezralé dítě na školu.

2.1.1 Fyzická (tělesná) zralost

Fyzická zralost není dominantní mezník, ale hraje důležitou roli. Pokud je dítě fyzicky zralé na školu, projeví se to i po zdravotní stránce. Dítě je více odolné vůči nemocem, zátěži, únavě, má větší obranyschopnost organismu (Jucovičová, Žáčková, 2014). Dále kolem 6. roku dítěte dochází k fyzickým změnám. Dítěti se mění proporce těla, dochází k celkovému protažení postavy, výměně dentice. Zkvalitňuje se motorika – lepší koordinace pohybů, vlivem dokončování osifikace zápěstních kůstek i rozvoj jemné motoriky. Fyzickou zralost můžeme zjišťovat pomocí jednoduchého testu tzv. filipínská míra (dítě si musí sáhnout pravou rukou přes temeno hlavy až na levé ucho) (Ležalová a kol., 2012).

2.1.2 Psychická zralost

Psychickou zralostí chápeme určitou úroveň zralosti centrálního nervového systému, který se projevuje v několika oblastech (myšlení, řeč, vnímání, pozornost, paměť, motorika). Jucovičová, Žáčková (2014) uvádějí, že dítě kolem 6. roku přechází od konkrétního, názorného myšlení k myšlení obecnějšímu, pojmovému. Začíná tvořit nadřazené, podřazené pojmy (např.: ovoce – jablko, třešeň, banán; dopravní prostředky – auto, autobus, motocykl, kamión atd.). Začíná se projevovat analyticko – syntetická činnost, která se projevuje nejen v myšlení, ale i ve vnímání. Piaget (1999) tvrdí, že v předškolním věku se vytváří v těsné souvislosti se symbolickým a předpojmovým i názorné myšlení, což vede k začátkům operací. Dítě z počátku odlišuje objekty od sebe, ví, že reálně existují, ale v ten okamžik je nemá u sebe (např.: Při hře na obchod. Bonbón při hře není reálný, symbolizuje ho kámen.). Postupně

dítě přechází k názornému myšlení, kdy pomocí slov a představ sám reprezentuje daný objekt. Piaget uvádí příklad názorného myšlení, kdy se před dítě postaví do řady šest červených kostek, k tomu dostane soubor modrých kostek. Jeho úkolem je, aby na stůl položilo tolik kostek, kolik tam je červených.

Dítě začíná sledovat rozdíly, podobnosti, jednotlivosti a vztahy mezi nimi. Objevují se u něj i počáteční logické úvahy. Začíná chápat pojmy větší- menší, delší – kratší, první – poslední, začátek – konec. V tomto věku dokáže vyjmenovat číselnou řadu většinou až do deseti, dny v týdnu, měsíce, roční období, začíná se orientovat v minulosti, co bylo a v budoucnosti, co bude v rozmezí několika málo dní. Do psychické zralosti musíme zařadit také smyslové vnímání – zrakové, sluchové. V oblasti zrakového vnímání by děti měly zvládnout složit z částí celek (puzzle, dětskou skládačku, stavět stavby ze stavebnice), umět najít, které obrázky se liší, které jsou stejné, který obrázek nepatří do řady, najít dvojice obrázků, rozpoznat všechny základní barvy, některé odstíny (např.: světle, tmavě modrá), rozlišit pojmy nad – pod, nahoře – dole, před – za – uprostřed – vedle apod. Do oblasti sluchového vnímání spadá rozlišování hlásek, na které slovo začíná, končí, které obsahuje, vytleskat počet slabik, rozlišit pojmy nahlas – potichu, rozeznávání zvuků. Dítě, které je psychicky zralé, by se mělo ve škole zvládnout soustředit 5 – 10 minut, vydržet u jedné činnosti a dokončit ji. Již děti předškolního věku dokážou v mateřské škole vyslechnout pohádku, zapamatovat si děj a zjednodušeně ji převyprávět. Dokázat si zapamatovat a znát krátké písničky a básničky. Odnést si z mateřské školy znalosti a dovednosti, které jsou důležité pro nástup do 1. třídy mateřské školy.

Řeč by měla být rozvinutá se správnou gramatikou, bohatou slovní zásobou. Děti by měly umět mluvit o svých zážitcích, vyjádřit své emoce, vyprávět/ převyprávět krátký příběh, odpovídat na otázky celou větou (Jucovičová, Žáčková, 2014).

2.1.3 Sociální a emocionální zralost

Sociální zralost zahrnuje emoční stabilitu, prvotní sebeovládání dítěte. Dítě by mělo být schopno přijmout roli školáka, kamaráda, soupeře, umět se odpoutat od matky, z rodinného prostředí, přizpůsobovat se autoritě dospělého a plnit požadavky ze školy. U dítěte dochází ke změně, kdy se pomalu musí přesunout od hry k učení, povinnostem, které přichází ze školy. Dítě se musí naučit setrvat u dané činnosti, i když není jeho oblíbená, vrátit se k ní a dokončit ji. Zvyknout si na jiné instrukce než v mateřské škole, dokázat je pochopit a splnit daný úkol. Připravovat se do školy, nosit pomůcky, umět si zorganizovat čas na

činnosti, nezapomenout na povinnosti, které si přináší ze školy domů. Dokázat navazovat kontakty, začlenit se do kolektivu, komunikovat a spolupracovat s kamarády, vznést svůj vlastní názor, umět udělat kompromis, překonat překážky a zvládnout neúspěch.

2.2 Školní připravenost

„Školní připravenost znamená dosažení optimální úrovně rozvoje osobnosti vzhledem k věku dítěte. Zahrnuje poznatky, dovednosti a návyky potřebné pro úspěšné zvládnutí školních povinností.“ (Opravilová, 2016, str. 172) Dítě musí být sociálně zralé, musí umět komunikovat, slušně se chovat, zvládat různé role (dítěte, kamaráda, syna, školáka aj.), rozlišovat role kolem sebe (jak zdravít učitelky, v obchodě, vědět, kdy je vhodné pozdravit apod.). Školní připravenost se na rozdíl od školní zralosti dá hodně ovlivnit v mateřské škole (např.: dítě doma rituály odmítá, ale když jdou v mateřské škole všichni, přidá se také). Školní připravenost souvisí se školní zralostí, navzájem se prolínají a doplňují. Můžeme ji charakterizovat několika složkami zahrnujícími jak vnitřní vlivy (zrání centrální nervové soustavy, rozvoj kognitivních procesů), tak i vnější vlivy (prostředí, výchovné vedení) (Ležalová a kol., 2012).

3 Příprava dítěte na školu

3.1 Rozvoj klíčových schopností a dovedností

3.1.1 Oblast motoriky

Hrubá motorika jsou pohyby celého těla. „*To je schopnost dítěte koordinovaně používat tělo jako celek.*“ (Lobascherová a kol., 1993, str. 13) U dětí od 3 let věku nedochází již k rychlému tempu rozvoje hrubé motoriky, protože děti již základní pohybové dovednosti (lezení, stoj, chůze, běh, skok) zvládají (Zelinková, 2001).

Tato oblast je velmi významná pro celkový rozvoj jedince. Dovednosti, zaměřené na tuto oblast, jsou pro dítě významné v získávání sebedůvěry, prohloubení samostatnosti, zdokonalování koordinace pohybů. Pokud si dítě v raném věku neosvojí koordinované pohybové návyky v oblasti hrubé motoriky, v pozdějším věku to pro něj bude obtížné. U dítěte se sleduje koordinace pohybů, jejich provedení, rychlost i odvaha, s jakou se do činnosti pouští. Dítě předškolního věku by mělo zvládnout: chůzi, přejít po čáře, stoj na špičkách, běh, skok snožmo, po jedné noze, přeskočit překážku, přes čáru, přejít přes kladinu, chytání, házení, hry s míčem (Bednářová, Šmardová, 2007). „*Lepší ovládnutí motoriky se projevuje v jízdě na koloběžce, kole, lyžování a bruslení.*“ (Zelinková, 2001, str. 50).

Jemnou motoriku lze definovat jako jemné pohyby. Patří sem schopnosti, které napomáhají dítěti mít přiměřený prostorový odhad a umožňuje mu dobrou koordinaci pohybů ruky a oka. Jde o jemné, přesné pohyby, které potřebujeme ke každodenním činnostem. Jemná motorika je nutným předpokladem pro zvládnutí sebeobsluhy (např.: obléknout se, najíst se, napít se aj.) a pro psaní. Mezi činnostmi, kterými jemné pohyby procvičujeme, jsou např.: práce se stavebnicí, skládky, navlékání korálků, stříhání nůžkami. Také pro rozvoj psaní je nutné procvičování. Můžeme s dětmi dělat obrázkové příběhy, kdy dítě musí číst obrázky, počítat v řadě předměty vždy zleva doprava. S dětmi se provádí nácvik úchopu a ovládnutí tužky. Postupně, v daném pořadí, se učí napodobovat různé tvary: kruh, ovál, oblouček, osmička, rovná čára, tvar a posun ruky zleva doprava – spirály, vlnky, kopce.

„*Soubor psychomotorických činností, které jedinec vykonává při psaní.*“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 69)

„*Grafomotorika je ovlivněna úrovní vývoje jemné a hrubé motoriky, pohybovou koordinací, senzomotorickou koordinací a úrovní vývoje psychiky.*“ (Zelinková, 2001, str. 54) Grafomotorika je také soubor cvičení, která napomáhají dítěti uvolnit zápěstí ruky, naučit ho

správné držení psací potřeby, pohyby, které jsou potřeba k nácvičku koordinace ruky a oka. Před každým nácvičkem probíhá rozcvička ruky. Děti si nejprve procvičují prsty a zápěstí. K rozcvičce prstů se využívají různá cvičení (např.: pozdravíme kamaráda vedle sebe, solíme třemi prsty, hrajeme na piano atd.), která doprovodíme nějakou písničkou, říkankou nebo básničkou. U zápěstí jsou také různá cvičení (např.: mícháme vařečkou, malujeme do vzduchu obrázek apod.). Další cviky jsou jednoduché grafické pohyby, mezi které patří čáry, klubíčka, vlnovky aj. Nejprve je v doprovodu s nějakým říkadlem, písničkou provádíme ve vzduchu, poté je přeneseme na velký papír a postupem času můžeme zkusit i klasický formát papíru A4 (Ležalová a kol., 2012). Správný úchop psací potřeby je velice důležitý pro další psaní ještě před nástupem do základní školy. Děti se učí držet tužku třemi prsty (palec s ukazováčkem proti sobě, prostředníček tužku podepírá). Špatné držení je postupem času velkým problémem, který se nesnadno odstraňuje, někdy se neodstraní vůbec. V období od 1 roku až po nástup do základní školy můžeme grafomotoriku rozdělit do 5 fází podle věku (1 – 2 roky, 2 – 3 roky, 3 – 4 roky, 4 – 5 let, 5 – 6 let), kdy dochází k postupnému rozvoji manipulace s psacími potřebami, úchopu, obtížnosti grafomotorických cvičení a kresby postavy.

Vizuomotorika je koordinace pohybů končetin a oka. *„Při čtení a psaní vykonávají oči pohyby zleva doprava. Tento pohyb je jedním z ukazatelů školní zralosti.“* (Zelinková, 2001, str. 52) Aby dítě mohlo kreslit a dokázalo ve škole psát, musí být schopno souhry, nebo – li koordinace převážně mezi okem a rukou (Bednářová, Šmardová, 2007).

3.1.2 Zrakové vnímání

„Zrakem přijímáme nejvíce informací z našeho okolí. Zrak je prostředkem poznávání hmotného světa i prostředkem komunikace.“ (Bednářová, Šmardová, 2007, str. 14)

„V předškolním věku je nejdůležitější rozvíjet zrakové vnímání pro získávání, zpracování a uchování informací z okolního světa. Představy předškolního věku mají konkrétní obsah.“ (Bednářová, Šmardová, 2007, str. 15)

Zrakové vnímání se dá rozdělit na několik oblastí. Dítě nejprve vnímá barvy, kdy je pojmenovává, hledá stejně barevně předměty, přiřazuje a pojmenovává odstíny barev. Vnímá figuru a pozadí ve vyhledávání známých předmětů nebo objektů na obrázku podle předlohy. Dokáže rozlišit dva překrývající se obrázky, vyhledat tvary na pozadí a sledovat jednu linii mezi ostatními. Zrakově odliší výraznější obrázek, který nepatří do řady, který se liší velikostí nebo je zcela odlišný. Odlišuje obrázky, které se liší pouze detailem nebo jsou v horizontální či vertikální poloze. Dítě vyhledá dvě shodné dvojice, i ty, které jsou shodné, ale liší se ve

vertikální poloze. Zvládá doplnit části v obrázku a poskládat obrázek ze dvou a více částí s předlohou i bez ní. U dětí se rozvíjí zraková paměť poznáváním viděných obrázků, zapamatováním si předmětů, které zná a určí, který chybí. Zařadíme sem i přípravu na čtení, kdy dítě pojmenovává a hledá objekty zleva doprava (Bednářová, Šmardová, 2007) (Sassu, 2007).

3.1.3 Prostorové představy

Prostorové představy úzce souvisí zrakovými, sluchovými, pohybovými a hmatovými dovednostmi a kognitivním zpracováním. „*Senzomotorické vnímání je základem pro utváření prostorových představ a pojmenování prostorových vztahů.*“ (Bednářová, Šmardová, 2007, str.21). Děti svou pozornost zaměřují na pohybující se předměty, samy manipulují s hračkami, otáčejí se za nějakým zvukem aj. Pro utváření prostorových představ a pojmenování prostorových vztahů je důležité senzomotorické vnímání. Dítě tyto procesy nejprve chápe, a pak je začne aktivně používat. Nejprve rozlišuje a užívá pojmy nahoře – dole, později vpředu – vzadu. Kolem 5. roku dokáže používat pojmy vpravo – vlevo, ale i pojmy pro odkad vzdálenosti, porovnání velikosti objektů, vnímání části a celku a jejich uspořádání (první, poslední aj.). Prostorové představy jsou důležité pro vnímání a orientace v prostoru, ve kterém žijeme, ale také pro koordinaci pohybů (Bednářová, Šmardová, 2007).

3.1.4 Vnímání času

Vnímání času se u dětí rozvíjí pozvolna. Předškolní děti žijí především přítomností. Budoucnost, minulost nerozlišují. Vymezují si je jen aktivitami, které se staly, mají z nich zážitky a na ty, na které se těší a teprve budou. Vnímání času je vytyčeno událostmi, které se pravidelně střídají a odlišují dětem den a noc, ráno, poledne, večer. Děti si jednotlivé časové úseky uvědomují zkrásně, řídí se různými rituály, které předchází danému časovému úseku (např.: večer před spaním mi maminka přečte pohádku). „*Čím je časový úsek delší, např.: střídání ročních období, tím je pro děti obtížnější vytvořit si představu trvání daného úseku.*“ (Bednářová, Šmardová, 2007, str. 25). Často také od nich slyšíme: „Kolikrát se vyspím než se daná událost uskuteční?“ Děti k představě o čase potřebují nějakou názornou praktickou pomůcku (např.: adventní kalendář, když se těší na Vánoce), nějaké vodítko, které jim lépe pomůže představit si určitý časový úsek.

3.1.5 Řeč

Řeč je prostředkem komunikace, navazování vztahů, ke spolupráci, usměrňování sociálních interakcí, také nástrojem myšlení. Nejdůležitějším obdobím pro vývoj řeči je

období do 6 – 7 let. Největší rozvoj probíhá do 3 – 4 let. Vývoj řeči je ovlivněný a závislý na motorice, vnímání, sociálním prostředí (Bednářová, Šmardová, 2007). Děti si osvojují řeč v gramaticky správných tvarech, kdy začínají používat stupňování, časování a skloňování (např.: Honzík je zlobivý. Odšroubuj to víčko.). S řečí je úzce spjata i kognitivní složka řeči, nebo – li nárůst poznatků, zkušeností, které se váží na vlastní zkušenost dětí. Děti si dokážou na základě čteného textu, verbálního popisu obrázku představit něco s čím mají zkušenost (např.: Dítě si umí představit páva, kterého nikdy nevidělo). Je důležitý každodenní pobyt s dospělým, který se dítěti věnuje, komunikuje s ním, procvičuje a rozvíjí řeč, aby u něj nedošlo k deficitům řeči – malá slovní zásoba, špatná výslovnost, neporozumění textu, nezájem o komunikaci s druhými aj. (Ležalová a kol., 2012). Řeč se dá procvičovat různými řečovými jazykolamy, rozhýbat ústa gymnastikou mluvidel, spontánním vyprávěním, popisováním obrázků, říkankami, básničkami.

3.1.6 Sluchové vnímání

„Sluch je jedním z prostředků komunikace, významnou měrou ovlivňuje rozvoj řeči a tím i abstraktní myšlení.“ (Bednářová, Šmardová, 2007, str. 40)

Různorodé dovednosti, které by měly zvládnout děti, pokud mají dobře vyvinuté sluchové vnímání. Měly by dokázat vytleskat slova, zapamatovat si a naučit se básničky, písničky, umět rovnat hlásky na počátku a konci slova, obtížnější je uprostřed. S tím souvisí i vymyšlení slov na stejnou začínající slabiku, což se může procvičovat zábavnou formou jako je hra - slovní fotbal. Dále se snaží hledat a rozlišovat krátké a dlouhé hlásky v různých slovech. Sluchové vnímání se rozvíjí také pomocí hudebních činností, kdy děti poslouchají rytmus a musí si ho zapamatovat, úryvky písní, různé zvuky zvířátek, nástrojů aj. V pohybových chvílkách zas musí poslouchat pokyny, pravidla her.

3.1.7 Základní matematické představy

Předmatematické dovednosti jsou důležité pro všestranný rozvoj a přípravu na školní matematiku. Na rozvoji se podílí řada schopností a dovedností z oblasti motoriky, řeči, sluchového a zrakového vnímání, vnímání času a prostoru. Nespočívají pouze v mechanickém reprodukování slov jedna, dvě, tři..., ale v řadě aktivit, her rozvíjejících řadu schopností důležitých pro zvládnutí školní matematiky (Kaslová, 2010).

Kaslová (2010) uvádí okruhy, které by mělo dítě v rámci předmatematické gramotnosti zvládnout:

- Dokázat si vytvořit představy (o počtu, tvarech, polohách...) na základě poslechu, umět si je vybavit a pracovat s nimi
- Komunikovat své představy pohybem, graficky, slovem nebo kombinovanou formou
- Vnímat u dějů jejich souvislosti a následnosti, prostor, ve kterém se děj odehrává
- Rozlišovat, co je podstatné a nepodstatné, možné a jisté, vyhodnocovat, co je pravda a nepravda (správně a špatně)
- Chápat negaci jednoduchých výroků
- Registrovat závislosti a pravidelnosti u pozorovaného nebo popsáno, hledat společné vlastnosti
- Chápat přirozené číslo ve všech rolích jako je počet, jméno, chápat kontexty, v nichž se může číslo objevovat
- Zaregistrovat určitou a neurčitou kvantitu v různých jazykových podobách, umět porovnat množství i počet objektů
- Rozumět a odlišovat různé otázky
- Odpovídat na vybrané otázky se snahou o co nejúplnější informaci
- Respektovat v aktivitách zadané pokyn, podmínky, návody
- Vnímat dva objekty současně a rozumět vybraným vztahům mezi nimi, chápat vztah celku a jeho částí
- Zvládat výchozí metody řešení (přiřazování, porovnávání, hierarchie, třídění, metoda výběru, vylučovací metoda, ostré lineární uspořádání, uvažování, usuzování, určení počtu objektů atd.)

Proto v předškolním věku mluvíme o předmatematických představách či předmatematické gramotnosti.

3.1.8 Samostatnost, sebeobsluha

Předškolní děti by měly zvládnout základy hygieny, stolování a samy se obléci. Tyto dovednosti jsou důležitým prostředkem ke kompetenci, která zahrnuje sebedůvěru, důvěru, co znám a umím. Také jsou důležité pro tvoření autonomie, která představuje samostatnost, vlastní snahu ve vývoji a učení. Čím více je dítě samostatnější, tím více je snaživější a použít

se do dalších nových věcí a tím přestává být méně a méně závislé na rodičích. Postupným vedením dítěte k samostatnosti a zvykáním na povinnosti mu usnadňujeme nástup do mateřské školy a později do školy základní (Bednářová, Šmardová, 2007).

3.1.9 Sociální dovednosti

Sociální dovednosti jsou důležité pro dobré začlenění do společnosti, navazování kontaktů se svými vrstevníky (stejného věku, mladší, starší, stejného i opačného pohlaví, méně zdatnými apod.), s rodiči, sourozenci, prarodiči a vzdálenějšími členy rodiny, ale i s cizími dospělými (např.: učitelky z jiných tříd v MŠ, prodavačka v obchodě aj.). Vztah s vrstevníky je pro dítě důležitý, protože je potřebuje ke svým hrám, kde si mezi sebou rozdělují role, které mohly zpozorovat v rodině i mimo ní, verbálně, neverbálně komunikují, zkouší si typy chování, reagování v různých situacích. Děti by měly ve společnosti získat a osvojit si sociální role, které vychází z rodiny nebo mimo ní. Měly by je umět měnit, podřídit se druhým, prosadit se, modifikovat role. Postupem času přebírá na sebe i role, které vidí ve svém okolí (např.: Holčička přebírá na sebe roli maminky, která se stará o miminko – hra s panenkou). V předškolním věku dokážou děti samy určit a pojmenovat, jaké role na sebe přebírají. Třeba v MŠ ví, že mají roli jako kamarád, žák, pro kterého je učitelka autoritou, musí ji poslouchat. (Ležalová a kol., 2012).

3.2 Příprava dítěte na školu v mateřské škole a doma

Mateřská škola, ale i rodina připravují dítě na školu. Řídí se Rámcově vzdělávacím programem (RVP), kde jsou stanoveny cíle předškolního vzdělávání, tedy to, co by dítě mělo zvládnout před nástupem do základní školy. Z RVP si každá mateřská škola vytvoří svůj vlastní školní vzdělávací program (ŠVP), kde plní různé úkoly spadající do pěti oblastí (biologická, psychologická, interpersonální, sociálně – kulturní, environmentální). Učitelky se řídí těmito dokumenty, na základě kterých si vytváří třídní vzdělávací program (TVP). Na každý týden si učitelka vypracuje týdenní plán – myšlenkovou mapu, z které je patrné, na jaké záměry se v tomto časovém období zaměřuje a jakými prostředky těchto záměrů chce docílit (písnička, hra, kreslení...). Učitelka si všechny nápady zaznamenává, ukládá do složky TVP a tím rozšiřuje svůj zásobník nápadů, námětů, atd. V mateřských školách je dnes trend pracovat s dětmi s deníky, kde je vidět jejich pokrok. Učitelky děti pomalu zvykají na povinnosti tím, že každý pátek dostanou deníček s úkolem (např.: pracovní list na grafomotorické cviky, omalovánky aj.) domů. Musí úkol přes víkend správně vypracovat a v pondělí ho

nezapomenout doma. V mateřské škole se s dětmi dělají činnosti z oblasti hudební, pohybové, výtvarné, předmatematických představ aj., což by měla rodina také procvičovat.

Rodina může s dítětem napravovat nedostatky v různých oblastech po upozornění učitelkami v mateřské škole. Rodiče by se dětem měli věnovat, připravit jim podnětné prostředí pro přípravu na školu. Občas je i nutné navštěvovat včas odborníky – logoped, pedagogicko – psychologickou poradnu, kurzy grafomotoriky aj. Přihlásit dítě na nějaký přínosný kroužek (např.: tanečky – pohyb, keramika – zlepšování jemné motoriky).

3.3 Co by mělo dítě umět k zápisu

„K zápisu musí jít podle zákona děti, kterým je v den nástupu do školy 6 let, tedy děti narozené do 31. srpna včetně.“ (Kutálková, 2005, str. 141)

K zápisu přichází dítě se svými rodiči, kde si s ním povídá paní učitelka nebo pan učitel. Zjišťuje, zda se dítě dokáže představit (jméno, příjmení), říci kde bydlí a kolik je mu let. Dále dítě rozeznává barvy na nějakých předmětech, geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník, obdélník), nějaká písmenka a číslice. Děti se snaží napodobit některá písmenka, číslice, umí se podepsat. U zápisu přednáší básničku nebo zpívají písničku. V oblasti řeči se sleduje výslovnost, odpovědi, reakce na otázky. Dítě by mělo znát a vyjmenovat číselnou řadu do 6, určovat množství. Mělo by dokázat určit, kde je nahoře, dole, vepředu – vzadu, vpravo – vlevo, včera, dnes a zítra a další prostorové, časové pojmy. Úroveň kresby by měla odpovídat kresbě předškolního dítěte, umět obkreslit jednoduché tvary. Učitelka sleduje i správné držení tužky, i ve které ruce ji dítě drží, jak kresba vypadá. Zjišťuje se lateralita dítěte, jakou rukou kreslí, kterou bere předměty apod. Sleduje se i jeho chování, zda si je v plnění úkolů jisté/nejisté, zda je úzkostné, jak pracuje pod vedením cizí osoby (Beníšková, 2007, s. 15 -16).

3.4 Klíčové faktory pro odklad školní docházky

V dnešní době je časté dát dítěti odklad školní docházky. Někteří rodiče k tomu přistupují tak, že chtějí dítěti prodloužit dětství nebo sami na dítěti vidí nedostatky, tak je chtějí ještě dopilovat. Sama si myslím, že školní zralost by neměli posuzovat rodiče, ale odborníci. Odklad školní docházky může doporučit dětský lékař, učitelky v mateřské škole, pedagogicko – psychologická poradna, klinický psycholog a jiní odborníci. Rozhodnutí o udělení odkladu školní docházky uděluje ředitel/ka školy na základě zprávy z pedagogicko -

psychologické poradny, na žádost rodičů u zápisu nebo neúspěchem u zápisu, kdy se dítě potvrdilo jako nezralé.

Pokud dítě předškolního věku není zralé ve více rovinách, neměli bychom mu bránit zůstat o jeden rok déle ve škole. Pokud se rodiče rozhodnou ukvapeně a dítě pošlou nezralé do školy, bude to špatné. Jsou jen dvě varianty, které se mohou objevit. První z nich bude dlouhé dotahování spolužáků za velkého úsilí, i přesto nedosáhne lepších výsledků. Druhou, horší možností je vrácení dítěte do mateřské školy, protože je nezralé. Projevuje se větší hravostí, nápadnou nesoustředěností ve výuce a nestačí ostatním dětem. Pokud se rodiče rozhodnou správně, dítě buď nastoupí do školy zralé, zvládne vše lépe, bude se učit s chutí. Hlavním důvodem odkladů školní docházky je nesplnění některých předpokladů pro vstup do školy. Nejčastěji problémy v oblasti řeči. Děti jsou nepozorné, nesoustředěné, nevydrží u činností, problémy s grafomotorikou. Některé děti mají pomalé pracovní tempo, vědomostmi nestačí na školu. Dalším rizikem je menší fyzická vyspělost dítěte, častá nemocnost a jeho věk. Pokud je dítě (převážně chlapci) narozeno v srpnu uvažuje se u nich o odkladu školní docházky.

3.4.1 Rodina se sociokulturně znevýhodněným prostředím

Děti mohou mít problémy kvůli špatnému, málo podnětnému prostředí v rodině. Jsou to děti, které pochází z nižších sociálních vrstev nebo jsou součástí etnických menšin. Děti pocházející z takového prostředí, většinou nejsou schopni si osvojit všechny druhy předpokladů, které potřebují pro úspěšný nástup do základní školy. V rodině jim chybí vzájemná komunikace a interakce mezi členy rodiny a jazyk, kterým se dorozumí. Podle Kohna (1984) problémovým dětem chybí převážně vhodné postoje a hodnoty (důvěra v sebe, seberegulace, nezávislost, dostatečná míra nekonformity). Další psychologové uvádí, že děti se socio-kulturním handicapem trpí nedostatkem jazykových kompetencí, vysoké inteligence a logického myšlení (Vágnerová a kol., 2000).

3.4.2 Deficity v pozornosti

Problémy s pozorností mají hyperaktivní děti, které neposedí v klidu, projevují se nadměrnou činností. Tyto děti nevydrží v klidu u žádné činnosti, nedovedou se zklidnit, i kdyby chtěly. S tím souvisí porucha pozornosti ADHD, kdy si dítě neustále hraje s rukama, bere něco do ruky, neposedí na jednom místě, vrtí se na židli aj. Snadno ho dokážou vyrušit vnější podněty jako rána venku, moucha na okně atd. Špatně reaguje na instrukce, má potíže s dokončením prací. Při pokládání otázky, vy hrkne odpověď dříve než je otázka položena.

Nesetrvá u jedné z činností, neustále přebíhá od jedné k druhé. Často skáče lidem do rozhovorů, přerušuje jim dialogy a zasahuje do her. Někdy vypadá, že neposlouchá, nerozumí instrukcím. Rychle klesá jeho výkonnost a unaví se (Beníšková, 2007).

3.4.3 Logopedické problémy

Nejčastějším problémem dětí v předškolním věku je řeč. V tomto období u dětí vymizí patlavost, ale občas do školního věku přetrvávají problémy s výslovností r, ř, č. Někdy se tyto hlásky samy zpraví do nástupu do školy, ve většině případech dochází rodiče s dětmi k logopedovi (Ležalová a kol., 2012). V dnešní době začínají děti navštěvovat logopeda na poslední chvíli. Většina z nich neumí správně vyslovovat, ostatní jim nerozumí, posmívají se. Někteří předškoláci nedokáží vytvořit souvislou větu, vyjádřit se, zaměňují písmenka, některá ani nevyslovují. Problémy s řečí mohou nastat i u dětí z bilingvní rodiny, kdy dostatečně nepřichází do kontaktu s daným jazykem, který se užívá v mateřské škole a následovně v základní škole. Buď rodiče jazyk sami nezvládají, nebo s dětmi daný jazyk nepochvívají. Děti mohou být i několika jazyky přetěžovány a neumí správně mluvit ani jedním z nich.

Logopedické problémy dětí řeší rodiče s klinickým logopedem nebo je nabízena logopedická prevence přímo v mateřských školách.

3.4.4 Zdravotní potíže

„V rámci integračních programů je dětem se zvláštními potřebami poskytována podpora tak, aby se mohly stát plnohodnotnými účastníky programů výchovné péče v předškolním zařízení.“ (Essa, 2011, str. 28). Proto by se takovýmto dětem měly vytvořit optimální podmínky k rozvoji jejich osobnosti (Smolíková, 2004). Zdravotní potíže mohou být v nemotornosti dětí, mohou mít problémy v chování, zaostávat za svými vrstevníky. Díky OŠD mohou nějaké potíže odstranit pomocí plánování a vedení dospělými osobami. Objevuje se porucha učení, kdy má dítě problém s nasloucháním, mluvením nebo usuzováním. Objevit se mohou poruchy zraku a sluchu, které se diagnostikují v raném věku. Těmto dětem by se mělo uzpůsobit prostředí a pracovat s nimi jako se zdravými dětmi (Essa, 2011).

3. 5 Rizika předčasného nástupu do základní školy

Před udělením předčasného nástupu do základní školy musí projít dítě komplexním vyšetřením v PPP. Na základě vyšetření bude rozhodnuto, zda dítě je zralé na školu. Aby dítě zvládlo nástup do 1. třídy základní školy, musí zvládnout všechny dovedností jednotlivých oblastí. Někteří rodiče se odkladem školní docházky snaží dětem prodloužit dětství nebo jim

dát prostor k získání více vědomostí, dovedností, aby v základní škole měly nejlepší výsledky. Takové děti se budou ve škole nudit. Naopak rodiče, kteří si nepřipustí, aby jejich dítě mělo odklad, vše uspěchají, i když zatím nedosáhlo školním nárokům. Pokud nebudou děti připraveny na školu, budou mít velkou práci vše dohnat nebo mohou být v prvním pololetí vráceny zpět do mateřské školy (Ležalová a kol., 2012). Rizikem pro předčasný nástup dítěte do školy může být jeho fyzická nezralost, kdy je nadměrně unavené, často se nesoustředí na výuku. Pokud je dítě psychicky nezralé, často je hravé, neklidné, nesoustředěné, dostává se do stresových situací, které pak u něj navodí negativní pocity a zkušenosti ze školy. Nedokáže využít svou rozumovou kapacitu a není nijak motivováno k učení. S nezralostí jsou i spojené problémy se zrakovým rozlišováním a grafomotorikou, kdy postupem času ztratí dítě zájem o psaní, protože každý den získává negativní zkušenost, kdy stále s obtížemi nezvládá grafomotorická cvičení. Citová nezralost je také velkým problémem, kdy se dítě špatně odpoutává od rodiny, těžce se adaptuje na nové prostředí, nedokáže unést hodnocení aj. (Ležalová, 2010).

Děti, které nastoupí předčasně do základní školy, nejčastěji bývají fyzicky, psychicky nebo citově nevyzrálé. Často jsou děti ještě hravé. Vydrží se učit hodinu, a poté by si chtěly začít hrát podle sebe. Nedokážou se podřídit školnímu režimu, protože k tomu nejsou ještě dostatečně zralé (Beníšková, 2007).

4 Přehled možných zdrojů podpory u dětí s rizikem odkladu PŠD

4.1 odborná péče

Na pomoc odborné péče se obrátí sami rodiče nebo jim je doporučena mateřskou školou (MŠ). Pokud je to na doporučení MŠ, mohou rodiče přinést jak dotazník o dítěti vyplněný učitelkami, tak různé materiály, práce, které dítě za určité období plnilo v mateřské škole. Na nich mohou odborníci zaznamenat posun nebo stagnaci v určité z oblastí (např.: nápodoba znaků v zrcadlově obrácené podobě, stagnace kresby, grafomotorické problémy aj.).

4.1.1 Pediatr

Předškolní dítě je ve svých pěti letech pozváno na preventivní prohlídku, kdy pediatr posuzuje psychomotorické hodnocení dítěte a jeho zdravotní stav. Pediatr má velkou výhodu, že většinou zná dítě a jeho vývoj, specifika od narození. Součástí prohlídky je kontrola váhy, míry, sluchu, zraku, držení těla, stavu dentice. Pediatr provede u dítěte orientační zkoušku školní zralosti pomocí rozboru výtvarného a grafického projevu dítěte. Zjišťuje u dítěte, zda zná základní barvy, rozpozná číslice, písmena, tvary, posuzuje výslovnost, slovní zásobu. Na základě preventivní prohlídky může pediatr dát doporučení na odklad školní docházky.

4.1.2 Pedagogicko – psychologická poradna (PPP)

Pedagogicko – psychologická poradna je „zařízení, které se zabývá poradenskou činností v oblasti vývoje, výchovy a vzdělávání dětí a mládeže. Poskytuje služby školám, výchovným poradcům a psychologům ve školách, rodičům aj. Provádí pedagogicko – psychologická vyšetření a pomáhá při profesionální orientaci žáků.“ (Průcha, 2013, str. 159)

Před nástupem do základní školy velká většina předškolních dětí prochází screeningovými zkouškami školní zralosti. Toto vyšetření se převážně provádí v PPP. Pracovníci PPP zjišťují u dětí, jaké rizikové oblasti se u nich vyskytují a jak je odstranit. Také na vyšetření dochází nadané, nadprůměrné děti, které by chtěli rodiče dát o rok dříve do školy (Matějček, 2011).

4.1.3 Speciálně-pedagogické centrum

„Dítě je v péči SPC většinou již od doby, kdy je u něj zjištěno zdravotní postižení nebo znevýhodnění (protože SPC takové děti vyhledává). SPC se podílí na jeho dalším vývoji a vzdělávání v rámci integrace do běžné školy nebo v rámci jiného typu vzdělávání.“ (Ležalová, 2010) SPC vytváří pro takovéto děti individuální plány a zajišťují speciálně pedagogickou

péči. Když je potřeba vytváří optimální podmínky pro vzdělávání tím, že dochází k úpravě prostředí, používají se speciální pomůcky, literatura aj. (Ležalová, 2010).

4.2 Rodina, MŠ

V mateřské škole jsou pro děti s odkladem školní docházky vypracovávány individuální vzdělávací plány (IVP), které vychází z doporučení z Pedagogicko-psychologické poradny (PPP). Učitelky vybírají pro děti činnosti, pomůcky, které souvisí s IVP. S předškolními dětmi by se měly jak v MŠ, tak v rodině procvičovat dovednosti důležité pro budoucí život a vzdělávání. Dítě musí dosáhnout emoční a sociální zralosti, osvojit si grafomotorické, komunikativní, předmatematické dovednosti a dovednosti týkající se zrakového a sluchového vnímání.

Rodina by se měla snažit dohnat deficity, díky kterým si děti prodlouží pobyt v mateřské škole o rok. Mohou se poradit s učitelkami mateřských škol, dostanou doporučení na vyšetření v PPP. Převážně jsou to doporučení na návštěvu logopeda, grafomotorických kurzů a pravidelný pobyt v mateřské škole. Rodiče by se měli snažit těmto doporučením vyhovět, protože tím pomohou svému dítěti lépe zvládnout nástup i pobyt ve škole.

4.3 Volnočasové aktivity

V rámci základní umělecké školy (ZUŠ), při základních školách (ZŠ) nebo v domech dětí a mládeže (DDM) jsou pořádány pro děti různé kroužky pro jejich rozvoj a dohnání rizikových oblastí. Jsou to např.: Grafomotorika, Předškoláček, Logopedická prevence v MŠ nebo návštěva klinického logopeda. Na grafomotorice se děti rozvíjí jemnou motoriku, koordinaci ruky a oka, učí se správný úchop psacích potřeb, uvolňovací cviky ruky. Také se učí správné sezení na židli a správný pohyb a držení zápěstí. Cvičení na uvolňování ruky se provádí obtahováním obrázků, znaků z počátku ve stoje na svislé, pak na vodorovné ploše. Postupem času se přechází do polohy v sedě. Kroužek Předškoláček, který je realizován při ZŠ nebo v DDM. Děti jsou připravovány na školu, dostanou se do prostředí ZŠ a mezi nové kamarády. Zábavnou formou procvičují různé dovednosti, které jim pomohou při zápise a usnadní nástup do základní školy. Dále mohou děti navštěvovat stimulační kurzy jako je např.: Maxíkuv kurz, který se snaží usnadnit dítěti vstup do základní školy.

4. 4 Přípravné třídy

Přípravné třídy jsou zřizovány při základních školách pro 10 – 15 předškolních dětí jako nultý ročník, který se nezapočítává do povinné školní docházky. Nemohou vznikat samostatně, protože se nezapisují do rejstříku škol. Vznikají tam, kde mateřské školy nejsou dětem schopny dát takovou nabídku a možnosti k jejich rozvoji. Obsah vzdělávání vychází z RVP PV a je součástí ŠVP. Přípravné třídy jsou zřizované pro děti, kterým byl dán odklad školní docházky a je znatelné, že jejich zařazení do této třídy vyrovná jejich deficity vývoje. „.....jsou určeny dětem se sociálním znevýhodněním – z rodinného prostředí s nízkým sociálně – kulturním postavením, dětem ohroženým sociálně patologickými jevy nebo dětem azylantů. Cílem přípravných tříd je zejména naučit děti komunikaci, základy sebeobsluhy, český jazyk a zabezpečit jejich relativně bezproblémový přechod do vzdělávacího procesu.“ (Ležalová, 2010). Děti dochází do přípravné třídy na tolik hodin, kolik jich je stanovených pro první třídu základní školy. Na konci druhého pololetí učitel vypracuje zprávu, ve které zhodnotí pokroky dítěte. Ve zprávě uvede, zda je dítě nadané, jeho zájmy, speciální vzdělávací potřeby. Pokud jsou u dítěte zaznamenány nějaké nedostatky, doporučí vytvoření individuálního vzdělávacího plánu pro vzdělávání dítěte v následujícím ročníku a další návrh pro jeho vzdělávání (vyhláška č. 48/2005, Sb.1).

Doporučení na přijetí dítěte do přípravné třídy vydává školské poradenské zařízení na základě žádosti rodičů a ředitele základní školy, při které je přípravná škola zřízena. Přípravné třídy se na první pohled podobají prvním třídám základní školy. Jsou vybaveny stolky s židlemi. Jako v mateřské škole je ve třídě koberec, který slouží k různým hrám, relaxaci. Děti mají přístup ke knihám, didaktickým pomůckám, pomůckám k rozvoji jednotlivých oblastí jako je jemná, hrubá motorika, předmatematická gramotnost aj. Výhodou přípravných tříd je to, když jsou součástí základních škol, že mohou využívat prostory školy jako tělocvičnu, keramickou, výtvarnou dílnu (Jagošová, 2015). Sama jsem přípravnou třídu navštívila a z části je podobná prostorám mateřských tříd ve zmenšené podobě. Liší se v tom, že mateřské školy mají místo na odpočinek, zde takové možnosti nejsou.

5 Cíle práce a metodologie

Hlavním cílem diplomové práce je objevení problémových oblastí u dětí před nástupem do základní školy a podpora jejich zlepšení. Dále se zabývá problematikou odkladu školní docházky. V práci je vymezena charakteristika předškolního období z hlediska rozvoje klíčových schopností a dovedností jako předpokladu pro vstup do školy a rovněž popsán koncept školní zralosti a legislativní vymezení odkladu povinné školní docházky. Zmíněna bude i role rodiny a institucionální výchovy v této oblasti.

Výzkumné otázky

- 1. Jaké jsou nejčastější rizikové oblasti u dětí předškolního věku v kontextu školní zralosti?**
- 2. Jakým způsobem se dá pracovat na odstranění či alespoň minimalizaci dílčích deficitů u rizikových dětí?**
- 3. Za jakých okolností je vhodným řešením pro individuální situaci dítěte odklad povinné školní docházky?**

5.1 Charakteristika výzkumného souboru

5.1.1 Základní informace o MŠ, kde jsem výzkum prováděla

Výzkum jsem prováděla v pavilónové mateřské škole, která se nachází v malém městě v okrese Benešov. Pracoviště má 6 tříd. 5 tříd je propojeno chodbou, 6. třída je na odloučeném pracovišti. Celková kapacita MŠ je 163 dětí, v každé třídě je 28 dětí. Tři třídy jsou uzpůsobeny pro děti ve věku 3 – 4 roky. V jedné třídě jsou děti ve věku 4 – 5 let. Další dvě třídy jsou pro předškolní děti a děti s odkladem školní docházky. Je to školka s celodenním provozem, příspěvkovou organizací. Zřizovatelem je město. V bývalých sklepních prostorách je zřízena sauna s kapacitou 16 dětí. Všechny třídy prošly celkovou rekonstrukcí, jsou vybaveny nábytkem a pomůckami přiměřenými jejich věku. Celý areál školy je umístěn v pěkné zahradě sousedící s parkem. Zahrada je vybavena z evropských fondů novými herními prvky. Na odloučeném pracovišti je 6. třída, kterou navštěvují nejstarší děti – předškolní a děti s odkladem školní docházky (OŠD). Sama působím v této 6. třídě, kde

je 18 předškolních dětí a 10 dětí s OŠD, proto jsem svou diplomovou práci směřovala k odkladům školní docházky.

Všechna data pro výzkumné šetření jsem sama shromáždila na této školce, proto nemusí být úplně objektivní. Pozitivem může být to, že jsem součástí procesu, setkávám se s dětmi a dobře je znám, v čem mají potíže, co zvládají bez problémů. Naopak negativem je to, že data mohou být zkreslená, subjektivní, protože je získávám sama. Všechna jména dětí nejsou původní, jsou změněna. Data jsem sbírala od začátku školního roku až po pololetí, tedy do ledna, v MŠ se souhlasem rodičů a učitelů dané mateřské školy.

5.1.2 Výzkumný soubor

Pro pilotní šetření byla záměrně zvolena třída, ve které působím jako učitelka. Tato třída se skládá z 28 předškolních dětí, mezi kterými je 10 dětí s dokladem školní docházky. Z této třídy jsem si vybrala 5 dětí, u kterých se objevují rizikové oblasti jejich rozvoje (emocionální a sociální zralosti, komunikačních, grafomotorických a předmatematických dovedností, zrakového a sluchového vnímání).

Pro výzkum jsem si zvolila 5 dětí (tři chlapce a jednu dívku). První dvojice (dva chlapci) s odkladem školní docházky a druhou, která bude mít doporučený odklad školní docházky a chlapce, který do mateřské školy nastoupil prvně až tento školní rok (do této doby byl doma s matkou). Děti byly záměrně vybrány z této třídy. Dvě dvojice byly vybrány na základě pozorování, screeningu školní zralosti, výsledků z pedagogicko – psychologické poradny, kde se potvrdilo nejvíce problémových oblastí. Chlapce jsem si vybrala proto, že jediný z celé třídy začal navštěvovat mateřskou školu až rok před nástupem do základní školy. V následující tabulce (Tabulka č. 1 a tabulka č. 2) jsou představeny základní data o výzkumném vzorku.

Tabulka č.1: Respondenti bez odkladu školní docházky (OŠD) – základní představení

Jména dětí	Věk	Hlavní problém	Rodinná anamnéza	Návštěva MŠ	Specifika
Kubík	5 let, 9 měsíců	Nezralost ve všech oblastech rozvoje (emoční a sociální, grafomotorická, komunikační, předmatematické zrakové a sluchové vnímání).	Z adoptivní rodiny, nemá žádného sourozence	MŠ navštěvuje 1. rok. Do této doby pobýval doma s matkou.	Do této doby než nastoupil Kubík do MŠ, tak se doma nesetkal s psacími potřebami, pomůckami na výtvarné činnosti aj. – informace z rozhovoru s matkou.
Verunka	6 let, 1 měsíc	Nezralost v emoční a sociální, komunikační, grafomotorické oblasti, ve zrakovém a sluchovém vnímání.	Z úplné rodiny, má 8letého bratra.	MŠ navštěvuje 2. rokem	

Páťa	6 let, 2 měsíce	Nezralost v emoční a sociální, komunikační, předmatické oblasti, ve zrakovém a sluchovém vnímání.	Z úplné rodiny, má bratra v 5.třídě ZŠ.	MŠ navštěvuje 3. rokem	
------	--------------------	---	---	------------------------------	--

Tabulka č. 2: Respondenti s odkladem školní docházky (OŠD) – základní představení

Jména dětí	Věk	Hlavní problémy	Rodinná anamnéz	Návštěva MŠ	Specifika
Martínek	6 let, 3 měsíce	Nezralost v komunikační, grafomotorické oblasti, ve zrakovém vnímání.	Z úplné rodiny, má roční sestru.	MŠ navštěvuje 3. rokem	Otec vychovává Martínka k agresivitě, k bojovému umění. Otec nadměrně zneužívá alkohol - hospitalizace.
Lukášek	6 let, 4 měsíce	Nezralost v emoční a sociální, komunikační, grafomotorické, předmatematické oblasti, ve zrakovém a sluchovém vnímání.	Z úplné rodiny, má sestru – dvojče.	MŠ navštěvuje 2. rokem	

5.2 Metodika práce

Pro realizaci výzkumného šetření jsem použila tyto metody sběru dat:

Pilotní šetření

Pozorování

Dotazník pro rodiče

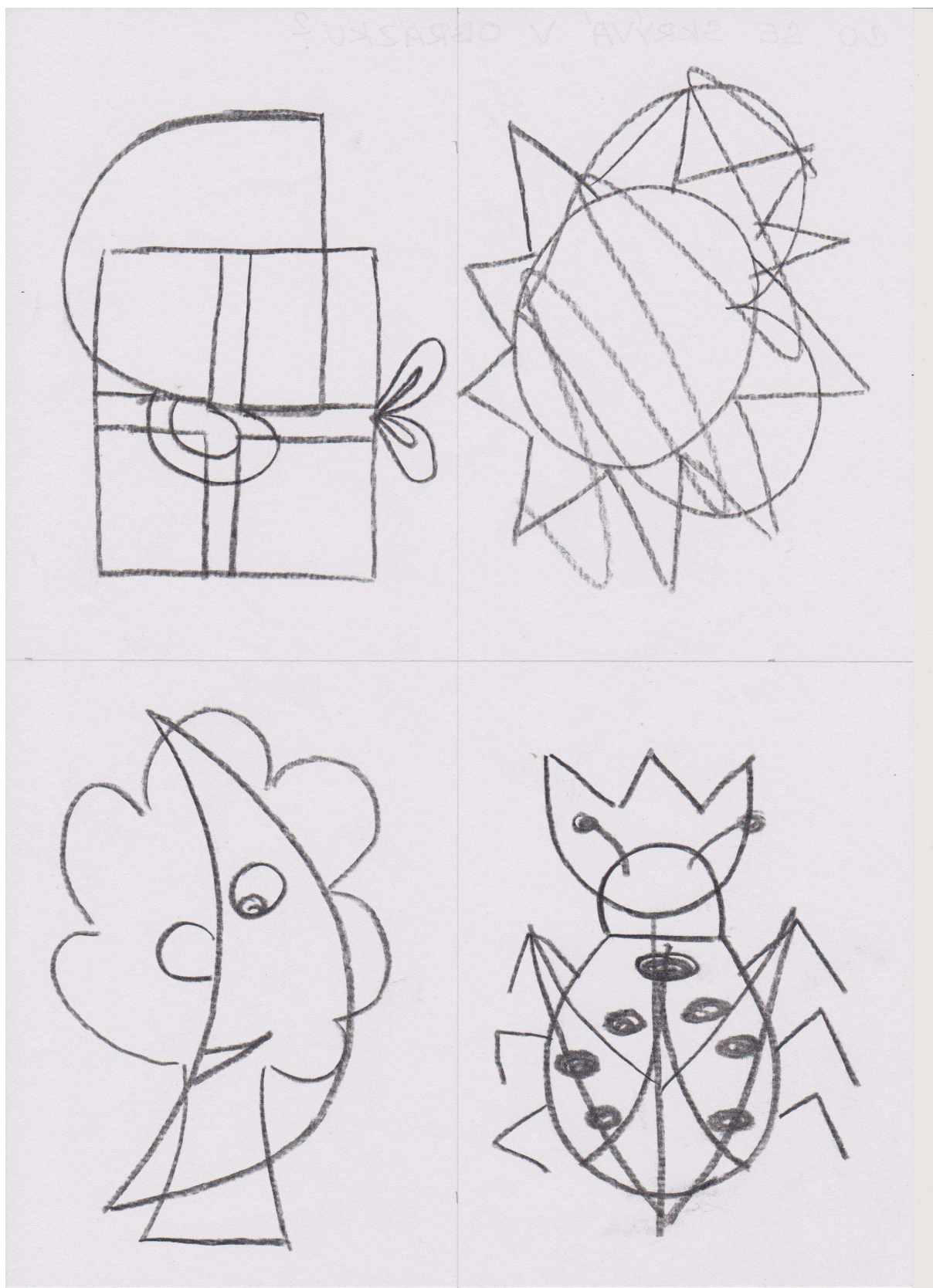
Analýzu produktů (pracovní listy, kresebné materiály, screening školní zralosti).

Hlavní metodou analýzy dat je kvalitativní pojetí výzkumného šetření - rozbor několika případových studií (kazuistik).

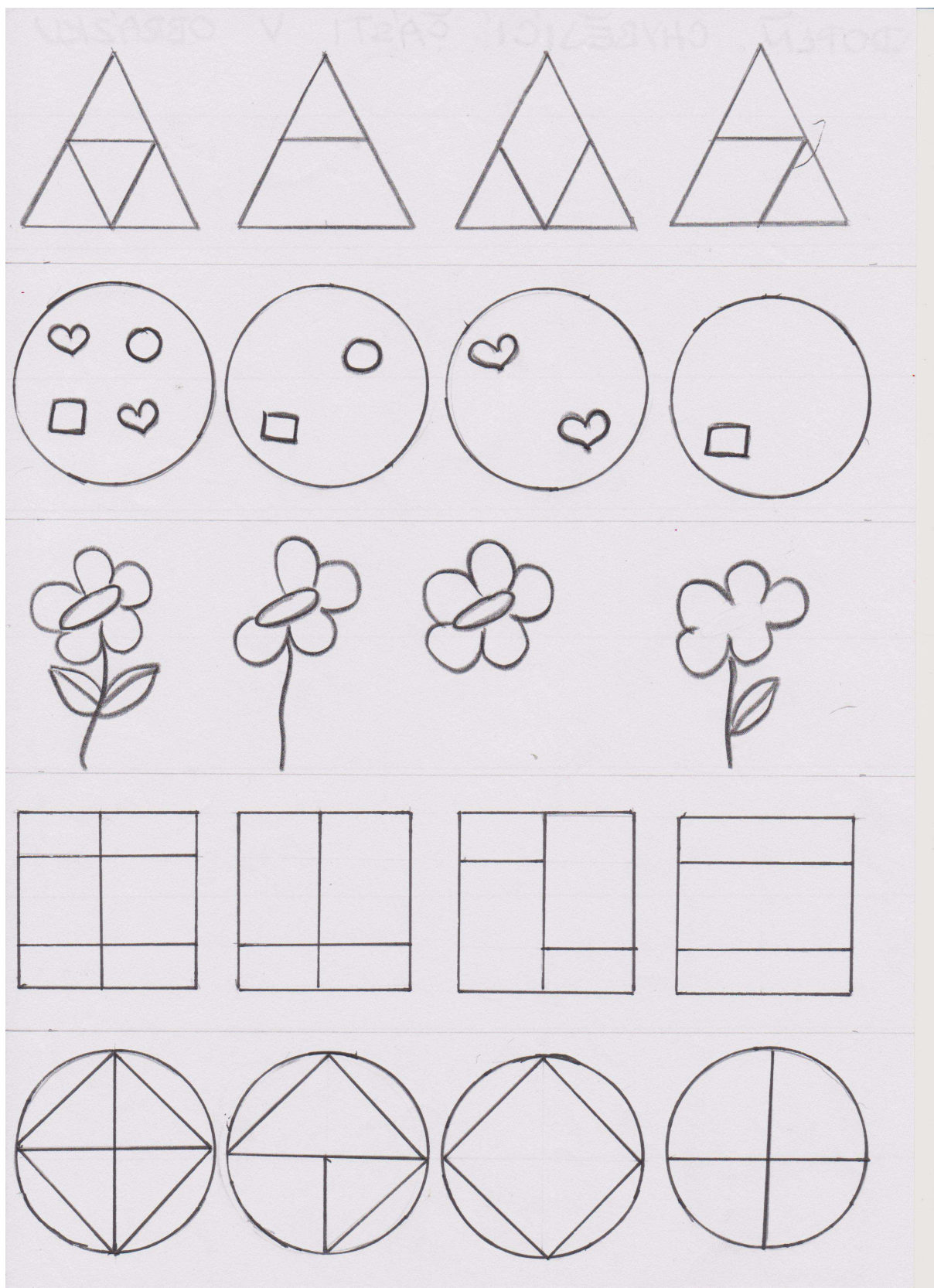
Pilotní šetření jsem prováděla v mateřské škole nedaleko Benešova. Cílem pilotního šetření bylo identifikovat rizikové oblasti v kontextu školní zralosti a identifikovat potenciální respondenty vhodné do zařazení této výzkumné studie.

Pilotní šetření bylo prováděno ve třídě (10 dívek, 18 chlapců), kde působím jako paní učitelka. Provedla jsem sama u celé třídy (28 dětí) screening školní zralosti pomocí různých testů, mezi kterými byla např.: kresba postavy, nápodoba písma, pojmenovávání obrázků zleva doprava. Inspirovala jsem se několika úkoly z knihy Diagnostika dítěte předškolního věku od autorek: J. Bednářové a V. Šmardové (2007). Vytvořila jsem si sama i několik obdobných aktivit (viz. Obrázek č. 1 – č. 5). Další pracovní papíry a náměty na činnosti jsem použila ze sborníku naší MŠ. Z celé třídy jsem si vybrala 5 dětí. V rámci screeningového programu měly nejslabší výsledky. Jejich kresby neodpovídaly předškolnímu věku, nedokázaly správně držet psací potřeby aj. Jejich rizikové oblasti byly velmi výrazné. Na základě toho jsem zjistila, které oblasti jsou pro děti složitější, a v kterých oblastech jsou nezralé. Odhadnutí problémových oblastí v předškolním věku napomohlo pilotní šetření, ale také to, že působím v této třídě a děti znám. Pilotní šetření napomohlo k získání výsledků, které odhalily rizikové oblasti předškolního věku. Do podrobnější analýzy byly vybrány děti, u kterých deficity jednotlivých oblastí byly nejvýraznější.

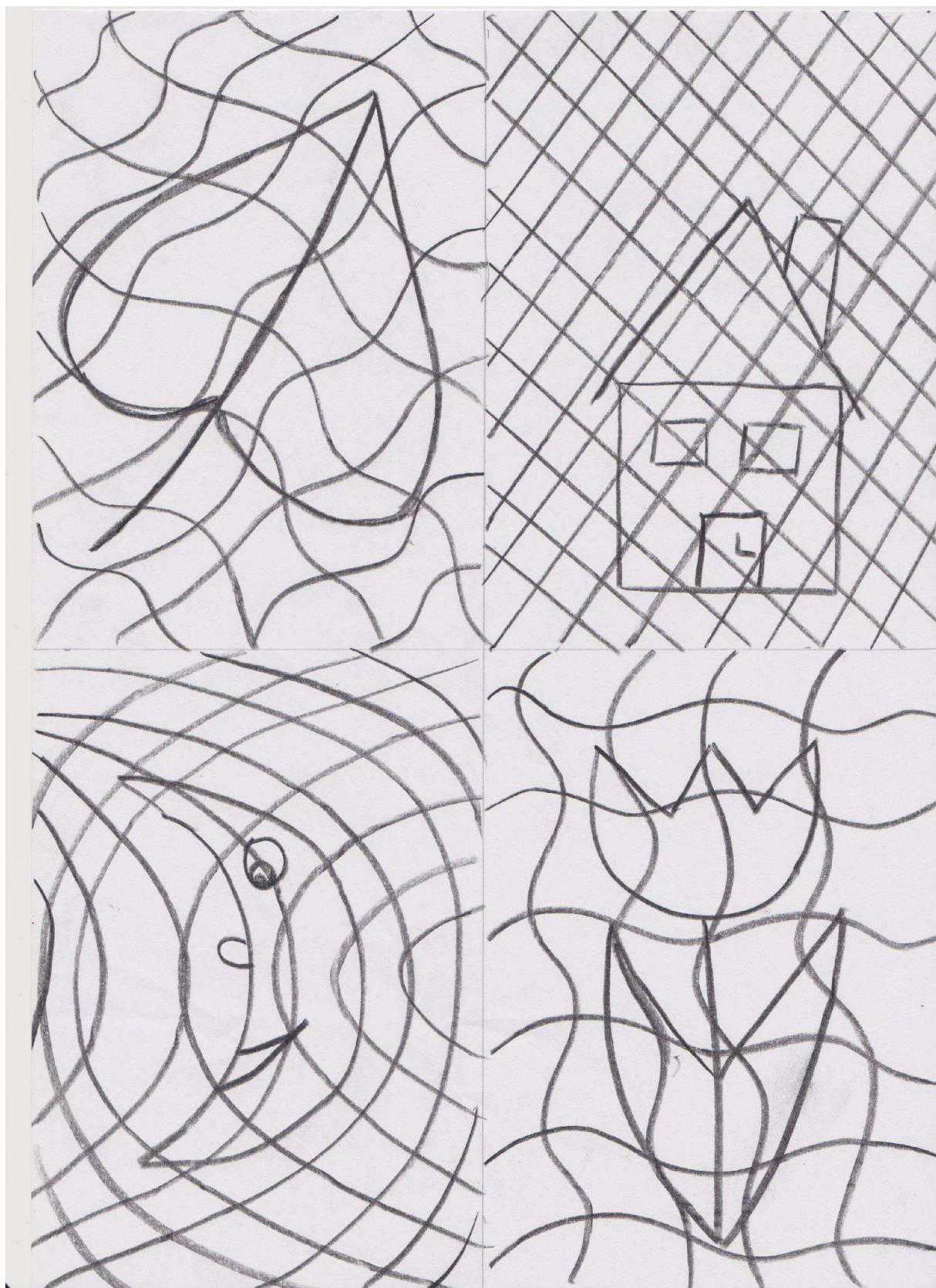
Obrázek č. 1 – Co se skrývá na obrázku

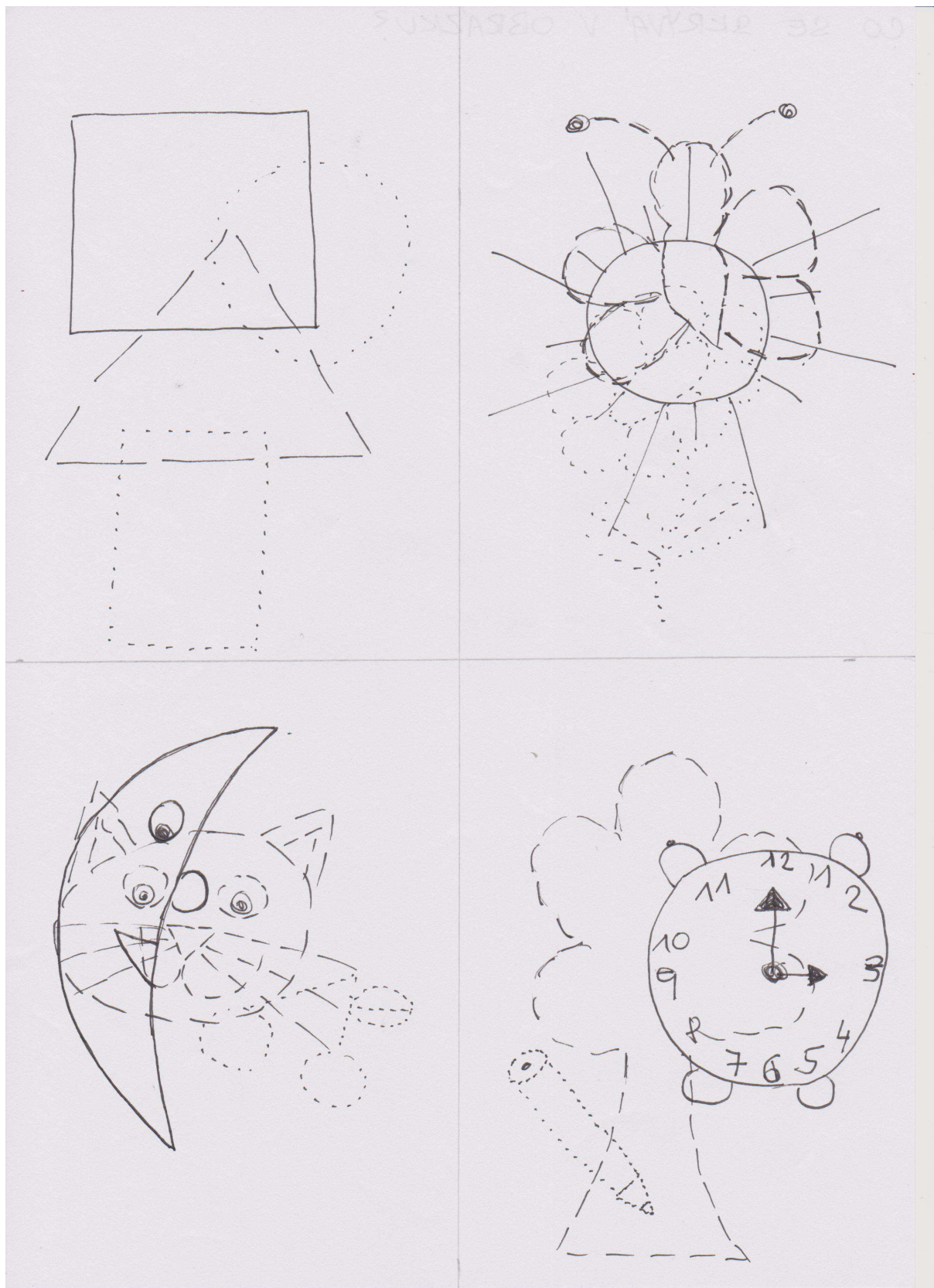
Obrázek č. 2 – Dopln chybějící části v obrázku

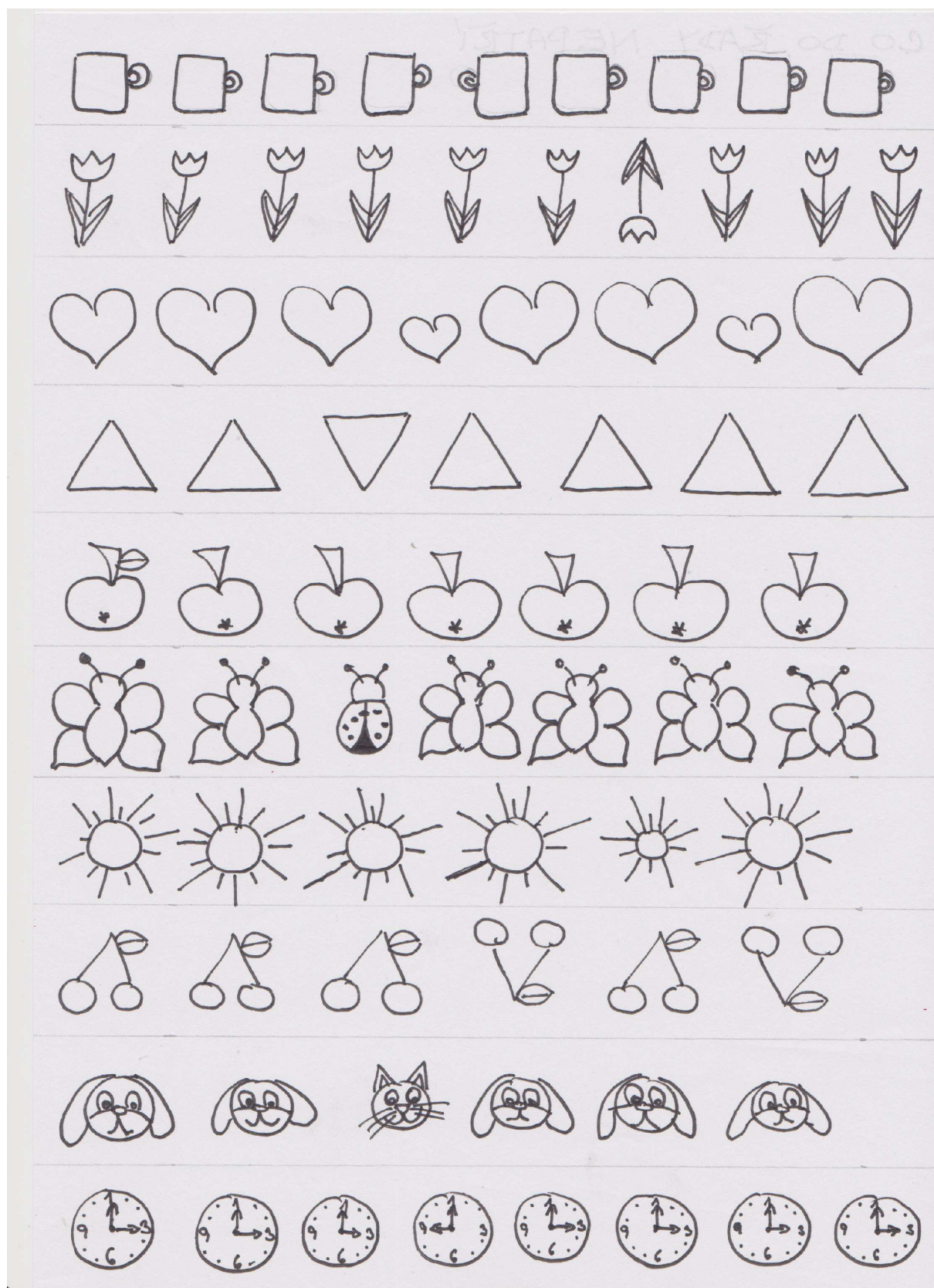
Obrázek č. 3 – Najdi schovaný obrázek

Obrázek č. 4 - Jaké obrázky se skrývají?

Obrázek č. 5 – Co do řady nepatří

„Pozorování je sledování smyslově vnímatelných jevů, zejm. chování osob, průběhu dějí aj. Předmětem pozorování může být pozorovatel sám, jiní lidé, objekty, jevy.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2013, str. 174). Patří mezi nejdůležitější metody pedagogické diagnostiky. Učitelka má možnost dlouhodobě sledovat dítě ve třídě, jak dokáže vnímat změny, sledovat jeho vývoj. Pozorování se zaměřuje na takové projevy dítěte, které jsou viditelné, slyšitelné. Zaměřuje se na jeho chování, v kterém se promítá prožívání dítěte a jeho psychika, jeho zkušenosti, vědomosti (Zelinková, 2001). Vybrané děti jsem měla možnost pozorovat každý den, protože dochází do mé třídy. Zaznamenávala jsem u nich viditelné pokroky – např.: ráno děti přicházely do třídy bez pláče, dobře se odpoutaly od rodičů, dokázaly navazovat kontakty nejen s kamarády, ale i s personálem MŠ.

„Dotazník je způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Umožňuje získat údaje od velkého množství respondentů v poměrně krátkém čase.“ (Zelinková, 2001, str. 35)

V dotazníku tazatel zadává psané otázky, které ho zajímají, a na které respondenti písemně odpovídají. V úvodu by měly být uvedeny cíle a požadavky k vyplnění dotazníku. V další části jsou sepsány otázky. Dotazníky by měly být anonymní, aby se zvýšila otevřenost, upřímnost a originalita dotazovaných lidí. V dotazníku se objevují jak otevřené, uzavřené, tak i polouzavřené otázky. Snadněji se zpracovávají otázky uzavřené, kde respondenti volí jednu z odpovědí. V otevřených otázkách může získat tazatel velké množství informací, které jsou náročnější ke zpracování (Zelinková, 2001).

Pro rodiče dětí z MŠ byly připraveny dva druhy dotazníků. První byl pro rodiče dětí s doporučeným odkladem školní docházky (OŠD) (viz. příloha č. 1) a druhý pro rodiče dětí s odkladem školní docházky (viz. příloha č.2). Rodiče byli ochotni dotazníky vyplnit. Někteří ho vyplnili přímo v mateřské škole při vyzvedávání dětí v MŠ, někteří si ho odnesli domů a přinesli následující den. Rozdáno bylo 28 dotazníků (10 pro rodiče s OŠD, 18 pro rodiče bez OŠD), z kterých se zpět vrátilo 20 vyplněných dotazníků. 2% dotazníků byla strohých nebo nebyla zcela vyplněna. Mnoho rodičů v dotaznících zhodnotilo pěknou práci učitelek s dětmi, někteří na konec připsali poděkování za přípravu dětí k zápisu do 1. třídy.

Na začátku obou dotazníků byli rodiče seznámeni s účelem, pro který jsou dotazované otázky potřebné. V obou dotaznících se týkaly otázky přípravy k zápisu a absolvování zápisu, jaké problémy se vyskytly u dětí při zápise (např.: špatná výslovnost, potíže s poznáváním a nápodobou písmen aj.). Také byla položeny otázky, které mohou být brány i jako zpětná

vazba pro učitelky, zda jsou rodiče s přípravou učitelek spokojeni a dítě je z MŠ na zápis připraveno. V prvním dotazníku jsem volila otázky tak, abych z nich bylo znatelné, co je rizikovou oblastí dítěte, zda se s dítětem plní doporučení z PPP jak doma, tak v MŠ. Dále se zjišťovala možnost zlepšení problémových oblastí dítěte od minulého zápisu do ZŠ a příprava na nový. Druhý dotazník se týkal také přípravy předškolních dětí na školu a možností udělení odkladů školní docházky.

Metody pro sběr dat jsem zvolila kopie kreseb dětí, pracovních listů pro rozvoj jednotlivých oblastí jejich rozvoje, screening školní zralosti. Na základě sbíraných dat jsem zaznamenávala do tabulek posun dětí. Které dovednosti již zvládají bez problémů, a které jsou pro ně zatím obtížné.

Hlavní metodou analýzy dat je kvalitativní pojetí výzkumného šetření - rozbor několika případových studií (kazuistik). Vytvořeno bylo 5 kazuistik dětí předškolního věku. Dvě jsou vypracovány u dětí s OŠD na základě vyšetření z PPP a pozorování učitelek MŠ. Tři jsou sepsány na základě pozorování a pedagogické diagnostiky učitelek MŠ. Na začátku každé kazuistiky je rodinná anamnéza, jak dlouho dítě pobývá v MŠ a rizikové oblasti dětí. U dětí s OŠD jsou v závěru stručně napsány výsledky z vyšetření v PPP. V závěru kazuistik u předškolních dětí je doporučený OŠD z důvodů nevyzrálosti v rizikových oblastech. Tato metoda analýzy dat je pro tento výzkum vhodná. V kazuistikách jsou sepsány veškeré informace o dětech, závěry diagnostik učitelek a vyšetření v PPP.

5.3 Prezentace dat

5.3.1 Vyhodnocení dotazníků

Nejprve jsem analyzovala dotazníky, které jsou pro mě vstupní přehledovou analýzou. Na základě které jsem následně identifikovala pět dětí, kterými se ve své práci zabývám častěji.

V MŠ bylo rodičům dětí s odkladem školní docházky a rodičům předškolních dětí rozdáno 28 dotazníků (10 pro rodiče dětí s odkladem školní docházky, 18 pro rodiče předškolních dětí), které obsahovaly kombinaci uzavřených a otevřených otázek. Z tohoto množství se vrátilo v plném počtu dotazníky týkající se dětí s odkladem školní docházky. Z druhých dotazníků se nevrátilo všechny, 8 rodičů dotazník nevyplnilo. 2% dotazníků byla

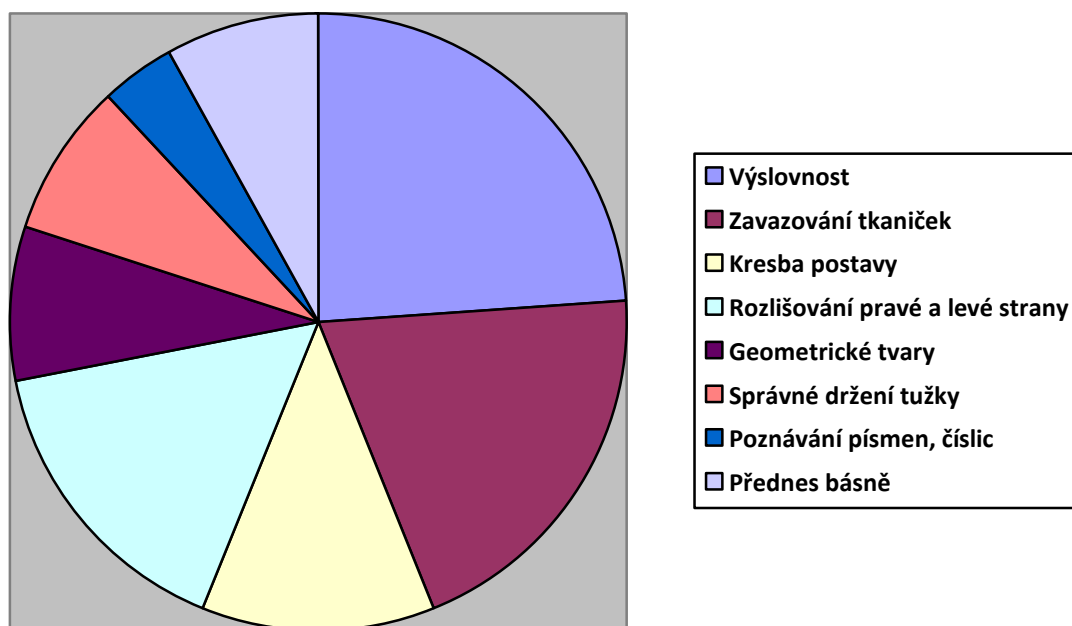
strohých nebo nebyla zcela vyplněna. V dotaznících mnoho rodičů zhodnotilo pozitivně práci učitelek. Někteří na konec připsali poděkování za přípravu dětí k zápisu do 1. třídy.

5.3.1.1 Dotazníky dětí s odkladem školní docházky

Rodiče jsou velmi nadšeni, že se v MŠ na základě vyšetření v PPP vytváří dětem individuální vzdělávací programy (IVP), podle kterých s nimi učitelky pracují. Učitelky se snaží vézt děti k samostatnosti, ohleduplnosti k druhým, dětem a řádně je připravovat na vstup do základní školy. Zaměřují se na věci, které dětem nejdou a pomáhají jim je zvládnout. Děti s odkladem školní docházky nebyly připravovány k zápisu jen učitelkami MŠ, ale i rodiči. Doma trénovaly grafomotorická cvičení, kresbu postavy, zavazování tkaniček, přednes básně. Dvě děti mají doma pořízené pracovní sešity pro předškoláky, kde procvičují nejen základy číslic, písmen, ale i grafomotoriku, poznávají mláďata u zvířat a další dovednosti, které jsou třeba zvládnout před nástupem do školy. Objevily se i dopovědi, že rodiče s dětmi hrají doma různé edukativní a společenské hry.

Všichni rodiče plní doporučení PPP. Dochází s dětmi k logopedovi, na grafomotorické kurzy a snaží se zlepšovat další rizikové oblasti podle rad PPP. Rodiče vidí velký přínos v práci učitelek, které se snaží s dětmi, co nejlépe pracovat a věnovat se jim. Přínos bude hlavně v tom, že dítě nastoupí do školy připravené a kolektivní hrou formou ho připraví k zápisu.

Graf č. 1 – V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu?

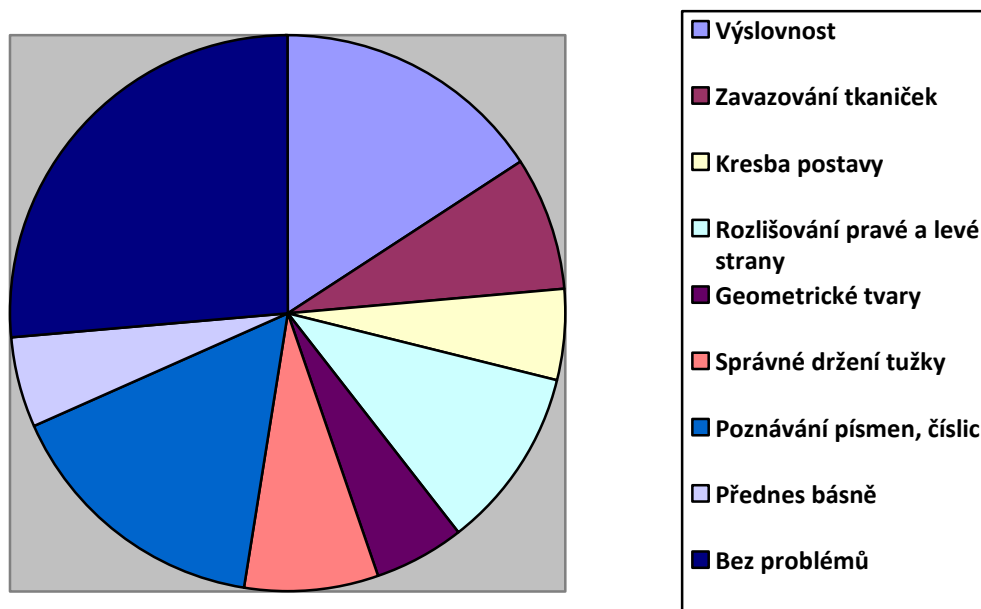

Nejvíce problémovou oblastí dětí je výslovnost, převážně hlásek „r“, „ř“ a zavazování tkaniček, což je pro ně velmi obtížné (zvládnou uzel, ale smyčka je složitá). U některých dětí je problém, že když se jim smyčka nepovede na poprvé, nechce v ní už pokračovat. Velkou roli u zápisu hrála nervozita, stydlivost, proto přednes básně a celkově odpovídání cizím učitelkám činil některým dětem problém.

6.3.1.2 Dotazníky předškolních dětí

Rodiče velmi kladně hodnotili práci učitelek, jejich výborný nápad vézt si s dětmi deníček, kde se dá po určité době pozorovat jejich pokrok. V rodině se s dětmi připravovali na zápis. Opakovali s nimi základní znalosti, které by měly znát k zápisu – jméno, příjmení, adresu, barvy, geometrické tvary, básně aj.. Dělali s nimi různá cvičení na procvičování číslic, písmen, hry na pozornost, kdy využívali i různé knihy pro předškoláky. Většina dětí procvičovala převážně komunikační dovednosti s rodiči, ale i docházením na logopedii. Příprava dítěte na školu je kvalitní díky práci učitelek, které mají mnoho zkušeností a času se dětem věnovat. Vědí, co je pro dítě důležité a problémovou oblast mu pomohou odstranit.

Graf č. 2 – V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu?

Z vrácených dotazníků je viditelné, že čtvrtina dětí zvládla zápis bez potíží. Pokud se obtíže vyskytly, týkaly se výslovnosti hlásek „r“, „ř“. Některé děti znají mnoho básniček, ale díky studu a strachu, nedokázaly báseň přednést. Problémy se objevily v zavazování tkaniček, rozeznávání barev, rozlišování některých písmen, rozpoznávání mláďat u zvířat.

Téměř shodné problémy u zápisu do školy měly obě skupiny. Zápis absolvovaly úspěšně téměř všechny děti až na dva chlapce. U prvního během 1. pololetí školního roku nedošlo u něj k výraznému pokroku v rizikových oblastech, proto se rodiče rozhodli, že ho umístí do speciální základní školy (doporučena po vyšetření v PPP). Druhý dostane odklad školní docházky na základě emoční a sociální nezralosti. Zaujalo mě, jak rodiče pozitivně hodnotili a děkovali učitelkám za perfektní přípravu dětí k zápisu a celkovou práci s dětmi během roku.

Odpovědi rodičů, které každou učitelku určitě potěší:

Rodič A: Když srovnám přípravu k zápisu se zkušenostmi s jinými paními učitelkami, tak je pravda, že u Vás to bylo cílenější, s větší přípravou a nenásilné – myslím, že děti to bavilo a k zápisu se těšily. Děkuje!

Rodič B: Moc děkujeme za celý rok v MŠ, hlavně velké poděkování patří Vám učitelkám.

Rodič C: Výborný nápad vést si deníček a učit děti dělat úkoly, dobré načasování, jak krásných básniček a písniček k zápisu, tak i jednotlivých úkolů zaměřených na zápis, pestrost činností.

Rodič D: Jsem spokojená s přípravou učitelek MŠ a zvláště mě zaujal výborný nápad – vedení pracovního sešitu.

5.4.1 Analýza několika případových studií

5.4.1.1 Dítě s předpokladem zařazení do speciální základní školy

Kubík – vstupní analýza

Kubík pochází z úplné rodiny. Rodiče si ho adoptovali jako dvouměsíční miminko. Sourozence nemá. Matce je 45 let. Nenavštěvuje žádné povolání, je ženou v domácnosti. Otcí je 50 let a pracuje jako zedník. Kubík začal navštěvovat MŠ až tento rok, ve svých 5 letech a 9 měsících. MŠ navštěvuje pouze v dopoledních hodinách, výjimečně do odpoledních hodin. V rodině je s ním zacházeno jako s mnohem mladším dítětem. Z pozorování a z vyprávění matky usuzujeme, že ho doma krmí, oblékají, všechno mu připraví, vyhoví mu ve všem, co Kubík chce. Rodiče nemají u něho žádnou autoritu. Rodiče nemají žádnou snahu spolupracovat s učitelkami MŠ. Koncem října byla rodičům s Kubíkem doporučena návštěva PPP z důvodů velké nevyzrálости chlapce. Byla jim také doporučena návštěva logopedie a grafomotorických kurzů. Rodiče na tato doporučení neberou ohled. Po měsíci se učitelky zeptaly matky, zda navštívili se synem PPP. Odpověď nebyla kladná. Matka se neustále vymlouvá na různé důvody (mají plno, musíme k praktickému lékaři pro další potvrzení atd.). Učitelky MŠ se zkontaktovaly s PPP a ověřily pravdivost argumentů matky. PPP by vyšetření bez problémů provedla, ale je zde předpoklad, že rodiče nebudou chtít dát souhlas k předání zprávy z vyšetření pracovníkům MŠ, pokud bude u chlapce diagnostikovaná nějaká porucha. Při práci s Kubíkem by učitelkám pomohlo doporučení, jak s ním pracovat. Kubík v MŠ nezvládá činnosti určené pro předškolní děti. Rodiče byli požádáni, aby s chlapcem trénovali např.: držení tužky, stříhání nůžkami, jedení příborem, slušné chování – pozdravit, poděkovat, poprosit, kreslit s ním apod. Na žádost učitelek matka odpověděla: „To Kubík všechno umí.“

Projevy a chování Kubíka ve skutečnosti neodpovídají tvrzení matky. Ale v realitě je všechno jinak.

Z pozorování chlapce a jeho interakce s vrstevníky se dítě jeví jako: citlivý, ostýchavý, nesmělý a někdy plačtivý, neubližuje dětem, usměvavý, nechápavý. Ze všeho má legraci, ať se na něj člověk zlobí nebo ho chválí. Učitelky v MŠ se na základě pozorování shodly, že chlapec nejspíše trpí mentální poruchou – autismem. Doporučily rodičům návštěvu poradny, která toto tvrzení buď potvrdí nebo vyvrátí. Učitelky diagnózu stanovit nemohou, je to jen jejich argument na základě pozorování a práce chlapce ve třídě. Rodiče na podezření z poruchy dítěte a na doporučení do PPP téměř nereagovali. Rodiče připouští jediný důvod problémů, a to že je chlapec adoptovaný od dvou měsíců a nese si to v genech od svých biologických rodičů. Oni jako adoptivní rodiče s tím stejně nic nezmůžou. Musí se snažit v MŠ to všechno dohnat a zvládnout.

Mnohé z aspektů školní zralosti Kubíka neodpovídají věku - např. nespolupracuje s učitelkami a projevuje se nezvladatelným chováním (neustále odbíhá od rozdělané práce, pobíhá po třídě, nereaguje na pokyny, projevuje se křiky, pohybovými stereotypy – třepání rukama, úklony hlavy atd.). Chlapec má potíže v předčtenářské gramotnosti, v předmatematických představách, v udržení kázně, v pozornosti, v reakci na pokyny učitelky, v účasti v jakýchkoli aktivitách, ve spolupráci, v komunikaci, v obratnosti.

Co se týče oblasti sociálního chování se chlapec chová nevypočitatelně, často využívá negativismus a vzdoruje, že dané aktivity dělat nebude. Jeho projevy jsou nevyzpytatelné. Sebeobsluha je na úrovni 2letého dítěte (sám se neobleče, nesvleče, potřebuje pomoc při jídle – nedokáže si sám připravit na stůl tácek s hrnečkem, dojit si pro svačinu a namazat si ji, jíst příborem). Chlapec je nesamostatný, pomalý, vyžaduje pomoc dospělého. Ovládá pouze základní hygienické návyky (WC, mytí rukou). Rodiče ho doma krmí, proto neumí pořádně držet ani lžící. Jeho řeč je oslabena, ale na logopedii nedochází. Chlapec mluví pomalu, nepohotově, těžkopádně a gramaticky špatně vyjadřování v jednočlenných větách, má chudou slovní zásobu. Řeč je překotná, občas se zajíká a opakuje slabiky. Nedokáže s člověkem navázat dialog, odpovědět na jednoduché otázky, vyprávět zážitky či co dělal předešlý den. V oblasti motoriky je výrazně neobratný a pomalý. Objevují se u něho pohybové stereotypy (třepání rukama, kývání tělem, běhání dokolečka, apod.). Chlapec nerad kreslí, kresba odpovídá 2 – 3letým dětem – hlavonožec, čárání. Má nesprávný úchop psacích potřeb. Z pozorování usuzuji, že se do této doby, než nastoupil do MŠ, nesetkal s psacími potřebami, nůžkami, vodovými barvami, modelínou apod. Nedokáže napodobit žádné tvary, písmena,

číslice. Jeho nápodoba znaků je pokaždé stejná – vlnovky, čárání. Nedokáže držet správně nůžky, vystřihávat podle obrysové čáry. Obrázek vystřihává tak, že části papíru stříhá/ utrhává nůžkami na drobné nepravidelné kousky. Obrázek vybarvuje s přetahováním, čárá nesmyslně po celém papíře. Potřeba neustálého individuálního přístupu, kdy je chlapci pomáháno se všemi činnostmi. Zrakové a sluchové vnímání není vyzrálé. Při hře i volné činnosti nejeví spontánní zájem, nesetrvá ve hře, nedokáže se zapojit do spontánních her dětí, potřebuje opakované vysvětlení. Osvojení pravidel je obtížné, i přes opakované vysvětlení mu hra působí obtíže.

Chlapci bude udělen odklad na základě vysoké nevyzrálosti ve všech oblastech. Doporučení k odkladu dá MŠ do PPP. Na základě vyšetření v PPP se rozhodne, zda chlapec bude mít odklad. Rodiče se k odkladu a k vyšetření v PPP nijak nevyjadřují, nereagují na doporučení navštívit PPP.

Posun v jednotlivých oblastech

Na začátku školního roku

Kubík má velmi oslabenou emoční a sociální zralost (viz. Příloha č. 3a). Špatně se adaptoval do třídy. Z počátku se nedokázal odpoutat od rodičů, s kterými trávil celé dny. Po prvním příchodu u něj propukl hysterický pláč a snaha utéct ze školky. Během prvních dvou měsíců došlo k mírnému zlepšení. Do mateřské školy dochází málo, proto v ní neustále hledá matku, volá ji. Ve třídě si našel 2 kamarády, kteří mají problém s komunikací. S nimi se dorozumívá různými gesty, jednočlennými větami, výkřiky. Ostatní děti s ním kontakty nenavazují. Nedokáže setrvat v klidu u činnosti až do konce a pracovat podle pokynů. Činnosti si často plní tak, jak se mu líbí (např.: pracovní listy počmárá, při pohybových činnostech roztěkaně pobíhá, poskakuje, nedokáže napodobit pohyby aj.). Nevládá ani grafomotorické dovednosti. Úroveň jeho kresby je na úrovni mladších, tak tříletých dětí. Chlapec kreslí hlavonožce (viz. Obrázek č. 6). Celkově výtvarný projev je slabý, pouze čárá. Psací potřeby neuchopuje správně. Z pozorování bych usoudila, že do nástupu do mateřské školy se zatím nesetkal s psacími potřebami, nůžkami, výtvarnými pomůckami. Nedokáže napodobit žádné tvary, písmena, číslice. Jeho nápodoba je formou vlnovky. Obrázky nevystřihává, nůžkami papír utrhává na drobné nepravidelné kousky. Sám nedokáže vést stopu tužky. Vybarvuje s přetahováním, čárá bez rozmyslu po papíře. Potřebuje neustálý individuální přístup, kdy se chlapci pomáhá (viz. Příloha č. 4a). Kubík je málomluvný. Těžkopádně odpovídá v jednočlenných větách nebo výkřiky. Nedokáže s nikým navázat

dialog, zapojit se k někomu do rozhovoru nebo se sám vyjádřit. Důvodem je neporozumění otázky, úkolu. Často odpovídá výkřiky nebo naučenými slovy, které v dané situaci nejsou vhodná, nesouvisí s obsahem položené otázky. Má chudou slovní zásobu (viz. Příloha č. 5a). Aktivita týkající se rozvoje zrakového, sluchového vnímání nezvládá, nepochopí zadání (viz. Příloha č. 7a, příloha č. 8a). Kubík nedokáže sestavit části do celku ani podle předlohy, nesleduje obrázky zleva doprava, nepojmenuje obrázky, nerozezná barvy, ani když mu jsou přirovnány k nějakým předmětům. Dokreslování chybějících částí v obrázku mu dělá velký problém. Sám obrázek začmárá nebo sedí nad prázdným pracovním papírem a opakovaně se ptá: „A jak?“ Nechápe ani pomalu vysvětlené pokyny či náznak, náповědu paní učitelky u většiny činností. Při dovednostech rozvíjejících sluchové vnímání děti napodobuje, snaží se po nich opakovat, nevydrží být soustředěný u poslechu, neposedí dlouhou chvíli na místě, odbíhá pryč bez rozmyslu (např : tleská si pro sebe, má z této aktivity velikou radost, doprovází jí výrazným smíchem, výkřiky, pohyby).

Po uplynutí 3 měsíců nedošlo u Kubíka téměř k žádné změně. K zlepšení došlo pouze ve schopnosti lépe se odpoutat od rodičů. Chlapec si po příchodu do MŠ zapojí do hry svých dvou kamarádů. Komunikuje s nimi pomocí gest a jednotlivých slov, zvuků. Matku neustále vyhledává, shání ji ve třídě a neustále se ptá učitelku: „Kdy přijde máma?“. Dokáže učitelku i kamarády ve třídě zbrkle pozdravit „ahoj“. Rád by se zapojil do činností, splnil je, ale nepochopí zadání a pokaždé se ptá: „A jak?“ Kubík si téměř zvykl na prostředí třídy v mateřské školce. S velkou pomocí paní učitelky dokáže částečně dokončit činnost. Dokáže déle setrvat u činnosti, pokud je s ním pracováno individuálně.

3 měsíce od začátku školního roku

Vývojové oblasti nejsou u Kubíka rozvinuty tak, aby mohl absolvovat ZŠ (viz. Příloha č. 3a.). Proto bude absolvovat vyšetření v PPP. Rodiče s tímto rozhodnutím souhlasili. Chlapec se dokáže lépe odpoutat od rodičů. Po příchodu do třídy se hned zapojí do hry svých dvou kamarádů. Dorozumívají se gesty, jednotlivými slovy a zvuky. Neustále vyhledává matku a zjišťuje, kdy si pro něj přijde. Dokáže ve třídě všechny pozdravit rychlým, zbrklým „ahoj!“. Rád by činnosti plnil, zapojil se do různých aktivit, snaží se, ale nepochopí zadání a po každé se ptá: „A jak?“. S velkou pomocí paní učitelky částečně dokáže činnosti dokončit a setrvat u nich déle. V grafomorické oblasti nedošlo k výraznému posunu (viz. Příloha č. 4a). V kresbě postavy je vidět částečný posun, při kresbě postavy již naznačí celého člověka

(viz. Obrázek č. 7). Zvládá méně obtížné činnosti z předmatematické gramotnosti pro předškoláky jako je třídění velkých předmětů na dvě skupiny, uspořádání předmětů, určování počtu moc a málo aj. (viz. Příloha č. 6a). Začíná skládat slova do dvoučlenných vět, které jsou stále doprovázeny výkřiky a smíchem (viz. Příloha č. 7a). Nedokáže rozpoznat barvy ani s vizuálním podkladem (viz. Příloha č. 8a). Dokreslování částí obrázků, vybarvování či jiné aktivity neudělá správně, nepochopí zadání a celý papír začará.

Obrázek č. 6 a č. 7 – kresba postavy Kubíka na začátku školního roku a v pololetí

V pololetí

Po půl roce nemohu u Kubíka zaznamenat žádné další zlepšení, protože do mateřské školy během dalšího čtvrtletí docházel zřídka ze zdravotních důvodů (chlapec trpí astmatickými záchvaty), ale i díky tomu, že matka nepracuje a chlapce si nechává často doma. Chlapec má stále problémy s úchopem psacích potřeb. Vodorovné a svislé čáry nahrazuje vlnovkami, umí napodobit kruh (viz. Příloha č. 4a). Komunikativní dovednosti jsou na stejné úrovni (viz. Příloha č. 5a). Chlapec často činnosti doplňuje výkřiky, používá jednotlivá slova, nedokáže se sám vyjádřit atd. Rodiče neustále nereagují na doporučení navštívit logopeda. V předmatematických dovednostech, ve zrakovém a sluchovém vnímání nedošlo k žádnému posunu (viz. Příloha č. 6a, č. 7a, č. 8a).

Rodiče s Kubíkem absolvovali vyšetření v PPP. Poskytli MŠ výsledky vyšetření, podle kterého učitelky vypracovaly IVP. Rodiče i učitelky se na základě pozorování a vyšetření v PPP shodli, že chlapec půjde k zápisu do speciální základní školy. Chlapec je velmi nevyzrálý. Ve speciální základní škole mu bude přidělen asistent. Kubík by mohl díky pomalejšímu tempu, individuálnímu přístupu a pravidelné docházce do školy dosáhnout pokroků.

5.4.2 Děti s doporučeným odkladem školní docházky

5.4.2.1 Pát'a – vstupní analýza

Pát'ovi je 6 let a 2 měsíce. MŠ navštěvuje již 3. rokem, kde si ho rodiče vyzvedávají až v odpoledních hodinách. Žije s matkou, otcem a starším bratrem, který navštěvuje 5. třídu ZŠ. V rodině je s ním zacházeno jako s mnohem mladším dítětem. Z každodenního pozorování Pát'i, matky a otce v šatně, usuzují, že je Pát'a doma oblékán, všechno je mu připraveno. Rodiče za něj udělají všechno, komunikují s ním jako s mladším dítětem, vyhoví mu ve všem, co chlapec chce. Tento rok je chlapec předškolákem. Rodiče se začínají snažit rozvíjet dítě a věnovat mu pozornost, aby bez problémů absolvoval zápis do ZŠ, navštěvují logopeda, doma s ním procvičují problematické oblasti různými činnostmi – pracovní sešity, logopedická cvičení, hrají společně hry, kde se učí barvy, číslice aj., vyrábí, skládají puzzle atd.

Chlapec je citlivý, ostýchavý, nesmělý, stydlivý a někdy plačtivý, neubližuje dětem, usměvavý, kamarádský. Při činnostech potřebuje individuální přístup a dopomoc, přesný návod jak činnost plnit. Na plnění různých činností potřebuje více času než ostatní, má malé pracovní tempo a velkou vytrvalost. Pokud úkoly nějakým způsobem nesplní, neodejde od rozdělané práce, snaží se úkol dokončit s kamarádem nebo s paní učitelkou.

Pát'a má potíže v oblasti komunikačních dovedností. Mluví ve větách s nesprávnými gramatickými vazbami, nesprávně používá předložky, má chudší slovník. Nerad se sám vyjadřuje, nevede s dospělými dialogy, s dětmi strohé. Pokud se má vyjádřit, řekne si to pro sebe. Pát'a má problém s úchopem psacích potřeb. Potřeboval by absolvovat nějaký grafomotorický kurz. Je oslabena vizuomotorická koordinace – nedaří se mu napodobit psací písmo ani náročnější prvky. Napodobuje písmo v obrácené podobě, zprava doleva. Zvládá pouze jednodušší grafomotorické prvky – kola, čtverce, šikmé čáry. Kresba postavy odpovídá věku. (dvojdimenzionální zobrazení trupu a končetin, detaily obličeje). Dokáže vybarvovat bez přetahování. Problémy se objevují i v předmatematických oblastech. Číselná řada je nestabilně zpevněna v číselném oboru do pěti, nechápe souvislost počtu a množství. Špatně rozeznává číslice. Nerozumí pojům „méně – více – stejně“, nerozumí výrazům nad, pod, vedle, před, za, dohromady. Pravolevá orientace je nejistá. Oslabenou oblastí je i sluchové vnímání. První a poslední hlásku ve slově ještě neidentifikuje. Při vyhledávání dvojic slov, která se rýmují si je nejistý, s pomocí to dokáže. Nedokáže vytleskat slovo a určit počet slabik. Zrakové vnímání je téměř zralé. Problém se objevuje pouze ve skládání obrázku z několika částí a určování odstínů barev. Pát'a má problémovou emoční a sociální oblast. Z počátku nechtěl do MŠ docházet. Každé ráno přicházel do třídy s pláčem, někdy se i během dne počůral. Během roku došlo ke zlepšení. Našel si dva kamarády, na které se těší, dokáže s nimi komunikovat a trávit nejvíce času. Pokud jeho kamarádi nejsou v MŠ, chlapec sedí v ústraní, hraje si sám, nenavazuje kontakty s jinými dětmi. Nedokáže vznést svůj názor, někdy si ho říká jen pro sebe. S kamarády spolupracuje a podřizuje se jejich názorům. Pokud v něčem neuspěje, začne být nervózní až plačtivý. U činností setrvává až do konce, v klidu. Pokud činnost nedokončí, neodejde od ní.

Chlapci bude udělen odklad PPP na základě vysoké nevyzrálosti v několika oblastech. Učitelky MŠ doporučily rodičům vyšetření v PPP. Rodiče s tímto doporučením souhlasí a uvažují sami nad odkladem školní docházky pro Pát'u z důvodů jeho nesamostatnosti, vysoké citlivosti, problémů v komunikačních, předmatematických dovednostech.

Posun v jednotlivých oblastech

Začátek školního roku

Na začátku školního roku se Pát'a do mateřské školy vůbec netěšil. Každé ráno plakal, někdy se i během dne počůral. Během 14 dnů se adaptace zlepšila. Chlapec si našel dva kamarády, na které se velmi těšil. Komunikuje, spolupracuje a tráví s nimi nejvíc času, vypadá v jejich přítomnosti šťastný. Před celou třídou nedokáže říct svůj názor, zhodnotit aktivitu či práci kamaráda. Pokud nějaký názor má, pošeptá si ho pro sebe. Pokud v nějaké aktivitě neuspěje, neví jak na neúspěch reagovat, řeší to tak, že začne být nervózní až plačtivý. U činností setrvává až do konce, vše v klidu řádně splní (viz. Příloha č. 3c). Kresba postavy odpovídá věku (dvojdímenzionální zobrazení trupu a končetin, s detaily obličeje) (viz. Obrázek č. 8). Zvládá pouze jednodušší grafomotorické prvky – kola, čtverce, šikmé čáry. Jeho obrázky jsou vybarveny bez přetahování. Je velmi pečlivý a snaživý. Psací potřeby uchopuje správně, dokáže ovládat nůžky a stříhat podle obrysové čáry. Dokáže napodobit geometrické tvary, písmena, číslice. Problém se vyskytuje v napodobování písmen v zrcadlově obrácené podobě (viz. Příloha 4c). V komunikaci se objevují určité deficity. Nemluví ve větách se správnými gramatickými vazbami, nepoužívá správně předložky. Jeho slovní zásoba není bohatá, spíše chudší. S dospělými nerad vede dialogy, s dětmi strohé. Sám se nevyjádří, neodpovídá na otázky. Pokud se má k něčemu vyjádřit, sám něco před ostatními povědět, znejistí a řekne si to potichu pro sebe. Při četbě obrázkového příběhu příběh nedokončí, nedokáže navrhnout varianty řešení (viz. Příloha č. 5c). Orientuje se v číselné řadě do 8, určuje počet do 6, ale dva soubory neporovná. Orientuje se v prostoru, ale pravolevá orientace je zatím nejistá. Dokáže napodobovat různé tvary (viz. Příloha č. 6c). Zrakové vnímání má Pát'a téměř zralé (viz. Příloha č. 8c). Problémy se objevují pouze ve skládání obrázku z několika částí a určování odstínů barev. Naopak oslabenou oblastí je sluchové vnímání (viz. Příloha č. 7c). Od nástupu do mateřské školy došlo k pokroku. Dokáže vytleskat a určit počet slabik. Zatím nerozeznává počáteční a koncové hlásky. U svého jména hlásku pozná. Pro utváření rýmu potřebuje individuální přístup a vizuální podklady.

3 měsíce od začátku školního roku

Po 3 měsících se dokázal odpoutat od rodičů. Adaptace na mateřskou školu proběhla dobře, proto už vymizely i problémy s pomočováním. Stále je zamlklý, velmi stydlivý. Kontakty s ostatními lidmi navazuje špatně. Komunikuje pouze se svými dvěma kamarády, s učitelkami zřídka, pouze pokud něco potřebuje. Vznést názor, zhodnotit svou práci, práci

kamaráda nebo nějakou aktivitu nedokáže před ostatními kamarády. Díky své stydlivosti radši mlčí nebo to pošeptá. S radostí plní pokyny paní učitelky. Činnosti řádně dokončí. Pokud má něco špatně nebo mu něco chybí, obrátí se na někoho, kdo mu pomůže (viz. Příloha č. 3c). Kresba postavy odpovídá věku. Stále se neobjevují ani náznaky oblečení (tělo je jednobarevně vybarveno). Přetrvává napodobování písmen, číslic v zrcadlově obrácené podobě (viz. Příloha č. 4c). V komunikaci udělal pokrok (viz. Příloha č. 5c). Začal komunikovat nejen s dětmi, ale i s učitelkami. Své pocity dokáže vyjadřovat jen gesty, mimikou, slovně se nevyjádří. Přetrvává u něj stydlivost, proto plno názorů, odpovědi před všemi nevyjádří. Začíná se orientovat v číselné řadě 1 - 10, přiřazovat číslovky k počtu do 6 a posuzovat počet dvou souborů do 3. Rozumí dalším prostorovým pojmům jako je nahoře, dole, uprostřed aj. Pravolevá orientace zůstává nejistá (viz. Příloha č. 6c).

Občas rozliší pojmy týkající se velikosti menší, větší. Pát'a dokáže rozpoznat hlásku ve svém jméně, ale i v některých dalších slovech. Rozliší dlouhé samohlásky, zřídka krátké (viz. Příloha č. 7c). Dovednosti zrakového vnímání má dobře rozvinuté. Nedostatky se objevují v rozlišování barev. Postupně rozpozná některé odstíny základních barev (viz. Příloha č. 8c).

V pololetí

Během půl roku udělal velký pokrok. Do mateřské školy chodí rád a bez pláče. Našel si v ní více kamarádů, se kterými komunikuje, spolupracuje a hraje. S učitelkami začal komunikovat, ale pouze individuálně. Dále přetrvává problém s vyjadřováním se a hodnocením něčeho před druhými (viz. Příloha č. 3c). U kresby postavy (viz. Obrázek č. 9) se objevuje oblečení i s detaily jako jsou knoflíky, klobouk aj. Občas se mu povede napodobit písmena, číslice, tvary ve správné poloze (viz. Příloha č. 4c).. Díky jeho stydlivosti si odpovědi na otázky a jakékoli vyjadřování říká pouze potichu pro sebe, nerad se vyjadřuje před ostatními. Dokáže vést dialogy nejen s kamarády, ale i s dospělými. Snaží se své pocity nevyjadřovat jen gesty, mimikou, ale i slovně (viz. Příloha č. 5c). K rozvoji předmatematické gramotnosti došlo převážně v těchto dovednostech: nejprve nechápal, co to je množství, nedokázal určit počet dvou souborů, ale pak to zvládl. Od špatného rozeznávání číslic a nestabilního upevnění číslic do 5, se Pát'a naučil orientovat v číselné řadě 1 -10. Začal se snažit a teď určuje počet dvou souborů do 5. Stále zůstává nejistá pravá a levá strana (viz. Příloha č. 6c). Učí se rozkládat slova na slabiky a určovat jejich počet. Ze začátku školního roku nedokázal určit počáteční a koncovou hlásku ve slově. Teď si na hlásky vymýšlí slova sám. Rád hraje jazykovou hru „slovní fotbal“. Rozlišování dlouhých a krátkých samohlásek zatím moc neovládá. Dlouhé samohlásky se mu daří určovat, krátké občas. Dopomoc

potřebuje u určování délek samohlásek a v určování rýmů (viz. Příloha č. 7c). Dovednosti zrakového vnímání zvládá bez jakýchkoli problémů (viz. Příloha č. 8c). Málokdy potřebuje individuální přístup.

Na základě vyšetření, doporučení učitelek mateřské školy a na rozhodnutí rodičů bude Pátovi udělen odklad školní docházky. O rok déle zůstane v mateřské škole převážně z důvodů emoční a sociální nevyzrálosti, nevyzrálosti v komunikačních dovednostech

Obrázek č. 8 a č. 9 – kresba postavy Páti na začátku školního roku a v pololetí

5.4.2.2 Verunka – vstupní analýza

Verunka pochází z úplné rodiny. Žije s matkou, otcem a 8letým bratrem. Není s ní zacházeno s ohledem na její věk. Rodiče se k ní chovají jako mladší než jako k dítěti ve věku 6 let a 1 měsíce. Do MŠ dochází 2. rokem. Rodiče si ji vyzvedávají v odpoledních hodinách. Z pozorování mohu usoudit, že doma, ale i v MŠ jí rodiče všechno přichystají, pomohou, vše jí poradí, aniž by se musela trochu snažit, nic nemusí, když se jí nechce. Pokud se jí něco

nechce, neví, začne vzdorovat nebo plakat. Není samostatná, chybí jí v MŠ matka, která jí vše řekne, jak má udělat nebo za ni udělá.

Verunka je velmi citlivá, pomalu se adaptuje na nové prostředí. Špatně navazuje kontakt s kamarády, udržuje si od ostatních odstup, hraje si v ústraní sama. Při činnostech potřebuje individuální přístup a dopomoc, přesný návod jak činnost plnit, někdy i správné řešení, protože si sama neporadí nemá rozvinutou fantazii. Z každodenního pozorování usuzují, že často různé činnosti řeší za holčičku maminka (např.: když si má vyřídit něco s paní učitelkou, dodělat nějakou činnost, kterou nechce v MŠ s dětmi dělat, udělá za ni doma maminka, oblékání, apod.). Většinou na zadání úkolu reaguje pláčem. Nesetrvá dlouho v jedné činnosti, snaží se danou činnost rychle udělat, aby byla první a rychle hotová, aby už nic víc dělat nemusela.

Verbální projev Verunky je málo spontánní, nedokáže navazovat dialogy, na otázky dokáže odpovídat. Nedokáže vyjadřovat své pocity, zážitky. Ráda poslouchá čtené pohádky a vymýšlí si své vlastní závěry a varianty dokončení příběhu. Mluví v jednodušších větách, které jsou gramaticky správně. Obtíže jí tvoří nesprávná výslovnost r, ř, sykavky a vyslovování složitějších slov. Dochází ke klinickému logopedovi a k učitelce v MŠ, která s dětmi dělá logopedickou prevenci na základě podkladů klinického logopeda.. Grafomotorická oblast je oslabena pouze v úchopu psací potřeby, problém se objevuje ve složitějších tazích a nápodobě tvarů písmen, číslic. Podle předlohy zatím dokáže napodobit pouze své jméno. Zvládá jednoduché grafomotorické tahy – kříž, kolo, čtverec apod. Kresba neodpovídá věku dítěte, je neobratná, jednoduchá, nedokáže dvojdimenzionálně zobrazit končetiny a trup. Předmatematická oblast je téměř vyzrálá. Verunka se orientuje v číselné řadě, dokáže určit počet do 6. Někdy se objevuje problém pochopit, že číslovka označuje počet. V určování počtu a posouzení počtu dvou souborů se Verunka zlepšila. K pozitivnímu posunu došlo i u nápodoby tvarů. Na začátku (v září) měla problém s napodobováním písmen. O měsíc později vše zvládá bez problémů.

Oblasti zrakového a sluchového vnímání jsou málo vyzrálé. Holčička nedokáže určit počáteční hlásku ve slově, slova na slabiky nevytleská, nerozliší podobnost či odlišnost slov, neurčí nadřazená a podřazená slova (ve většině případů nechce porozumět úkolu, vzdoruje, pláče). Dokáže rozlišit základní barvy, problém má s určováním odstínů. Bez potíží dokáže složit puzzle, které má velmi ráda. Každé ráno po příchodu do třídy si staví puzzle s různým počtem dílků. Málo vyzrálé zrakové vnímání se projevuje i ve sledování a pojmenování

objektů očima zleva doprava. Verunka předměty dokáže pojmenovat, ale sleduje je v různých směrech.

Odklad by mohl být udělen na základě oslabení v řečových a grafomotorických dovednostech, sluchového a zrakového vnímání, tak pracovně- volní oblasti (malá vytrvalost, rychlé tempo, nezáměr, vzdorovitost) a emočně – sociální (snížená odolnost vůči zátěži, nižší samostatnost).

Pro zlepšení problémových oblastí je mateřskou školou doporučena pravidelná docházka do MŠ, návštěva logopeda, zdokonalování grafomotorických dovedností, celkové tělesné koordinace, procvičovat vizuomotorickou koordinaci, rozvíjet paměť a pozornost..

Rodiče souhlasí s odkladem školní docházky a s vyšetřením v PPP.

Začátek školního roku

Na začátku školního roku se Verunka stranila všem v mateřské škole. Každé ráno chodila do třídy s pláčem, špatně se adaptovala na nové prostředí. Postupem času se jí ve škole zalíbilo. Začala si hledat kamarády. Dobře se začlenila do kolektivu, bez problémů s ostatními komunikuje a spolupracuje. Ráda plní různé činnosti až do konce podle požadavků paní učitelky. Vše se snaží řešit sama, ale občas individuální přístup potřebuje (viz. příloha č. 3b). Kresba postavy neodpovídá věku dítěte (viz. Obrázek č. 10). Je neobratná, jednoduchá, nemá dvojdimenzionálně zobrazené končetiny a trup. Postava má nakreslené detaily obličeje, ale zatím žádný náznak oblečení. Je zbrklá, její obrázky jsou vybarvovány s přetahováním. Úchop psací potřeby má špatný. Postupným opravováním a nácvikem nedochází k zlepšení. Správně ovládá nůžky, dokáže vystříhat podle obrysové čáry. Sama bez pomoci napodobuje geometrické tvary, písmena a číslice (viz. Příloha č. 4b). Z počátku než si našla ve třídě kamarády, tak s nikým nedokázala navázat dialog. Mluví jednoslovně nebo v jednoduchých větách, někdy se snaží odpovědět celou větou gramaticky správně. Navštěvuje logopeda kvůli špatnému vyslovování hlásek „r“, „ř“, sykavek a vyslovování složitějších slov. Charakterizovat, popsat předměty, osoby, zvířata sama nedokáže. Potřebuje k tomu zjišťovací otázky (např.: Co je vedle pejska? Jakou má barvu? atd.). Ráda poslouchá čtené příběhy a vymýšlí si různé varianty závěru či obdobné nové příběhy, kdy hlavní hrdinou je zas někdo jiný. V číselné řadě se orientuje, dokáže určit počet do 6. Z počátku se objevoval problém, že může číslo označovat počet, nějaké množství. Na začátku školního roku nedokázala napodobit písmena. O měsíc později je napodobuje bez problémů. Orientuje se v prostoru, rozumí prostorovým pojmy. Pravolevou orientaci nemá ještě osvojenou (viz.

Příloha č. 6b). Během září udělala Verunka velký pokrok v dovednostech sluchového vnímání (viz. Příloha č. 7b). Učitelky mateřské školy i rodiče doma s ní procvičují určování a počet slabik, vytvářejí s ní různé rýmy, hrají společně slovní fotbal na počáteční slabiky, hlásky. Potíže ji tvoří určování počátečních a koncových hlásek. Naopak oslabené má zrakové vnímání (viz. Příloha č. 8b). Dokáže rozlišovat tvary, pojmenovat objekty v různých směrech. Nedokáže sledovat objekty zleva doprava. Rozpozná hodně výrazné rozdíly v obrázku, méně výrazné nenajde. Obrázek, na kterém chybí nějaká část, sama bez dopomoci nedokreslí.

3 měsíce od začátku školního roku

Po uplynutí tří měsíců je Verunčin příchod do mateřské školy převážně s úsměvem, pokud ve školce nechybí déle jak týden. Když chodí pravidelně, každý den se těší na své kamarády, hračky a nové zážitky z dalšího dne. Se svými kamarády ráda spolupracuje, komunikuje a soutěží. Ale nesmí prohrát, protože u ní propukne silný pláč, že nevyhrála, neuspěla v dané soutěži, činnosti. Potřebuje v klidu vysvětlit, kde se objevila chyba, a jak to bylo správně. S radostí plní požadavky paní učitelky. Až sama uzná za vhodné, že má činnost hotovou, tak ji ukončí. Ráda hodnotí aktivity, které plnila ona sama, ale i ty, které plnili její kamarádi. Umí říci, co se jí líbí/ nelíbí a co by udělala jinak a proč. Dokáže to druhým bez problémů vysvětlit (viz. Příloha č. 3b). Kresba postavy je stále jednobarevně vybarvená, žádné detaily oblečení. Velkým problémem je nesprávný úchop psacích potřeb. Složitější grafomotorické tahy také příliš neovládá. Od listopadu začíná Verunka navštěvovat grafomotorický kurz. V mateřské škole i doma používá speciální psací potřeby (viz. Příloha č. 4b). Její řeč je výrazně lepší. Dokázala překonat problém se sykavkami, hlásky „r“ a „ř“ zatím přetrvávají. Vyjadřování pocitů promítá do mimiky a gest, občas se i slovně vyjádří. Když se objeví nějaký problém, se kterým si neví rady, obrátí se na paní učitelky. Pokud Verunku zaujme nějaký příběh, snaží se ho dokončit a vymyslet další nové varianty, jak by mohl skončit (viz. Příloha č. 5b). Předmatematické dovednosti má dobře rozvinuté. Nejistá si je v rozlišování pravé a levé strany, což se jí ne vždy podaří. U některých činností občas potřebuje individuální přístup. Orientuje se v číselné řadě 1 – 10, dokáže posoudit počet dvou souborů do 5 (viz. Příloha č. 6b). Začíná rozpoznávat místo první slabiky, první hlásky ve slově. Dokáže rozlišit dlouhé, zřídka krátké samohlásky (viz. Příloha č. 7b). Ráda hledá a vymýšlí si své vlastní rýmy, které jsou občas nesmyslem. Verunka se zlepšila, zvládá už téměř skoro všechny dovednosti, které se týkají zrakového vnímání (viz. Příloha č. 8b). Dokreslování chybějících částí v obrázku je pro ní zatím složité, ne vždy si s tím dokáže

sama poradit. Občas objeví na obrázku méně výrazné rozdíly a zaznamená výraznou změnu v okolí. Pokud se soustředí, dokáže sledovat obrázky ve správném směru, zleva doprava.

V pololetí

Před zápisem do základní školy dosáhla Verunka emoční a sociální zralosti. Všechny dovednosti, které jsou potřeba pro tyto zralosti, zvládá. Do mateřské školy chodí ráda a s úsměvem. Bez problémů dokáže navazovat kontakty s druhými, komunikovat a spolupracovat s nimi. Neúspěch nese někdy obtížně, ale snaží se už bez pláče a najít sama správné řešení. S radostí plní zajímavé činnosti, u kterých setrvá tak dlouho, pokud ona sama neuzná, že má hotovo a je s výsledkem spokojená. Umí se vyjadřovat, hodnotit práci svoji i kamarádů (viz. Příloha č. 3b). V tuto dobu zvládá zcela všechny grafomotorické dovednosti (viz. Obrázek č. 11). I správný úchop tužky není téměř žádný problém (viz. Příloha č. 4b). I když navštěvuje logopeda, nemohu zaznamenat další velký pokrok. Vymizely problémové sykavky, ale hlásky „r“ a „ř“ stále přetrvávají. Posun je patrný v jejím vyjadřování, přešla od mimiky ke slovnímu vyjadřování. Začala vést dialogy s učitelkami, se kterými od začátku roku téměř nekomunikovala, pouze když si nevěděla s něčím rady. Teď si s nimi ráda povídá, co bylo nového a co předešlý den dělala atd. Při popisu, charakteristice předmětů, osob, zvířat potřebuje neustále individuální přístup. Ráda si vymýšlí své příběhy. Při společné činnosti, kdy děti domýšlí příběh, je mezi prvními, kteří navrhnou novou, zajímavou variantu (viz. Příloha č. 5b). Dovednosti pro rozvoj předmatematické gramotnosti má Verunka osvojené. V pravolevé orientaci si je stále nejistá. Na začátku školního roku nedokázala posoudit počet dvou souborů. Nejprve posuzovala počet dvou souborů do 5, teď už do 8 (viz. Příloha č. 6b). Během půl roku dokázala Verunka všechno dopilovat. Zvládá dovednosti, které rozvíjí sluchové i zrakové vnímání (viz. Příloha č. 7b, příloha č. 8b).

Verunka je zralá téměř ve všech oblastech rozvoje. Odklad školní docházky jí udělen nebude a bez problémů může nastoupit do základní školy.

Obrázek č. 10 a č. 11 – kresba postavy Verunky na začátku školního roku a v pololetí

5.4.3 Dítě s odkladem školní docházky

5.4.3.1 Martínek – vstupní analýza

Martínek, kterému je 6 let a 3 měsíce, navštěvuje MŠ již 3. rokem. Rodiče si ho vyzvedávají v odpoledních hodinách mezi posledními. Pochází z úplné rodiny. Žije s matkou, otcem a roční sestrou. Rodinná atmosféra pro rozvoj a výchovu dítěte není ideální. Martínek se potýká s problémy alkoholismu svého otce, který skončil v protialkoholové léčebně. Chlapec problémy otce špatně nese. Nerad se s ostatními o otci baví a tráví s ním čas, protože je neustále pod vlivem alkoholu. Párkrát v takovémto stavu vztáhl na Martínka a jeho roční sestru ruku (tvrdí matka). Matka, která je na mateřské dovolené, teď sama živí rodinu, roznáší po nocích s dětmi letáky. Z pozorování je vidět, že chlapec chodí do školky unavený, ale také nepřítomnost otce dává najevo ubližováním ostatním dětem (snaží se na sebe upoutat pozornost, která mu doma chybí). Otec chlapce vychovává k agresivitě (když se mu někdo znelíbí, ať mu to dá najevo) a k bojovému umění, aby se dokázal v dnešním světě ubránit. Martínek, ale oba přístupy používá v MŠ. Proto jsou na něj neustále stížnosti od jiných rodičů, že ubližuje jejich dětem. Z projevů dítěte v MŠ se lze domnívat, že doma nejsou nastavené žádné hranice, nemusí dodržovat pravidla, proto mu v MŠ činí velký problém se řídit třídními pravidly a poslouchat pokyny učitelek. V rodině mu není věnováno tolik pozornosti, času k jeho rozvoji, k doučení věcí, které chlapec nezvládá, nejsou u něho uspokojovány dostatečně všechny potřeby.

Martínek se dobře adaptuje. Je velmi živý, místy netrpělivý, impulzivní, neposlouchá, na pokyny reaguje až po několikatém zopakování a upozornění, ubližuje dětem, bere jim hračky, zasahuje do jejich práce nejen u stolečku (výkresy, pracovní papíry...). Martínek někdy odmítá řešit zadané úkoly, často činnost rychle dokončí bez ohledu na správnost, vyžaduje rychlý přechod ke hře. Často je schopen se k činnosti vrátit, pod vedením, individuálně pracovat klidně a správně. U chlapce jsou vidět malé pokroky od loňského roku – zlepšení v komunikačních, grafomotorických, předmatematických dovednostech. Zlepšil se díky práci učitelek MŠ, rodiče nevěnují problémovým oblastem dítěte velkou pozornost.

Komunikační dovednosti chlapce jsou přiměřené až na nesprávnou výslovnost hlásek „r, ř“. Mluví ve větách, které jsou gramaticky správně, obsahově projev odpovídá věku.. Nejnižší výkon se projevuje v časové orientaci, chápání dějové posloupnosti (dny v týdnu, roční období, měsíce v roce, řazení obrázků dle dějové posloupnosti). Velmi oslabenou oblastí

jsou grafomotorické dovednosti. Má nesprávný úchop psací potřeby, málo koordinované tahy. Z grafomotorických tahů zvládá jednodušší tahy – kola, rovné čáry. Oslabenou má i schopnost vizuomotorické koordinace. Kresba postavy je vývojově zaostalá, neodpovídá věku dítěte, je jednoduchá. V oblasti početních představ, prostorové a pravolevé orientace se velké problémy neobjevují. Chlapec dokáže napočítat do deseti, přiřazuje správné množství, pozná a dokáže pracovat se základními číslicemi, rozeznat geometrické tvary. Rozumí pojmům nad, pod, před, za a další. Nevyzrálý je pouze v pravolevé orientaci promítající se do plochy i na vlastním těle. Zrakové vnímání je zcela rozvinuto, nejistota se objevuje pouze při rozlišování zrcadlově stejných symetrických tvarů. Sluchově vnímá bez problémů. Nemá potíže rozkládat slova na slabiky, určit jejich počet. Pomalu se snaží určovat první hlásky ve slově. Ne vždy se mu podaří určit pouze první hlásku. Když si není jistý, určuje první slabiku. Chápe, co je rým. Rád s kamarády tvoří smyslné i nesmyslné rýmy.

Odklad školní docházky byl udělen chlapci na základě výsledků vyšetření v PPP. Ta stanovila nevyzrálou chlapce pro zahájení školní docházky především v oblasti pracovně – volní (krátkodobost pozornosti, obtíže v zaměření a distribuci pozornosti, snížená vytrvalost, nižší samostatnost) a emočně – sociální (impulzivita, snížená frustrační tolerance, oslabení regulačních funkcí – zahájení a dokončení činností). Oslabení grafomotorických dovedností a časové orientace.

Poradna doporučuje spolupráci rodiny a učitelek MŠ, logopedickou péči, zdokonalování grafomotorických dovedností, celkovou tělesnou koordinaci, procvičovat vizuomotorickou koordinaci, rozvíjet paměť a pozornost, stimulovat celkový mentální rozvoj, rozvoj časové orientace. S chlapcem tato doporučení plní učitelky MŠ. Rodiče s Martínkem začínají navštěvovat logopeda.

Posun v jednotlivých oblastech

Na začátku školního roku

Martínek je třídní „komediant“ , pohodář a zlobíl“. Rád se předvádí a upoutává pozornost provokací nejen u dospělých, ale i u dětí. Někomu rozbourá stavbu, posmívá se, hodí po kamarádovi plyšovou hračku apod. Na začátku školního roku se bez obtíží odpoutal od rodičů a adaptoval na nové prostředí, kde si našel spoustu kamarádů. Děti s ním rády kamarádí, hrají si, pokud je nezačne provokovat, ničit jim věci a ubližovat. V kolektivu dobře navazuje vztahy, je komunikativní, rád prosazuje svůj názor, nerad prohrává a uznává pravdu. Dokázal přijmout role a rozlišit, kdo je pro něj autorita, a jak se musí k ní chovat. Činnosti

plní podle zadání paní učitelky a setrvává u nich až do konce (viz. Příloha 3d). Kresba odpovídá předškolnímu věku (viz. Obrázek č. 2, č. 3). Postava má dvojdimenzionálně zobrazené končetiny, detaily obličeje, ale zatím nejsou žádné známky oblečení (postava je jednobarevná, začmáraná bez detailů oblečení – kalhoty, tričko apod.). Jeho styl vybarvování se objevuje i ve vybarvování různých pracovních papírů, omalovánek. Je velmi zbrklý, chce mít všechno jako první hotové. Držení psací potřeby je špatné. Začíná docházet na grafomotorický kurz (viz. Příloha č. 4d). Řeč má velmi dobře rozvinutou až na nesprávnou výslovnost r, ř. Jinak mluví ve větách gramaticky správně, má bohatou slovní zásobu. Dokáže položit i odpovědět na otázku, vést dialogy s kamarády i dospělými (viz. Příloha č. 5d). Martínek nemá téměř žádné problémy v předmatematických dovednostech až na prostorovou orientaci, kdy špatně rozlišuje pravou a levou stranu (viz. Příloha č. 6d). Sluchové a zrakové vnímání je rozvinuto téměř bez deficitů (viz. Příloha č. 7d, příloha č. 8d). Dovednost, která mu dělá problémy, je rozlišování zrcadlově obrácených tvarů. Začíná rozlišovat počáteční hlásku ve slově.

3 měsíce od začátku školního roku

Od začátku školního roku se jeho chování zlepšilo. Martínek přestává být tolik agresivní, je klidnější. Z rozhovoru s matkou jsem usoudila, že změna v chlapcově chování může být i to, že od nich odešel jeho otec, který měl problémy s alkoholem a podporoval v chlapci agresivní bojové prvky. Kamarádům se snaží neubližovat, ale stále je rád provokuje a dělá jim naschvály. Když si s něčím neví rady, obrátí se na své kamarády, popřípadě na paní učitelku (viz. Příloha č. 3d). Motorické dovednosti má dobře rozvinuté. Chlapec se začíná snažit, díky grafomotorickému kurzu a práci učitelek, lépe uchopuje psací potřeby. I v mateřské školce používá speciální tužky i pastelky na správný úchop (viz. Příloha č. 4d). Během 3 měsíců dokázal zlepšit deficity v řeči díky návštěvě logopeda a neustálým procvičováním řeči s matkou. Při některých hrách, které ho zaujmou, se dokáže pečlivě soustředit a dávat si pozor na rozlišování pravé a levé strany (viz. Příloha č. 6d). Pokud se nesoustředí, ve většině případů strany prohodí. Dovednosti týkající se zrakového a sluchového vnímání má zcela rozvinuty, zvládá je bez jakýchkoli problémů.

V pololetí

Za půl roku se u Martínka nedaly zaznamenat téměř žádné změny, protože zvládá skoro všechny dovednosti jednotlivých oblastí jeho rozvoje. K pokroku došlo v chování a ve vztahu ke kamarádům, ke kterým se začal chovat hezky, přestal jim ubližovat, agresivně se k nim chovat, ale provokování přetrvává dál. Dále dokáže dětem při hrách fandit, unést

prohru, přát jim úspěch, výhru. Snaží se při různých aktivitách, činnostech zhodnotit, co se mu líbilo/ nelíbilo či zhodnotit práce svých kamarádů (viz. Příloha č. 3d). Chlapec mluví čistě, problémy z r, ř vymizely. Předmatematické dovednosti jsou téměř vyztřálé. Martínek si osvojil prostorové pojmy, ovládá pravolevou orientaci. Problémy nastávají už jen v pojmech týkající se hmotnosti. Sluchové dovednosti má také rozvinuté. K posunu u něj došlo v rozpoznávání hlásek jak na začátku, tak na konci slova. Po půl roce ovládá veškeré dovednosti zrakového vnímání. K posunu došlo při rozeznávání geometrických tvarů, písmenek, čísel. Dokáže lépe nalézt rozdíl (i ty méně rozeznatelné) nejen na obrázcích, ale i v prostoru.

Chlapci odklad školní docházky velmi pomohl. Dohnal deficit, který mu činily problém při zápise do základní školy díky plnění doporučení PPP jak učitelkami mateřské školy, tak rodiči. Zápis, který bude absolvovat v únoru, bude bez problémů. Chlapec je dobře připraven k zápisu a na nástup do 1. třídy základní školy.

Obrázek č. 12 a č. 13 – kresba postavy Martínka na začátku školního roku a v pololetí

5.4.3.2 Lukášek – vstupní analýza

Lukášek pochází z úplné rodiny. Žije s matkou, otcem a sestrou – dvojčetem. S oběma dětmi není zacházeno s ohledem na jejich věk. Rodiče se k nim chovají jako k mladším než dětem ve věku 6 let a 4 měsíce. Doma, ale i v MŠ jim rodiče všechno přichystají, pomohou, vše jim poradí, aniž by musely něco udělat samy. Obě děti nejsou samostatné, u chlapce se to projevuje víc. Sourozenci navštěvují MŠ 2. rokem. Rodiče si je každý den vyzvedávají v poledne.

Chlapec je velmi citlivý, pomalu se adaptuje na nové prostředí, udržuje si od ostatních odstup, při činnostech potřebuje individuální přístup a dopomoc, přesný návod jak činnost plnit a jak to všechno má vypadat. Často nepochopění úkolu řeší pláčem. Nesetrvá dlouho u jedné činnosti, je třeba střídat úkoly, má krátkodobou paměť.

Verbální projev Lukáška je málo spontánní, nedokáže navazovat dialogy, na otázky odpovídá zřídka. Mluví v jednodušších větách, které jsou gramaticky správně. Obtíže mu tvoří neobratnost při výslovnosti obtížnějších slov, nesprávná výslovnost r, ř a obtíže při změkčení. Logopeda zatím nenavštěvuje ani po doporučení MŠ, poradny. Rodiče na doporučení nereagují, věří, že obtíže v komunikaci sami vymizí bez návštěvy specialisty. Rodiče tvrdí, že Lukášek má přece ještě rok, který stráví v MŠ a problémů se zbaví komunikací s dětmi a učitelkami. Grafomotorická oblast je oslabena – nesprávný úchop psací potřeby, málo koordinované tahy. Patrně má oslabené vizuomotorické dovednosti – nedaří se mu napodobit psacího písma ani náročnější grafomotorické prvky jako jsou horní smyčky. Jednodušší prvky, jako kola, kříže, čtverce zvládá bez obtíží. Zatím nedokáže napodobit tvary jednotlivých písmen. Svě jméno podle předlohy už napodobí. Kresba postavy neodpovídá věku, je neobratná, jednoduchá, ale dokáže dvojdimenzionálně zobrazit končetiny a trup. Oblasti zrakového a sluchového vnímání jsou málo vyzrálé. Chlapec nedokáže určit počáteční hlásku ve slově, slova na slabiky nevytleská, nerozliší podobnost či odlišnost slov (ve většině případů nepochopí úkolu). Lukášek dokáže rozlišovat různé tvary. Problém se objevuje v rozlišování tvarů v zrcadlové podobě. Rozliší základní barvy, problém má v určování některých odstínů. Velmi rád skládá puzzle. K tomu, aby sestavil jednotlivé dílky v obrázek (části do celku), potřebuje individuální přístup jako u většiny dalších činností. Emoční a sociální oblast je velmi oslabena. Každé ráno přichází do třídy s pláčem, nedokáže se odpoutat od rodičů. Špatná adaptace do třídy přetrvává už 2. rokem. Lukášek špatně

navazuje kontakty s dětmi, udržuje si od nich odstup. Hraje si pouze se svou sestrou nebo sám. Oba sourozenci mají odklad. Sestra je velmi šikovná, stará se o svého bratra, pomáhá mu a většinu věcí za něj udělá (např.: pomáhá mu se oblékat, radí mu při řešení úkolů, když se paní učitelka ohlédne, udělá úkol za něj apod.). Lukáškoví odklad školní docházky prospěje. Jeho sestra mohla už navštěvovat 1. ročník ZŠ, ale rodiče sourozence nechtěli rozdělit. Z pozorování mohu usoudit, že chlapec by odloučení od sestry nezvládl.

Odklad byl udělen na základě vyšetření v pedagogicko- psychologické poradně, která konstatuje, že Lukášek má celkově pomalejší psychický vývoj jak v oblasti kognitivní (oslabení řečových a grafomotorických dovedností, nevyzrálost matematické představivosti, sluchového a zrakového vnímání), tak pracovní- volní (malá vytrvalost, malé tempo, zvýšená unavitelnost) a emočně – sociální (snížená odolnost vůči zátěži, nižší samotnost).

Pro zlepšení problémových oblastí je doporučena pravidelná docházka do MŠ, návštěva logopeda, zdokonalování grafomotorických dovedností, celkové tělesné koordinace, procvičovat vizuomotorickou koordinaci, rozvíjet paměť a pozornost, stimulovat mentální rozvoj, rozvíjet časovou orientaci, upevňovat číselnou řadu a matematické představy.

Posun v jednotlivých oblastech

Začátek školního roku

Lukášek dostal odklad školní docházky kvůli oslabení oblastí - emoční a sociální, komunikativní, grafomotorické, předmatematické gramotnosti, zrakového a sluchového vnímání. U většiny dovedností potřebuje individuální přístup a dopomoc. V mateřské škole se zatím nedokázal adaptovat, odpoutání od rodičů je velmi složité. Chlapec pláče, křečovitě se drží rodičů, nechce od nich pryč. Obtížně se začleňuje do kolektivu, udržuje si odstup od všech dětí, učitelek. Komunikuje a spolupracuje pouze se svou sestrou – dvojčetem. Během dvou měsíců si dokázal najít pár kamarádů, ale neustále ve třídě potřebuje svou sestru. Nedokáže se sám vyjádřit, nemá vlastní názor. Neustále potřebuje individuální přístup a dopomoc (viz. Příloha č. 3e). Jeho kresba postavy odpovídá předškolnímu věku s dvojdimenzionálním zobrazením končetin, s detaily obličeje, oblečení (viz. Obrázek č. 14, č. 15). Je pečlivý, proto jeho obrázky jsou vybarveny bez přetahování. Má správný úchop psacích potřeb, dokáže ovládat nůžky, ne vždy stříhá podle obrysové čáry. Zvládá napodobit různé tvary, číslice, občas špatně napodobí písmena v opačné podobě (viz. Příloha č. 4e). Lukášková řeč je málo spontánní, nedokáže sám navazovat dialogy, zřídka klade a odpovídá na otázky, neumí se vyjádřit. Mluví v jednodušších větách, které jsou gramaticky správně.

Potíže má ve výslovnosti složitějších slov, nesprávně vyslovuje „r“ a „ř“, problém se změkčením. Proto navštěvuje klinického logopeda a dochází na logopedickou prevenci v mateřské škole (viz. Příloha č. 5e). Co se týče předmatematické gramotnosti, tak dokáže určit počet do 6. Potřebuje individuální přístup při posuzování počtu dvou souborů. Na rozmyšlení potřebuje více času. Potíže má v prostorové orientaci, v používání prostorových pojmů. Nemá osvojenou pravolevou orientaci (viz. Příloha č. 6e). Sluchové vnímání je málo vyztřálé (viz. Příloha č. 7e). Často potřebuje individuální přístup a dopomoc z důvodů neporozumění zadání. Pokud se mu někdo individuálně věnuje, zábavnou formou, mnoho úkolů zvládne, snadněji jim porozumí (vytleskávání a určování počtu slabik, najít dvě rýmující se slova – např.: pomocí obrázků). Zatím nedokáže určit první ani poslední hlásku ve slově. U zrakového vnímání někdy nepochopí zadání (viz. Příloha č. 8e), nedokáže rozlišit tvary v zrcadlově obrácené podobě. Neúspěch řeší pláčem. Dokáže rozlišit základní barvy, odstíny zatím moc ne.

Obrázek č. 14 a č. 15 – kresba postavy Lukáška na začátku školního roku a v pololetí

3 měsíce od začátku školního roku

Po 3 měsících stále chodí do mateřské školy s pláčem. Ale není to pravidelně každý den. Pokud při příchodu vidí své kamarády ve třídě, odloučení od rodičů je lepší, snadnější. Když je jeho sestra nemocná nebo z jiných důvodů nemůže do mateřské školy přijít, chlapec

zůstává doma s ní. Bez problémů začíná komunikovat se svými kamarády. Nerad komunikuje s učitelkami a ostatním personálem. Pokud si opravdu s něčím neví rady a sestra mu neporadí, dojde se poradit s paní učitelkou. Často se za něj ptá sestra a plní činnosti, když se paní učitelka nedívá. Přetrvávají stále problémy s vyjadřováním, často opakuje názory své sestry i ostatních dětí. Pokud v něčem neuspěje (v nějaké činnosti, hře), začne plakat. Potřebuje individuální přístup, vysvětlit mu daný problém a ukázat, jak je to správně. Snaží se plnit požadavky paní učitelky. Při činnostech, různých aktivitách, sebeobsluze aj. je velmi pomalý, má pomalé pracovní tempo (viz. Příloha č. 3e). Díky grafomotorickému kursu došlo k pokroku. Lukášek zvládá složitější grafomotorické tahy, dokáže se podepsat, napodobit písmena, číslice, geometrické tvary. Snaží se vystříhovat obrázky podle obrysové čáry (viz. Příloha č. 4e). Individuální přístup nepotřebuje jen v grafomotorice, ale i v komunikativních dovednostech. Je velmi stydlivý. Proto v ústraní vede individuální dialogy, při kterých dokáže vytvořit krátká souvětí. V jeho řeči se odstranil deficit s hláskou „r“, občas „ř“ (viz. Příloha č. 5e). Orientuje se v číselné řadě 1-10. Dokáže sám posoudit počet dvou souborů do 4. Správně napodobuje a rozeznává geometrické tvary. Přetrvává napodobování písmen, číslic v zrcadlově obrácené podobě. Začíná rozumět prostorovým pojmům, rozlišování stran zatím nezvládá (viz. Příloha č. 6e). Pomalu u Lukáška dochází k rozvoji sluchového vnímání. Sám už zvládne vytleskat a určit počet slabik u jedno-, dvou-, tříslabičných slov. U delších slov potřebuje pomoc. Velmi mu pomohlo vyťukávání slabik na bubínek. Určovat počáteční hlásku začal nejprve u svého jména a jména své maminky. Postupně určuje počáteční hlásku i u dalších slov, ale není si vždy jistý. Pokud je mu věnována pozornost, individuální přístup, dokáže přiřadit k sobě slova, která se rýmují nebo se pokouší vymýšlet rýmy, většinou nesmyslné (viz. Příloha č. 7e). Zvládá rozlišovat základní barvy a některé jejich odstíny (tmavě, světle modrá, tmavě, světle zelená) a různé tvary. Dokáže najít na obrázku významné rozdíly. Zprvu neporovnával dva obrázky, kdy prvnímu něco chybělo či přebývalo. Rozdělil si obrázek (např.: obrázek hradu) na dvě poloviny a to porovnával, nedokázal zprvu pochopit, o co jde. Dokáže najít na obrázku významné rozdíly. S malou dopomocí dokáže dokreslit různé chybějící části obrázku. Začíná ovládat skládání částí do celku, když si neví rady, poprosí paní učitelku o pomoc (viz. Příloha č.8e).

V pololetí

Od začátku školního roku k určitému pokroku došlo. Občas přijde chlapec do mateřské školy s pláčem, pokud jeho kamarádi ve třídě nejsou. Bez sestry nepřichází. Pokud je dlouho doma nemocný, tak mu určitou dobu trvá, než se opět na prostředí adaptuje. Našel si

více kamarádů, se kterými si rád hraje. Začal komunikovat s více dětmi, ale i občas s učitelkami. Přetrvává problém s vyjadřováním. Sám nevznese svůj názor, radši zopakuje názory druhých, převážně své sestry, rád se podřizuje. Při překonávání překážek potřebuje individuální přístup, aby si byl jistý, že má v někom oporu, kdo mu dokáže poradit, dopomoci. Přetrvává pomalé pracovní tempo, které bude velkým problémem při práci ve škole. Nebude stíhat ostatním dětem (viz. Příloha č. 3e). Během půl roku udělal velký pokrok v grafomotorických dovednostech díky návštěvě grafomotorického kurzu a neustálé práci doma i v mateřské škole. V této době má dobře rozvinuté grafomotorické dovednosti (viz. Příloha č. 4e). Komunikační dovednosti jsou stále oslabeny díky velké stydlivosti před druhými. Odstranily se deficity v řeči „r“, „ř“. Individuálně se snaží vyjádřit svůj názor, popsat situaci, událost, které se účastnil. Začíná vést dialogy s učitelkami v situacích, kdy si opravdu neví rady a nikdo jiný mu neporadí (viz. Příloha č. 5e). Lukášek se bez obtíží orientuje v číselné řadě 1 – 10, rozumí tomu, co je počet, množství. Přetrvává špatná nápodoba písmena, číslice v zrcadlově opačné podobě. Svě jméno někdy napíše zrcadlově obráceně. Prostorové pojmy začíná sám využívat a osvojovat si je. Pravolevá orientace není úplně vždy určena správně (viz. Příloha č.16e). V oblasti sluchového vnímání došlo k velkému posunu. Bez problémů rozkládá slova na slabiky (i ty čtyř- a více slabičná), které vytleská a určí počet. Určuje počáteční hlásky, konečné jen zřídka. Převážně v hudební výchově, pomocí rytmických cvičení, rozliší snadněji krátké a dlouhé samohlásky, ale i v mluvené řeči či v tištěné podobě jako je pracovní list s obrázky. Sám zatím rýmující slova k sobě nepřihadí. Začíná chápat, co rým znamená. Spíš si sám vymýšlí nesmyslné rýmy (např.: slepice – pepice – kvapice – krabice aj.) (viz. Příloha č. 7e). Nedokáže bez pomoci sestavit části do celku a najít všechna možná řešení. Zvládá velké puzzle, které mají málo dílků. Objevuje se tu opět nejistota u dokreslování obrázků, kdy potřebuje nějaký návod, dopomoc. Sám si většinou neporadí. Téměř nezaznamená změny ve svém okolí. Většinou je zaznamenává špatně nebo jim nevěnuje žádnou pozornost. Zvládá rozpoznat základní i jiné barvy a jejich odstíny (viz. Příloha č. 8e).

6 Interpretace empirických zjištění

Během prvního pololetí školního roku byl do tabulek zaznamenáván pokrok dětí. Pro každé dítě výzkumného souboru (5 dětí) bylo vytvořeno 6 tabulek týkajících se rozvoje emoční a sociální zralosti, grafomotorických, komunikačních, předmatematických dovedností, zrakového a sluchového vnímání. V následujících tabulkách (viz příloha č. 3a – č. 8e) jsou zaznamenány pokroky dětí, v čem se zlepšily, s čím mají nadále problémy. Tabulky ukazují, zda za 1. pololetí dokázaly dohnat deficity rizikových oblastí a bude jim udělen odklad školní docházky nebo ne.

Výzkumem, který jsem prováděla u předškolních dětí, jsem si ověřila, že soustavnou a cílenou prací je možno dosáhnout velkého pokroku, v některých případech i k úplnému eliminování rizikových oblastí. Na začátku školního roku měly všechny děti problémy s odloučením od rodičů a adaptací na nové prostředí. U činností potřebují neustále individuální přístup. Pokud si neví rady, často to někteří řeší pláčem, nervozitou, strachem zeptat se učitelky. Děti se neumí samy vyjádřit, zhodnotit aktivitu, práci nejen svou, ale i kamaráda. Velké problémy se objevují převážně ve špatné výslovnosti hlásek „r“, „ř“ a sykavek. Díky malé slovní zásobě a stydlivosti nevedou děti dialogy s dospělými, s dětmi zřídka. Grafomotorické dovednosti jsou oslabené. Dochází ke špatnému úchopu psacích potřeb, kresba postavy neodpovídá věku, obrázky nevybarví, ale začarají. Nedokážou správně napodobovat různé tvary, číslice, písmena, nepodepíší se. Děti si nejsou jisté v číselné řadě od 1 – 10, v určování počtu dvou souborů. Objevuje se problém s rozlišováním tvarů v zrcadlově obrácené podobě a rozlišování odstínů barev. Špatně rozeznávají počáteční a koncové hlásky slova a dlouhé, krátké slabiky.

V pololetí mohu zaznamenat, že děti chodí do MŠ s úsměvem, těší se na své kamarády. Pokud dlouhodobě nedochází do MŠ, příchod je doprovázen pláčem a špatným odpoutáváním od rodičů. Díky návštěvám klinického logopeda a logopedické preventistky v MŠ, dokázaly udělat děti veliký pokrok v komunikačních dovednostech. Postupně se u nich odstraňují deficity v řeči. Návštěva grafomotorického kurzu a používání speciálních pomůcek jak doma, tak v MŠ, přispěla k jejich rozvoji. Umí již téměř správně držet psací potřeby, snaží se pečlivě vybarvovat a napodobovat různé tvary. Dokážou se podepsat správně, bez předlohy. Problém, který stále přetrvává, je rozlišování pravé a levé strany a používání prostorových pojmů. Děti si jsou stále nejisté. Zrakové a sluchové vnímání zvládají. Nejprve

poznávaly hlásky pouze ve svém jméně, teď jim nedělá problém určit hlásky v jakémkoli slově.

MŠ má možnost poskytnout dětem návštěvu logopedické preventivní, která ve spolupráci s rodiči a klinickým logopedem, se snaží dohnat jejich deficity řeči. Učitelky MŠ mohou s dětmi procvičovat všechny oblasti školní připravenosti. U některých, jako jsou komunikační, grafomotorické dovednosti, sluchové a zrakové vnímání, je potřeba k tomu pomoc odborníka. Pokud je dítě výrazně emočně a sociálně nezralé, mají rodiče možnost navštívit dětského psychologa. Mohou s dětmi pomocí různých aktivit zapracovat na rozvoji předmatematických dovedností, částečně i na emoční a sociální zralosti (práce v kolektivu, komunikace a začlenění se do skupiny, samostatnost, sebeobsluha). Základy samostatnosti a sebeobsluhy by měly vycházet z rodiny, ještě než dítě nastoupí do MŠ. Potíže s komunikačními a grafomotorickými dovednostmi se dají částečně dohnat v MŠ. S dětmi se neustále komunikuje, učí se mluvit ve větách, vyjadřovat se samy, přednášet text, dělají se různá jazyková cvičení aj. Grafomotorické dovednosti se dělají také. Učitelka kontroluje správný úchop psacích potřeb dětí, individuálně společně s nimi dělají korekci grafomotorických cviků aj. Zrakové a sluchové cvičení se dá cvičit na základě aktivit, které tyto dovednosti rozvíjí – např.: poznávání barev, písmen, číslic, určování délek samohlásek, rozpoznávání zvuků. Pokud učitelka zaznamenala poruchu zraku nebo sluchu, musí dítě navštívit odborníka, s kterým se daný problém bude řešit. Pokud jsou děti bez zdravotních postižení, jsou schopni díky neustálému plánování a vedení učitelky, rodičů doma, dohnat problémy, které nastaly u zápisu (u OŠD) nebo před zápisem.

6.1 Vyhodnocení výzkumných otázek

1. Jaké jsou nejčastější rizikové oblasti u dětí předškolního věku v kontextu školní zralosti?

Nejčastější rizikovou oblastí je motorika. Kubík má oslabenou hrubou a jemnou motoriku, grafomotoriku. Nedokáže napodobit a sám zvládnout určité motorické pohyby (skákat po jedné noze, běhat, napodobit pohyb). Má špatnou jemnou motoriku (úchopy drobných předmětů, zapínání knoflíku do dírky, zavazování tkaniček nezvládá), a tím i grafomotoriku (problémy s úchopem psací potřeby, nápodobou znaků, tvarů, kresbě aj.).

Další rizikovou oblastí je u psychická zralost. U všech dětí kromě Martínka se objevuje nepozornost, špatně rozvinutá paměť, kdy si nedokážou zapamatovat, vybavit básničku, obsah pohádky. Všechny děti kromě Páti mají nějaké deficity v řeči, kdy nesprávně vyslovují, nedokážou mluvit v celých větách, o svých zážitcích, vyjádřit se, zhodnotit aktivitu, práci svou i kamaráda. U Kubíka, Martínka a Verunky není ještě zcela rozvinuto názorné myšlení, neví, co znamená nadřazený, podřazený pojem, neumí si propojit slovo s představou. Postupně všichni začínají chápat prostorové, časové a velikostní pojmy, které nemají zcela osvojené (např.: problém s rozlišováním stran, orientací během dne, co jsem dělal včera, co budu dělat zítra). Verunka, Páťa a Lukášek mají občas problémy se sluchovým vnímáním, kdy špatně rozlišují počáteční a konečnou hlásku slova, rýmující se slova. Kubík má problémové všechny dovednosti zrakového a sluchového vnímání. Z 5 dětí má problémy se zrakovým vnímáním Kubík, ale i Lukášek, který má potíže se sestavením částí do celku. Občas se u všech objeví problémy v rozlišování písmen, číslic, barev, zrcadlově obrácených předmětů, krátkých a dlouhých samohlásek, počátečních a koncových písmen atd.

Pokud shrnu nejčastější problém dětí, tak je to motorická, komunikační, emoční a sociální nezralost. Převážně Kubík, Páťa a Verunka se špatně odpoutávají od rodičů, negativně reagují na nové prostředí. Obtížně se začleňují do společnosti a navazují kontakty. Nedokážou navazovat dialogy, spolupracovat a samy se vyjádřit. Martínek a občas každé dítě má problémy setrvat u dané činnosti, pochopit a zvyknout si, že i ve škole budou dostávat nějaké pokyny od učitelky, někdy potřebují individuální přístup. Postupně si musí zvykat na povinnosti, což je příprava na základní školu. Častým problémem u zápisu je velká stydlivost, strach z vyjádření se před ostatními.

2. Jakým způsobem se dál pracovat na odstranění či alespoň minimalizaci dílčích deficitů u rizikových dětí?

Učitelky se setkávají s dětmi každý den. Z pozorování a na základě práce s dětmi mohou zaznamenat deficity u rizikových dětí. Pokud se jedná o problémy v komunikaci a grafomotorice, doporučí rodičům návštěvu logopeda a grafomotorického kurzu. Snažila jsem se s dětmi pracovat tak, abychom společně do nástupu do školy odstranily deficity školní zralosti. Trénovala jsem s nimi jednotlivé dovednosti (emoční a sociální zralosti, předmatematické, grafomotorické, komunikační, zrakové a sluchové vnímání) pomocí činností v grafické (např.: pracovní listy, omalovánky, obrázky), sluchové (např.: zvukové záznamy – písničky, rytmická cvičení), jazykové formě (např.: logopedická prevence, popisování obrázku, děje pohádky), pomocí různých didaktických pomůcek. Pokud jsou deficity velmi výrazné, blíží se zápis do školy, je rodičům s dětmi doporučena návštěva PPP, kde na základě vyšetření jim dají doporučení, jak a co s dětmi zlepšit. Spolupráci s rodiči, odborníky a učitelkami MŠ se pro děti vypracovaly individuální plány, podle kterých se cíleně pracuje, aby došlo k pokroku dětí. Pokud i rodiče začnou s dětmi pracovat a reagovat na doporučení učitelek a odborníků, dospějí k pozitivním výsledkům. Často dochází rodiče s dětmi na logopedii s deficity v řeči a na grafomotorické kurzy, pokud jsou slabé v jemné motorice a nácvičku psaní. Dále mohou docházet na volnočasové aktivity jako je „Předškoláček“, kde se s dětmi zábavnou formou rozvíjí dovednosti, které jsou potřeba k nástupu do školy. Mohou navštěvovat různé stimulační kurzy, které je připraví na školu jako je např.: Maxíkův kurz.

3. Za jakých okolností je vhodným řešením pro individuální situaci dítěte odklad OŠD?

OŠD se uděluje na základě vyšetření školní zralosti v PPP, kdy se zjišťuje, zda je dítě výrazně slabé v nějaké oblasti rozvoje. Často děti zůstávají o rok déle v MŠ z důvodů psychické nezralosti. Dítě je nesoustředěné, hravé, nevydrží sedět v lavici, vyžaduje volnost pro hru. Nedokáže se odpoutat od rodičů, plačtivé, špatně se adaptuje na nové prostředí, učitelky. Není samostatné, nezvládá sebeobsluhu. Dalším důvodem mohou být výrazné deficity v řeči, v grafomotorice, které jsou rizikovým faktorem pro školní čtení a psaní.

Na základě analýzy 5 předem vybraných dětí mohu usoudit, že odklad školní docházky bych udělila dvěma chlapcům. První z nich by byl šestiletý chlapec Páťa, který

dostane odklad školní docházky na základě jeho nesamostatnosti, vysoké citlivosti, problémům v komunikaci a nevyzrálost v předmatematických dovednostech. Druhý z chlapců je Kubík z důvodů celkové nezralosti ve všech oblastech. Myslím si, že díky pravidelné docházce do MŠ a spolupráci rodičů, by dokázal dosáhnout určitých výsledků, na základě kterých by zvládl zápis do základní školy. Rodiče s chlapcem doma nepracují, s MŠ nespolupracují, proto je chlapec výrazně nevyzrálý a nepřipravený na nástup do základní školy, proto mu byl doporučen nástup do speciální školy.

7 Diskuze

Školní připravenost a zralost je důležitým mezníkem pro vstup do 1. třídy základní školy. Dítě musí být zralé po všech stránkách, jak fyzické, psychické, tak sociální a emoční. Pokud není dítě zralé a připravené, dochází k udělování odkladu školní docházky. Děti mohou být do školy připravené, ale v některé oblasti nezralé. Proto se před vstupem do školy musí posuzovat individuálně, aby se zaznamenaly všechny rizikové oblasti. Dítě musí být do konce šestého roku fyzicky, psychicky a sociálně zralé. Pokud tomu tak není, mohou rodiče zažádat u ředitele školy o odklad školní docházky na základě doporučení v PPP nebo jiného odborníka.

Cílem této práce bylo objevení rizikových oblastí, které se objevují v předškolním věku před nástupem do základní školy. Zabývala jsem se různými deficity u dětí a dobou jejich odstranění. V předškolním věku se u každého dítěte zaznamenávají různé rizikové oblasti. Nejčastějšími problémy jsou výslovnost převážně hlásek „r“, „ř“, nezralost emoční, sociální a grafomotorických dovedností. Objevují se i obtíže v jiných oblastech jako jsou předmatematické dovednosti a dovednosti zrakového a sluchového vnímání. Pro některé děti je těžší rozlišování pravé a levé strany, určování počtu dvou souborů, napodobování písmen, číslic, rozeznávání geometrických tvarů a obrázků v zrcadlově obrácené podobě. Nezvládají také určování krátkých a dlouhých samohlásek, počátečních a konečných písmen.

V tabulkách v přílohách č. 4a – č. 8e je zaznamenán pokrok jednotlivých dětí. Je vidět, že u všech dětí nejsou pokroky stejné. V záznamech si můžeme všimnout, že každodenní prací učitelek s dětmi, došlo k jejich zlepšení. U dvojice dětí s odkladem školní docházky (Martínek, Lukášek) a u dvojice dětí bez odkladu školní docházky (Verunka, Pát'a) se téměř všechny deficity odstranily. U Pát'i se zatím nepovedla odstranit emoční a sociální nezralost a deficity v řeči, které jsou důležitou oblastí pro vstup do základní školy. Podobnou zkušenost nacházím u Jucovičové, Žáčkové (2014), které považují za důležité, aby dítě zvládlo vstup a požadavky ve škole, musí mít rozvinutou určitou úroveň sociálních dovedností a rozvoje jazyka. Mělo by být zralé ve všech oblastech rozvoje a připravené na školu. Pokud je dítě nezralé, bude mu udělen odklad školní docházky. Na základě vyšetření Pát'i v PPP a doporučení učitelkami MŠ, rodiče souhlasí o udělení odkladu školní docházky. Chlapec zůstane v MŠ o rok déle z důvodů jeho nesamostatnosti, vysoké citlivosti, problémů v komunikačních, předmatematických dovednostech. Myslím si, že rodiče i učitelky MŠ pracovali s chlapcem dostatečně a rok déle mu jen prospěje a vše zvládne. Podobnou

zkušenost nacházím u Šmelové, Souralové (2010), které tvrdí, že nejčastějším problémem je psychická nezralost. Na základě výzkumu se mi toto tvrzení také potvrdilo. Tabulky v přílohách č. 3a – č. 3e nemůžeme zaznamenat téměř žádný pokrok. Na základě pozorování, screeningu školní zralosti si učitelky vypracovaly pro Kubíka IVP. Pokud by se podle něj pracovalo, určitě by chlapec dospěl k pokrokům. Nutná je i spolupráce s rodinou, kdy rodiče budou plnit doporučení nejen učitelek MŠ, ale i doporučení, které dostali v PPP. Bohužel chlapec do MŠ téměř nedocházel, rodiče s MŠ nespolupracovali. Proto chlapec je velmi nezralý na školu. Rodiče ho na základě doporučení PPP umístí do speciální základní školy.

Aby dítě dosáhlo kvalitní připravenosti na zápis do školy, měly by učitelky procvičovat všechny oblasti školní zralosti nejen jednou týdně. Zkoušet různé aktivity nejen v sedě u stolečku či v kroužku, ale nějakou zábavnou formou, kdy se děti mohou promítnout do nějaké role (např.: pohádkové postavy, „žáka ve škole“ aj.). Rodiče by se měli řídit doporučením z PPP. Rodiče dětí s odkladem školní docházky plní spolehlivě doporučení odborníků. Začali si s dětmi více povídat, hrát si s nimi, zajímat se o jejich rozvoj a věnovat se obtížným dovednostem.

Na základě výzkumu mohu konstatovat, že pokud se s deficitem rizikových dětí začne včas, na začátku školního roku, jsou schopny dosáhnout skvělých výsledků. U dětí záleží na motivaci, přístupu a času věnovanému na rizikové oblasti. Pokud se jim věnují nejen učitelky MŠ, ale i rodiče, deficit se v průběhu posledního roku v MŠ, odstraní a lépe si dovednosti osvojí. Dítě může pak bez jakýchkoli obav, problémů nastoupit do 1. třídy základní školy. Dohnání obtížných dovedností také velmi ovlivní práce v kolektivu, kdy se děti snaží vyrovnat ostatním kamarádům. Často jim v určitých dovednostech pomohou právě oni (např.: v kresbě postavy – poradí, jak má postava vypadat a co vše má mít na sobě, že má mít 5 prstů atd.).

V této práci jsem se mohla také více zaměřit na spolupráci rodiny s MŠ a odborníky. Zaměřit se více na volnočasové aktivity, které mohou děti navštěvovat v rámci přípravy na školu.

8 Závěr

V diplomové práci jsem se zabývala tím, jaké jsou problémové oblasti dětí před nástupem do základní školy a podporou v jejich zlepšení. Věnovala jsem se také oblastem školní zralosti a rizikům, díky kterým může být dítěti udělen odklad školní docházky (OŠD). V práci jsem uvedla i odborníky, na které se mohou rodiče obrátit před zápisem do školy, zda mají dítěti dát OŠD nebo ne. Na základě pozorování dětí, jejich plnění pracovních listů a dalších aktivit souvisejících s jednotlivými oblastmi, jsem zjistila, které jsou pro děti rizikové. Pomocí pilotního šetření jsem si vybrala 5 dětí, které byly nejslabší v jednotlivých oblastech. Na základě výsledku screeningu školní zralosti jsem zjistila, které oblasti jsou rizikové a procvičovala je s nimi během 1. pololetí školního roku. Zábavnou formou jsem docílila toho, že téměř vymizely obtíže dětí v jednotlivých dovednostech. Bylo to pouze soustavným a zábavným „tréninkem“. Děti byly snaživé a chtěly se zlepšit. Těšily se k zápisu, jak všechno bez problémů zvládnou a v září dalšího roku nastoupí do 1. třídy základní školy. Dostávaly se i pozitivní ohlasy od rodičů, jak děti všechny rizikové oblasti dohnaly a byly skvěle připraveny na zápis.

Záznamem jednotlivých oblastí do tabulek jsem zjistila, že největší problém dělaly dětem emoční a sociální, komunikativní, grafomotrické, předmatematické dovednosti. Tabulky ukázaly, že nezáleží na tom, zda má dítě odklad školní docházky nebo ne, ale na cílené a plánované práci s ním. Pokud se dítěti s určitým záměrem věnujeme, dosáhne v brzké době pozitivních výsledků. Pomocí dotazníkového šetření jsem získala informace, jak se rodiče připravovali s dítětem na zápis, jaký přínos měla práce učitelek MŠ. Zjistila jsem, co dětem dělalo potíže při zápisu. Většinou to byla špatná výslovnost „r“, „ř“, stydlivost, strach z cizích lidí jako byly učitelky ve škole, zavazování tkaniček, rozpoznávání některých barev, tvarů, písmen a číslic.

Cílem mé práce bylo odstranit rizikové oblasti dítěte před zápisem. U výzkumného souboru 5 dětí, pokud docházely pravidelně do MŠ, se povedla zlepšit většina dovedností, které byly pro děti obtížně zvladatelné. Na základě každodenní cílené práce s dětmi, jsem s nimi každý měsíc mohla zaznamenat určitý posun. Myslím si, že když učitelka děti zná, ví, kde a s čím mají potíže, dokáže s nimi za půl roku udělat pokrok. Je třeba, aby také spolupracovala rodina. Rodiče by se měli s dětmi problémovým oblastem věnovat i doma, a pokud je třeba, tak i navštívit odborníky. Pokud do MŠ dítě nedochází, rodiče s učitelkami,

odborníky nespolupracují, sami s dítětem doma nepracují, nemůže být připravené na nástup do školy a celkové začlenění do kolektivu.

Má práce by mohla být ukázkou toho, že se s dětmi dá v MŠ každodenně pracovat a systematicky odstraňovat objevené problémy. Učitelka by si měla vézt určité záznamy o dětech (výborná věc jsou deníky dětí, kde jsou vidět pokroky) a nacházet, a snažit se odstranit deficity dětí. Na základě pozorování se dá zjistit spousta pozitivních a negativních stránek dítěte, s kterými se dá dál pracovat.

Dalším tématem týkajícího se předškolních dětí by mohly být rozborů jednotlivých rizikových oblastí, příprava dětí na školu v rodině, spolupráce s rodinou. Volnočasové aktivity, které přispívají k rozvoji dítěte a připravují na vstup do základní školy.

9 Soupis bibliografických citací

BEDNÁŘOVÁ, J., ŠMARDOVÁ, V. 2007. Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let. 1. vyd. Brno: Computer Press a.s., 212 s. ISBN 978-80-251-1829-0.

BENÍŠKOVÁ, T. 2007. První třídou bez pláče. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 2007. ISBN 978-80-247-1906-1.

ESSA, Eva. What to do when: practical guidance strategies for challenging behaviors. 6th ed. Clifton Park, NY: Delmar Learning, c2007. ISBN 9781418067168.

Hulík, V., Tesárková, K. 2010. Zápis dětí do prvních ročníků základních škol v České republice z pohledu demografie. Demografie.info. ISSN 1801-2914. [on-line]

JAGOŠOVÁ, Kateřina. Specifika přípravných tříd pro dítě předškolního věku. Praha, 2015.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. Je naše dítě zralé na vstup do školy?. Praha: GRADA Publishing, 2014. ISBN 978-80-247-4750-7.

KASLOVÁ, Michaela. Předmatematické činnosti v předškolním vzdělávání. Praha: Raabe, c2010. ISBN 978-80-86307-96-1.

KREISLOVÁ, Zdenka. Krok za krokem 1. třídou: školní zralost, spolupráce s rodiči, učíme se číst a psát, nápady pro celý rok. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 168 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2038-8.

KREJČOVÁ, Věra a Jana KARGEROVÁ. Vzdělávací program Začít spolu: metodický průvodce pro I. stupeň základní školy. Vyd. 1. Praha: Portál, 2003, 232 s. Step by step (Portál). ISBN 80-7178-695-0.

KROPÁČKOVÁ, J. 2008. Budeme mít prvňáčka: Rady pro rodiče dětí od 5 let. 1. vyd. Praha: Portál s.r.o., 160 s. ISBN 978-80-7367-359-8.

KUTÁLKOVÁ, D. 2005. Jak připravit dítě do 1 třídy. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a. s., 168 s. ISBN 80-247-1040-4.

LEŽALOVÁ, R. a kol. Diagnostika školní zralosti. Praha: Raabe, c2012, [132] s. v různém stránkování. Školní zralost. ISBN 978-80-87553-52-7.

LEŽALOVÁ, Renata. Odklady povinné školní docházky Rvp [online]. 08. 12. 2010 . [cit. 11. Dubna 2016]. Dostupný z WWW: < http://clanky.rvp.cz/wp-content/upload/prilohy/9883/odklady_povinne_skolni_dochazky___clanek_ke_stazeni.pdf >

LOBASCHER, Mary, Susan FISCHGRUND a Jean ANDERSON. Dobrý start do školy: jak můžete připravit vašemu dítěti dobrý vstup do školy. 1. vyd. Praha: Portál, 1993, 115 s. ISBN 8085282666.

MATĚJČEK, Zdeněk a Jarmila KLÉGROVÁ. Praxe dětského psychologického poradenství. Vyd. 2., aktualiz. a upr., V Portálu 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0000-0.

NÁSTRAHOVÁ, Eva. Pedagogická intervence u dětí s odkladem školní docházky [online]. Praha: Univerzita Karlova v Praze, 2010. 41 s., [13] s. příl. Vedoucí práce Ova Strnadová.

OPRAVILOVÁ, Eva. Předškolní pedagogika. Vydání 1. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

PIAGET, Jean. Psychologie inteligence. Vyd. 2., v nakl. Portál 1. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-309-9.

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. Pedagogický slovník. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, 395 s. ISBN 978-80-262-0403-9.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004.

SASSU, R. The evaluation of school readiness for 5-8 years old children – cognitive, social – emotional, and motor coordination and physical health perspectives. 2007, (11), 16.

ŠMELOVÁ, Eva a Eva SOURALOVÁ. School Readiness of Children in the View of Preschool Pedagogues. BULETINUL Universităţii Petrol – Gaze din Ploieşti. 2010, 98(106), 10.

VÁGNEROVÁ, Marie, Zuzana HADJ-MOUSSOVÁ a Stanislav ŠTECH. Psychologie handicaou. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-929-4.

ZELINKOVÁ, Olga. Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program: [nástroje pro prevenci, nápravu a integraci]. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. Pedagogická praxe. ISBN 80-7178-544-X.

ŽÁČKOVÁ, Hana a Drahomíra JUCOVIČOVÁ. Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole. 5. vyd. Praha: D + H, 2007, 48 s. ISBN 9788090386938.

Zákony, vyhlášky:

Novela školského zákona 472/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

Vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění vyhlášky č. 454/2006 Sb.

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Pracovní list – Co se skrývá na obrázku?

Obrázek č. 2 – Pracovní list – Doplň chybějící části v obrázku

Obrázek č. 3 – Pracovní list – Najdi schovaný obrázek

Obrázek č. 4 – Pracovní list - Jaké obrázky se skrývají?

Obrázek č. 5 – Pracovní list – Co do řady nepatří

Obrázek č. 6 – Kresba postavy Kubíka na začátku školního roku

Obrázek č. 7 – Kresba postavy Kubíka v pololetí

Obrázek č. 8 - Kresba postavy Páti na začátku školního roku

Obrázek č. 9 - Kresba postavy Páti v pololetí

Obrázek č. 10 - Kresba postavy Verunky na začátku školního roku

Obrázek č. 11 - Kresba postavy Verunky v pololetí

Obrázek č. 12 - Kresba postavy Martínka na začátku školního roku

Obrázek č. 13 - Kresba postavy Martínka v pololetí

Obrázek č. 14 - Kresba postavy Lukáška na začátku školního roku

Obrázek č. 15 - Kresba postavy Lukáška v pololetí

Seznam grafů

Graf č. 1 - Graf č. 1 – V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu? – Děti s odkladem školní docházky

Graf č. 2 – V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu? – Předškolní děti

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Respondenti bez odkladu školní docházky (OŠD) – základní představení

Tabulka č. 2: Respondenti s odkladem školní docházky (OŠD) – základní představení

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče dětí bez odkladu školní docházky (OŠD)

Příloha č. 2 – Dotazník pro rodiče s odkladem školní docházky

Příloha č. 3a – č. 3c – Tabulky - Emoční a sociální zralost - Děti bez OŠD

Přílohy č. 3d a č. 3e – Tabulky - Emoční a sociální zralost - Děti s OŠD

Příloha č. 4a – č. 4c – Tabulky – Grafomotorické dovednosti - Děti bez OŠD

Přílohy č. 4d a č. 4e – Tabulky – Grafomotorické dovednosti - Děti s OŠD

Příloha č. 5a – č. 5c – Tabulky – Komunikativní dovednosti - Děti bez OŠD

Přílohy č. 5d a č. 5e – Tabulky – Komunikativní dovednosti - Děti s OŠD

Příloha č. 6a – č. 6c – Tabulky – Předmatematické dovednosti - Děti bez OŠD

Příloha č. 6d a 6e – Tabulky – Předmatematické dovednosti - Děti s OŠD

Příloha č. 7a – č. 7c – Tabulky – Sluchové vnímání - Děti bez OŠD

Příloha č. 7d a č. 7e – Tabulky – Sluchové vnímání - Děti s OŠD

Příloha č. 8a – č. 8c – Tabulky – Zrakové vnímání - Děti bez OŠD

Příloha č. 8d a 8e – Tabulky – Zrakové vnímání - Děti s OŠD

Dotazník pro rodiče

Vážení rodiče,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé diplomové práce a bude nám sloužit jako zpětná vazba na naši práci. Tento dotazník se týká přípravy na zápis a absolvování zápisu do ZŠ Vaším dítětem.

Vyplnění průzkumu Vám zabere přibližně 5 minut.

Děkuji za Váš čas a ochotu, třídní učitelka – Petra. ☺

Věk dítěte:

1. Přípravovali jste se s Vaším dítětem na zápis do ZŠ?

ANO - NE

Pokud ano, jak?.....

.....

2. Příprava v MŠ na zápis dítěte do ZŠ je podle Vašeho názoru:

velmi kvalitní

dostačující

má mezery - v čem?

.....

3. V čem vidíte přínos učitelek MŠ na přípravě Vašeho dítěte k zápisu do ZŠ?

.....

.....

4. V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu: (Označte, dopište, v čem mělo Vaše dítě problém. Možno označit i více možností.)

výslovnost

barvy

dny v týdnu

roční období

geometrické tvary
adresa
přednes básně/ písně
zavázání tkaničky
kresba postavy
rozlišení pravé a levé strany
dítě zvládlo vše, nemělo potíže

jiné:.....

.....

5. Uvažovali jste o odkladu Vašeho dítěte?

ANO - NE

Pokud ANO, proč?.....

.....

6. Nastoupí Vaše dítě v září 2016 do ZŠ?

ANO - NE

Pokud odklad školní docházky, proč?.....

.....

7. Jiné:

.....

.....

Dotazník pro rodiče

Vážený rodiče,

chtěla bych Vás poprosit o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé diplomové práce a bude nám sloužit jako zpětná vazba na naši práci. Tento dotazník se týká příprav Vašeho dítěte na zápis do ZŠ.

Vyplnění průzkumu Vám zabere přibližně 5 minut.

Děkuji za Váš čas a ochotu, třídní učitelka – Petra. ☺

Věk dítěte:

1. Připravujete se s Vaším dítětem na školu?

ANO - NE

Pokud ano, jak?.....

.....

2. Plníte doporučení z pedagogicko – psychologické poradny?

ANO - NE

Pokud ano, jaké?.....

.....

3. Pracují učitelky s Vaším dítětem podle individuálního vzdělávacího programu? Jak?

.....

.....

4. V čem vidíte přínos učitelek MŠ na přípravě Vašeho dítěte k zápisu do ZŠ?

.....

.....

5. V čem mělo Vaše dítě problém u zápisu: (Označte a doplňte, v čem mělo Vaše dítě problém. Možno označit i více možností.)

- výslovnost
- barvy
- dny v týdnu
- roční období
- geometrické tvary
- adresa
- přednes básně/ písně
- zavázání tkaničky
- kresba postavy
- rozlišení pravé a levé strany
- dítě zvládlo vše, nemělo potíže

jiné:.....

.....

6. Zlepšilo se Vaše dítě v některých problémových oblastech od zápisu do ZŠ?

ANO - NE

Pokud ANO, kde?.....

.....

7. Spolupracujete s učitelkami MŠ a odborníky na překonání problémových oblastí

Vašeho dítěte?

ANO – NE

Pokud ANO, jak? .....

.....

8. Navštěvuje Vaše dítě přípravné kurzy na školu, odborníky (např.: logoped)?

ANO – NE

Pokud ANO, jaké? .....

.....

7. Jiné:

.....

Příloha č. 3a – č. 3c – Tabulky - Emoční a sociální zralost - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 3a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
	Přijímání role	Nezvládá	Stejně (nechápe, že nějaké role má)	Žádný pokrok	Bez zlepšení	Stejně
	Odpoutání od rodičů, jiné blízké osoby	Špatné. (Do MŠ nastoupil až ve svých 5 letech a 9 měsících. Předtím byl doma s matkou.)	Špatné. Do MŠ nechodí pravidelně, většinou nemocný. Po příchodu do třídy často vyžaduje matku. Hledá ji, vyptává se na nic.	Přetrvává to, že do MŠ nechodí pravidelně, často je nemocný. Po příchodu do třídy si dokáže jít hrát s kamarády. Neustále se na matku vyptává – Kde je? Kdy přijde?	Přetrvává	Stejně
Emoční a sociální zralost	Adaptace	Špatná	Zlepšení	Zlepšení	Téměř si zvykl na nové prostředí třídy.	Stejně
Kubík	Navazování kontaktů, začlenění se do	Snaží se. Děti se smějí jeho zvláštnímu chování,	Bez zlepšení	Hraje si s dvěma kamarády, kteří mají problémy	Stejně	Stejně

	kolektivu	vyjadřování se výkřiky, nechťejí si s ním hrát. Nepochopí pravidla hry, bourá jim stavby atd. Má dva kamarády s komunikačními problémy.		s komunikací. Žádné další zlepšení v jeho chování, projevech, navazování kontaktů.		
	Komunikace a spolupráce s kamarády	Pokřiky, ukazování, zbrklé pobíhání.	Stejně	Stejně. Dokáže zbrkle pozdravit „ahoj“. S kamarády se dorozumívá jednotlivými slovy, ukazováním.	Beze změny	Stejně
	Vznést svůj názor, kompromis	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže. Pouze výkřiky.	Stejně
	Překonat překážky, zvládnout neúspěch	Nezvládne, nerozumí neúspěchu.	Beze změny	Nechápe, co to je.	Beze změny	Stejně

	Plnit požadavky	Potřeba individuální přístup, nerozumí zadání. Činnost není splněna vždy podle požadavků učitelky.	Beze změny	Žádné zlepšení. Na zadání úkolu reaguje otázkou: „A jak?“	Beze změny	Stejně
	Setrvat u činnosti	Odbíhá, neseťvá v klidu.	Žádné zlepšení	Beze změny	Déle setrvá u činnosti.	Stejně
	Dokončit činnost	Individuální přístup – svým způsobem ji dokončí.	Žádné zlepšení	Přetrvává	Neustále si činnost dokončuje po svém – začaráním. S pomocí, přidržením psací potřeby úkol z malé části splní.	Stejně
	Zhodnotit aktivitu, kamaráda	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže, nepochopí obsah úkolu.	Beze změny	Stejně

Resumé

Kubík má velmi oslabenou emoční a sociální zralost. Špatně se adaptoval do třídy. Z počátku se nedokázal odpoutat od svých rodičů, s kterými trávil celé dny. Po prvním příchodu u něj propukl hysterický pláč a snaha utéct z MŠ. Došlo k mírnému zlepšení. Do MŠ dochází málo, proto neustále hledá matku, volá ji. Ve třídě si našel dva kamarády s komunikačními problémy. S nimi se dorozumívá různými gesty, jednočlennými větami, výkřiky. Ostatní děti s ním kontakty nenavazují. Nedokáže v klidu setrvat u činnosti až do konce a pracovat podle pokynů. Činnosti si často plní tak, jak se líbí jemu.

Po uplynutí 3 měsíců nedošlo u Kubíka téměř k žádné změně. Zlepšení se objevilo v odpoutání od rodičů. Chlapec se po příchodu do MŠ zapojí do hry svých dvou kamarádů. Komunikuje s nimi pomocí gest a jednotlivých slov, zvuků. Matku neustále vyhledává. Dokáže učitelku i kamarády ve třídě zbrkle pozdravit „ahoj“. Rád by se zapojil do činností, splnil je, ale nepochopí zadání a pokaždé se ptá: „A jak?“ Kubík si téměř zvykl na prostředí třídy v mateřské školce. S velkou pomocí paní učitelky částečně dokáže činnosti dokončit a setrvat u nich déle.

Po půl roce nemohu u Kubíka zaznamenat žádné velké zlepšení, protože do mateřské školy dochází zřídka.

Tabulka č. 3b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Emoční a sociální zralost Verunka	Přijímání role	Zvládá (dokáže přijmout roli dcery, žáka, i jiné role při spontánních, řízených hrách s kamarády)	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Odpoutání od rodičů, jiné blízké osoby.	Z počátku nelehké, příchod doprovázený pláčem.	Zlepšení. V MŠ se jí líbí, každé ráno přichází s úsměvem.	Přetrvává. Pokud nepřijde po delší době do mateřské školy.	Stejně	Stejně
	Adaptace	Pomalou se adaptuje na nové prostředí, kamarády, učitelky.	Zlepšení	Pokud dlouho nechybí, do mateřské školy se těší.	Stejně	Zvládá
	Navazování kontaktů, začlenění se do kolektivu	Špatně navazuje kontakty s kamarády, udržuje si od ostatních odstup.	Zlepšení. Má plno kamarádů ve třídě.	Stejně	Stejně	Zvládá
	Komunikace a spolupráce	Stydlivá, straní se.	Bez problémů komunikuje a	Přetrvává	Stejně	Zvládá

	s kamarády		spolupracuje s kamarády.			
	Vznést svůj názor, kompromis	Nedokáže.	Někdy svůj názor vznese v zajímavých situacích. Nerada dělá kompromisy. Raději si stojí za svým názorem.	Stejně	Občas udělá kompromis	Stejně
	Překonat překážky, zvládnout neúspěch	Zvládá. Neúspěch je někdy spojen s pláčem. Potřeba individuální přístup – zhodnotit, kde byla chyba a najít správné řešení.		Stejně	Snaží se najít správné řešení	Zvládá
	Plnit požadavky	Plní	Plní	Plní	Plní	Plní
	Setrvat u činnosti	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Dokončit činnost	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Zhodnotit aktivitu, kamaráda	Nedokáže	Dokáže jednoslovně	Stejně	Zhodnotí jednou větou	Přetrvává

Resumé

Verunka se velmi zlepšila. Z počátku se stranila všem v MŠ. Špatně se adaptovala, chodila do MŠ s pláčem. Postupem času se jí ve třídě zalíbilo. Začala si hledat kamarády, komunikovat s nimi, hrát si. Někdy potřebuje individuální přístup, ale snaží se vše řešit sama. Ráda plní různé činnosti až do konce.

Po 3 měsících příchod málokdy doprovází pláč. Pokud nedochází déle do mateřské školy, občas je příchod s pláčem. Když dlouho nechybí, chodí do třídy s úsměvem, těší se na své kamarády, a co nového jí čeká. Se svými kamarády komunikuje a spolupracuje. Ráda soutěží, ale problém ji dělá unést neúspěch, prohru, která je doprovázena opět pláčem. Poté potřebuje zjistit, kde byla chyba a jak je to správně. S radostí plní požadavky, které jí učitelka zadá. Setrvá u nich do konce, až sama uzná za vhodné, že má činnost hotovou. Ráda hodnotí aktivitu, práci nejen svou, ale i kamarádů. Umí zhodnotit co se jí líbí/ nelíbí a co by udělala jinak a vysvětlit to druhým.

Po půl roce se Verunka velmi zlepšila. Je emočně i sociálně zralá. Dokázala se adaptovat na nové prostředí, odpoutat se od rodičů. Pokud do mateřské školy delší dobu nedochází, návrat není vždy s úsměvem. Ale za chvíli je všechno v pořádku. Bez problémů navazuje kontakty s druhými, našla si spoustu kamarádů. Neúspěch nese někdy obtížně, ale snaží se bez pláče a najít správné řešení. Ráda plní zajímavé činnosti, u kterých setrvá v klidu až do té doby než je s výsledkem spokojená. Dokáže svou práci i práci druhých okomentovat, zhodnotit.

Tabulka č. 3c – Záznam pokroků Páti během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Emoční a sociální zralost Páťa	Přijímání role	Nedokáže	Zvládá přijímat roli kamaráda, žáka v MŠ.	Zvládá přijímat i další role.	Zvládá	Zvládá
	Odpoutání od rodičů, jiné blízké osoby	Do MŠ přichází s pláčem. Odpoutání od rodičů, nové prostředí, nové paní učitelky přijímá špatně.	Zlepšení. Odpoutání zvládá bez pláče.	Přetrvává	Zvládá	Zvládá
	Adaptace	Špatná adaptace. Pomočuje se v MŠ.	Zlepšení. Stále zamlklý. Problémy s pomočováním se někdy vyskytnou.	Bez problémů	Zvládá	Zvládá
	Navazování kontaktů, začlenění se do kolektivu	Stydlivý, špatně navazuje kontakty, straní se.	Komunikuje pouze s dvěma kamarády.	Přetrvává	Začíná komunikovat s více kamarády	Stejně
	Komunikace a	S nikým	Komunikuje	Přetrvá	Stejně	Stejně

	spolupráce s kamarády	nekomunikuje.	s kamarády.			
	Vznést svůj názor, kompromis	Nedokáže	Nedokáže. Někdy jen potichu pro sebe.	Přetrvává	Stejně	Stejně
	Překonat překážky, zvládnout neúspěch	Zvládá. Neúspěch řeší nervozitou až pláčem.		Přetrvává	Stejně	Stejně, vymizel pláč
	Plnit požadavky	Pokyny plní. Někdy potřeba individuálního přístupu.	Pokyny plní	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Setrvat u činnosti	Setrvá u činnosti do konce, v klidu.	Setrvá u činnosti do konce, v klidu.	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokončí Činnost	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Zhodnotit aktivitu, kamaráda	Nedokáže	Nedokáže. Nemá svůj názor.	Přetrvává	Stejně	Bez změny

Resumé

Páťa se velmi zlepšil. Z počátku se do MŠ vůbec netěšil, každé ráno plakal, někdy se i během dne pomočil. Je hodně stydlivý a v prvních dnech se ostatním stranil. Po pár dnech si dokázal najít dva kamarády, na které se těší, komunikuje a tráví s nimi nejvíce času. Nedokáže vznést svůj názor, někdy si ho říká jen sám pro sebe. S kamarády spolupracuje a podřizuje se jejich názorům. Neví, jak reagovat na neúspěch. V takovéto situaci je nervózní až plačtivý. U činností plní všechny požadavky, setrvá u nich až do konce a v klidu. Zatím nemá svůj názor, nezhodnotí svou aktivitu či aktivitu druhých. Buď názor druhého zopakuje, nebo žádný nepoví.

Po 3 měsících se dokáže odpoutat od rodičů. Adaptoval se na MŠ. Problémy s pomočováním vymizely. Je stále zamlklý, stydlivý. Špatně navazuje kontakty s dalšími lidmi. Komunikuje pouze se svými dvěma kamarády, s učitelkami zřídka, pokud něco potřebuje. Před ostatními nedokáže vznést názor, zhodnotit svou práci či práci druhých. Všechno si povídá sám pro sebe potichu. Před dětmi, učitelkami je velmi stydlivý. Rád plní pokyny učitelky. Činnosti v klidu dokončí. Pokud má něco špatně nebo chybí, potřebuje individuální přístup.

Během půl roku udělal velký pokrok. Na MŠ se adaptoval a dochází do ní bez pláče. Našel si více kamarádů, s kterými komunikuje, spolupracuje. Individuálně začal komunikovat i s učitelkami. Stále přetrvává problém s vznesením názoru, hodnocení činností, prací, výstupu kamarádů. Nerad mluví před ostatními, proto si stále povídá potichu pro sebe.

Přílohy č. 3d a č. 3e – Tabulky - Emoční a sociální zralost - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 3d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Emoční a sociální zralost Martínek	Přijímání role	Problém s rozlišováním autority – paní učitelky.	Zlepšení	Bez potíží	Stejně	Stejně
	Odpoutání od rodičů, jiné blízké osoby	Bez potíží (do MŠ se těší, navštěvuje ji už od svých 3 let).	Bez potíží	Stejně	Stejně	Zvládá
	Adaptace	Bez potíží	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Navazování kontaktů, začlenění se do kolektivu	Kontakty navazuje rychle, bez problémů. Někdy se snaží svým nevhodným chováním na sebe upozornit.	Ztrácí kontakty s kamarády díky ubližování.	Zlepšení. Přestává kamarádům ubližovat.	Provokuje kamarády	Snaží se být ke kamarádům hodný, neubližovat jim. Stále je provokuje.
	Komunikace a spolupráce s	S kamarády i učitelkami	Stejně	Přetrvává	Stejně	Stejně

	kamarády	komunikuje a spolupracuje. Rád si ale věci dělá po svém.				
	Vznést svůj názor, kompromis	Někdy. Stojí si za svým názorem, nerad přijímá názory druhých.	Přetrvává	Někdy dokáže udělat kompromis. Často si stojí za svým názorem.	Beze změny	Stejně
	Překonat překážky, zvládnout neúspěch	Překážky dokáže překonat. Nerad prohrává. Někdy neúspěch řeší uražením nebo agresivním chováním.	Přetrvává	Přetrvává	Přetrvává	Snaží se neúspěch řešit bez urážení, přát úspěch druhým.
	Plnit požadavky	Požadavky plní. Někdy potřeba individuálního přístupu, aby u činností neprovokoval	Přetrvává	Požadavky plní sám bez potíží. Když si neví rady, požádá o pomoc paní učitelku nebo kamaráda.	Přetrvává	Stejně

		ostatní.				
	Setrvat u činnosti	Ano	Ano	Ano, bez potíží.	Ano	Ano
	Dokončit činnost	Dokončí	Dokončí	Dokončí	Dokončí	Dokončí
	Zhodnotit aktivitu, kamaráda	Pokud je z aktivity nadšen, dokáže ji zhodnotit. Ostatní aktivity hodnotí jen někdy. Ohodnotit dokáže i kamarády.	Stejně	Stejně. Někdy opakuje názory druhých.	Stejně	Snaží se vyjádřit svůj názor, aniž by opakoval názory druhých. Rád sdělí ostatním, co se mu líbí, nelíbí a proč.

Resumé

Martínek je třídní „srandista, pohodář a zlobil“. Ve třídě se adaptoval a odpoutal od rodičů rychle a bez potíží. Dokáže přijímat role, problém mu tvoří rozlišování autority. Ve třídě má spoustu kamarádů, pokud je neprovokuje a neubližuje jim. Dokáže dobře navazovat kontakty s ostatními, vznést svůj názor. Nerad dělá kompromisy a prohrává. U činností setrvává, rád je správně dokončí.

Po 3měsících se chlapec velmi zlepšil. Jeho agresivní chování se zmírnilo. Kamarádům téměř neubližuje, rád je provokuje a dělá jim naschvály. Rád si stojí za svým názorem, někdy dokáže udělat i kompromis. U činností setrvává a plní je sám bez pomoci paní učitelky. Když si neví rady, sám se dojde poradit s kamarády nebo paní učitelkou.

Martínek má téměř všechny dovednosti týkající se emoční a sociální zralosti rozvinuté. K pokroku u něj došlo ve vztahu a chování ke kamarádům. Snaží se být k nim milý, hodný, neubližuje jim, ale neustále je rád provokuje. Dokáže dětem fandit, unést prohru, přát úspěch, výhru druhým. Při aktivitách rád řekne svůj názor, zda se mu to líbilo/ nelíbilo a zhodnotí i výstup, práce svých kamarádů.

Tabulka č. 3e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Emoční a sociální zralost Lukášek	Přijímání role	Zvládá. (Přijímá roli syna, žáka, rozlišuje autoritu)	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Odpoutání od rodičů, jiné blízké osoby	Špatné. Do MŠ chodí druhým rokem. Každé ráno se nemůže odpoutat od rodičů.		Zlepšení. Pokud má ve třídě své kamarády, odpoutá se od rodičů snadněji.	Stejně	Stejně
	Adaptace	Pomalů se adaptuje na prostředí. Do třídy chodí každé ráno s pláčem.		Zřídka pláče při příchodu.	Už nepláče. Pokud je déle doma, příchod je doprovázen pláčem.	Přetrvává
	Navazování kontaktů, začlení se do kolektivu	Udržuje si od ostatních odstup. Nejvíce udržuje kontakt se svou sestrou – dvojčetem.		Komunikuje se svými kamarády a sestrou. S učitelkami nerad komunikuje.	Zlepšení	Snaží se komunikovat jen s kamarády a občas s učitelkami.
	Komunikace a	Nejvíce	Zlepšení. Našel si	Přetrvává	Přetrvává	Přetrvává

	spolupráce s kamarády	komunikuje se setrou.	kamarády, s kterými komunikuje a spolupracuje.			
	Vznést svůj názor, kompromis	Nedokáže. Nemá vlastní názor, podřídí se názorům ostatních.		Opakuje názory druhých, sám se nevyjádří.	Přetrvává	Přetrvává
	Překonat překážky, zvládnout neúspěch	Překážky se snaží překonávat. Neúspěch řeší pláčem. Potřeba individuálního přístupu, dopomoci a náznaku řešení.		Přetrvává	Občas se snaží překážku překonat, ale pořád potřebuje individuální přístup.	Stejně
	Plnit požadavky	Ano, plní. Potřeba individuálního přístupu.		Přetrvává	Stejně	Bez zlepšení
	Setrvat u činnosti	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Dokončit činnost	Ano, v klidu. Má pomalé pracovní tempo		Přetrvává	Stejně	Bez zlepšení
	Zhodnotit aktivitu, kamaráda	Nedokáže, nemá vlastní názor.		Stejně	Opakuje názory druhých	Přetrvává

Resumé

Lukášek má oslabenou emoční a sociální zralost. Do MŠ se zatím neadaptoval, odpoutání od rodičů je pro něj velkým problémem, který řeší pláčem. Udržuje si odstup od kamarádů. Za dva měsíce došlo k pokroku a našel si nějaké kamarády kromě své sestry. Neustále potřebuje individuální přístup a dopomoc. Nemá vlastní názor, radši se podřídí druhým.

I po 3 měsících dochází do mateřské školy s pláčem. Nerad se odpoutává od svých rodičů. Pokud ale na něho čekají jeho kamarádi, občas pláč nepropukne. Nekomunikuje jen se setrou, ale i se svými kamarády. S učitelkami komunikuje nerad, zřídka se jich na něco zeptá. Často se za něho ptá jeho sestra. Svůj názor, hodnocení neumí sám vyjádřit. Převážně opakuje odpovědi sestry. Při hrách neustále pláče, pokud se mu něco nepovede, prohraje. Potřebuje individuální přístup a vše vysvětlit. U činností setrvává v klidu až do konce. Plní požadavky učitelky. Jediný deficit při práci je jeho pomalé pracovní tempo.

Od začátku školního roku k určitému pokroku došlo. Do mateřské školy chodí ještě občas s pláčem, pokud nemá ve třídě své kamarády. Bez sestry nepřijde. Pokud je dlouho nemocný, tak mu určitý čas (několik dní) trvá si zvyknout zpět na MŠ. Začal komunikovat, spolupracovat nejen s kamarády, ale i občas s učitelkami. Našel si více kamarádů, s kterými si rád hraje. Přetrvává problém s vyjadřováním. Sám nevznese svůj názor, radši se podřídí nebo zopakuje názor, který řekl někdo před ním. Při překonávání překážek potřebuje individuální přístup, aby si byl jistý, že má v někom oporu. Potřebuje dopomoc, návrh řešení. Pomalé pracovní tempo přetrvává, což bude velký problém ve škole. Nebude stačit ostatním dětem.

Přílohy č. 4 a – č. 4c – Tabulky - Grafomotorické dovednosti - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 4a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Grafomotorické dovednosti Kubík	Kresba postavy	Hlavonožec bez detailu (kruh, čáry dolů)	Hlavonožec s detaily obličeje (oči, nos, pusa, vlasy)	Beze změny	V kresbě postavy náznak končetin	Stejně
	Správný úchop	Nemá	Nemá	Nemá, používá na trénování správného úchopu speciální tužky, pastelky	Bez zlepšení	Stejně
	Složitější grafomotorické tahy (např.:smyčky)	Nezvládá (nezvládá ani základní grafomotorické tahy – čáry, oblouk...)	Neustále nezvládá (náznak vodorovných a svislých čar, oblouku)	Čáry stále nezvládá, napodobuje je vlnovkou. Dokáže napodobit kruh.	Stejně	Bez zlepšení
	Stříhání Nůžkami	Neovládá (nedokáže stříhat	Stále stejné	Stejně	Beze změny	Stejně

		podle obrysové čáry, papír pouze nastřihá/ utrývá)				
Vézt správně stopu tužky	Při individuálním přístupu a pomoci (vedení tužky) dokáže	Stejně	Beze změny	Stejně	Žádné zlepšení	
Vybarvovat bez přetahování	Vybarvuje s přetahováním, čará	Žádné zlepšení	Beze změny	Žádné zlepšení	Stejně	
Nápodoba geometrických tvarů, jiných tvarů, písmen	Nedokáže napodobit (snaha formou vlnovky)	Stále beze změny	Stejně	Dokáže napodobit kruh	Stejně	
Jemná motorika	Špatná	Špatná	Špatná	Špatná	Špatná	

Resumé

Kubík má málo rozvinuté grafomotorické dovednosti. Úroveň jeho kresby je na úrovni 3letých dětí. Jeho výtvarný projev je čárání. Chlapec nemá správný úchop. Z pozorování usuzuji, že do této doby než nastoupil do mateřské školy, se nesetkal s psacími potřebami, nůžkami. Nedokáže napodobit žádné tvary, písmena, číslice. Jeho nápodoba znaků je pokaždé stejná – vlnovky. Nedokáže držet správně nůžky, vystřihávat podle obrysové čáry. Obrázek vystřihává tak, že části papíru stříhá/ utrhuje nůžkami na drobné nepravidelné kousky. Nedokáže sám správně vézt stopu tužky. Obrázek vybarvuje s přetahováním, čárá nesmyslně po celém papíře. Potřeba neustálého individuálního přístupu, kdy chlapcovi pomáháme se všemi činnostmi.

Po půl roce nemohu zaznamenat viditelné pokroky, protože chlapec dochází do mateřské školy zřídka.

Tabulka č. 4b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Grafomotorické dovednosti Verunka	Kresba postavy	Neobratná, jednoduchá, nedokáže dvojdimenzionálně zobrazit končetiny a trup, detaily obličeje	Dokáže dvojdimenzionálně zobrazit končetiny	Stejně	Náznak oblečení	Detaily oblečení
	Správný úchop	Nesprávný	Žádné zlepšení	Dochází na grafomotorický kurz, doma i v mateřské škole používá speciální psací potřeby	Zlepšení	Téměř správný úchop
	Složitější grafomotorické tahy (např.:smyčky)	Nezvládá (zvládá jednoduché grafomotorické tahy – kříž, kolo aj.)	Snaha o nápodobu smyček	Zlepšení	Zvládá	Zvládá
	Stříhání	Zvládá vystřihávat	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

	Nůžkami	podle obrysové čáry				
	Vézt správně stopu tužky	Ano, s menší dopomocí	Ano, sama	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Vybarvovat bez přetahování	Vybarvuje s přetahováním	Zlepšení	Stále je zbrklá	Snaží se tolik nepřetahovat	Stejně
	Nápodoba geometrických tvarů, jiných tvarů, písmen	Problém s nápodobou	Zlepšení, dokáže napodobit geometrické tvary, písmena (napodobí své jméno)	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Jemná motorika	Bez velkých problémů	Zlepšení	Stejně	Stejně	Snaží se

Resumé

Kresba postavy neodpovídá věku dítěte, je neobratná, jednoduchá, nedokáže dvojdimenzionálně zobrazit končetiny a trup. Objevují se detaily obličeje. Vybarvuje s přetahováním. Má špatný úchop psacích potřeb. Neustálým opravováním a nácvikem nedošlo ke zlepšení. Nůžky správně ovládá a vystřihuje podle obrysové čáry. Velké zlepšení došlo v nápodobě geometrických tvarů, písmen, číslic. Dokáže vše sama napodobit.

Po 3 měsících nejsou znát na postavě detaily oblečení. Postava je stále jednobarevně vybarvená. Velkým problémem je nesprávný úchop psacích potřeb. Verunka začala docházet na grafomotorický kurz a v mateřské škole i doma používá speciální psací potřeby. Složitější grafomotorické tahy také nejsou její silnou stránkou.

Během půl roku udělala velký pokrok. V tuto dobu zvládá zcela všechny grafomotorické dovednosti. I správný úchop tužky je téměř bez problémů.

Tabulka č. 4c – Záznam pokroků Pátí během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Grafomotorické dovednosti Pát'a	Kresba postavy	Dvojdimenzionální zobrazení trupu a končetin, detaily obličeje	Dvojdimenzionální zobrazení trupu a končetin, detaily obličeje	Stejně, objevují se náznaky oblečení	Stejně	Stejně
	Správný úchop	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Složitější grafomotorické tahy (např.:smyčky)	Zvládá pouze jednodušší grafomotorické prvky – kola, čtverce, šikmé čáry	Snaha napodobit smyčky	Zlepšení	Zvládá	Zvládá
	Stříhání Nůžkami	Zvládá stříhat podle obrysových čar	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Vézt správně stopu tužky	Potřeba individuálního přístupu	Zlepšení	Snaží se sám	Zlepšení	Zvládá sám
	Vybarvovat bez přetahování	Je pečlivý, vybarvuje bez přetahování	Vybarvuje bez přetahování	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Nápodoba geometrických	Dokáže napodobit geometrické tvary,	Napodobuje písmo v obrácené podobě, píše	Zlepšení	Občas některá písmena napodobí	Zvládá

	tvarů, jiných tvarů, písmen	náznak nápodoby písmen	zprava do leva		v zrcadlově obrácené podobě. Snaží se sám podepsat	
	Jemná motorika	Bez potíží	Bez potíží	Bez potíží	Bez potíží	Bez potíží

Resumé

Kresba postavy odpovídá věku. (dvojdimenzionální zobrazení trupu a končetin, detaily obličeje). Zvládá pouze jednodušší grafomotorické prvky – kola, čtverce, šikmé čáry. Je pečlivý, vybarvuje bez přetahování. Má správný úchop psacích potřeb, ovládá nůžky. Došlo k zlepšení nápodoby tvarů. Dokáže napodobit geometrické tvary, písmena, číslice. Problém se objevuje v tom, že písmena napodobuje v zrcadlově obrácené podobě.

Pátá má správně dvojdimenzionálně zobrazený trup a končetiny. Postava má i detaily obličeje, ale zatím se neobjevují ani náznaky oblečení (tělo je jednobarevně vybarvené). Přetrvává špatné vedení stopy tužky a napodobování písma, číslic, tvarů v zrcadlově obrácené podobě.

Během půl roku došlo k pokroku. Postava je již oblečená i s detaily jako jsou knoflíky, čepice aj. Nepotřebuje téměř žádný individuální přístup při práci. Občas se to nepovede, ale snaží se napodobovat tvary, číslice, písmena ve správné poloze.

Příloha č. 4d a č. 4e – Tabulky – Grafomotorické dovednosti - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 4d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Grafomotorické dovednosti Martínek	Kresba postavy	Postava s dvojdimenzionálně zobrazenými končetinami, detaily obličeje, bez oblečení	Kresba postavy bez detailů oblečení	Stejně	Pomalou se začínají objevovat detaily oblečení	Postava s detaily oblečení
	Správný úchop	Nesprávný úchop	Malé zlepšení (dochází na grafomotorický kurz)	Stejně	Občas správně uchopuje psací potřeby	Správný úchop
	Složitější grafomotorické tahy (např.:smyčky)	Nezvládá (zvládá jednodušší tahy – kola, rovné čáry)	Nezvládá (zvládá šikmé, vodorovné čáry, kola, oblouk)	Začíná zvládat šikmé a rovné čáry	Zvládá kola, smyčky, oblouky	Bez problémů
	Stříhání Nůžkami	Dokáže vystřihovat podle obrysové čáry	Dokáže vystřihovat podle obrysové čáry	Ano	Ano	Ano
	Vézt správně	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano

	stopu tužky					
	Vybarvovat bez přetahování	Je zbrklý, rychlý. Vybarvuje s přetahováním.	Přetrvává	Stejně	Beze změny	Stejně
	Nápodoba geometrických tvarů, jiných tvarů, písmen	Zvládá bez problémů	Zvládá bez problémů (dokáže napsat své jméno)	Zvládá napodobit geometrické tvary i některá písmena	Stejně	Dokáže napodobit geometrické tvary, písmena
	Jemná motorika	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

Resumé

Kresba postavy má dvojdimenzionálně zobrazené končetiny, detaily obličeje, ale zatím bez detailů oblečení. S vybarvováním má potíže. Je velmi zbrklý, proto jeho obrázky jsou začárané. Úchop psacích potřeb je špatný. Od začátku září začíná navštěvovat grafomotorický kurz. Ostatní grafomotorické dovednosti zvládá.

Po třech měsících došlo ke zlepšení ve všech dovednostech díky návštěvě grafomotorického kurzu a využívání speciálních pomůcek doma i v mateřské škole – tužky, pastelky se zářezy na trénink správného úchopu. Začíná mít náznaky správného úchopu.

Po půl roce se zlepšil. Začíná správně držet psací potřeby, napodobovat písmena, různé tvary, číslice. Zvládá plnit různá grafomotorická cvičení, kde se procvičují vodorovné, šikmé čáry, smyčky, oblouky aj. V kresbě udělal pokrok, postava má nejen detaily obličeje, ale i rozlišuje detaily oblečení.

Tabulka č. 4e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Grafomotorické dovednosti Lukášek	Kresba postavy	Postava s dvojdimenzionálně zobrazenými končetinami, detaily obličeje, bez oblečení	Postava s detaily oblečení	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Správný úchop	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Složitější grafomotorické tahy (např.:smyčky)	Nezvládá (zvládá šikmé, vodorovné čáry, kola, oblouky)	Zvládá s pomocí, individuálním přístupem	Stejně. Začíná docházet na grafomotorický kurz	Malé zlepšení	Stejně
	Stříhání Nůžkami	Zvládá (ne vždy střídá podle obrysové čáry)	Zlepšení	Snaží se stříhat podle obrysové čáry.	Zvládá	Zvládá
	Vézt správně stopu tužky	Ano, nutný individuální přístup	Ano, nutný individuální přístup	Stejně	Přetrvává	Stejně
	Vybarvovat bez	Pečlivý, vybarvuje bez přetahování	Pečlivý, vybarvuje bez přetahování	Zvládá	Zvládá	Zvládá

	přetahování					
	Nápodoba geometrických tvarů, jiných tvarů, písmen	Neovládá nápodobu písmen	Dokáže napodobit své jméno	Zvládá napodobit geometrické tvary, některá písmena	Stejně	Zvládá
	Jemná motorika	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

Resumé

Lukášek má oslabené grafomotorické dovednosti. Během dvou měsíců u něho došlo k pokroku. Kresba postavy odpovídá předškolnímu věku s detaily obličeje, oblečení, dvojdimenzionálním zobrazením končetin. Jeho obrázky jsou vybarveny pečlivě, bez přetahování. Má správný úchop, dokáže ovládat nůžky. Při některých grafomotorických dovednostech potřebuje individuální přístup. Dokáže napodobovat tvary, číslice, problém mu dělají písmena.

Ve svých grafomotorických dovednostech se posunul o kousek dál. Absolvování grafomotorického kurzu mu pomohlo k zvládnutí složitějších grafomotorických tahů, napodobování písmen, číslic, geometrických tvarů. Při vedení stopy tužky potřebuje individuální přístup. Jinak žádné další viditelné problémy nemá. Snaží se stříhat podle obrysové čáry.

Během půl roku udělala velký pokrok díky návštěvě grafomotorického kurzu a používání speciálních pomůcek jak doma, tak v mateřské škole.

Příloha č. 5a – č. 5c – Tabulky – Komunikativní dovednosti - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 5a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Komunikativní dovednosti Kubík	Výslovnost	Špatná. Chlapec se zadržává, opakuje slabiky.	Žádné zlepšení. Stále nedochází na logopedii.	Stejně	Beze změny. (Rodiče stále nereagují na doporučení učitelek MŠ, PPP – návštěva logopeda)	Stejně
	Jednoduchá souvětí	Nedokáže mluvit ani v jednoduchých větách. Vyjadřuje se v jednočlenných větách. Chudá slovní zásoba.	Bez zlepšení	Často se vyjadřuje výkřiky, jednotlivými slovy, slabikami.	Stejně	Beze změny
	Vyjádřování myšlenky, popis situace, události	Nedokáže se slovně vyjádřit. Vyjadřuje se pouze mimikou.	Vyjadřuje se zvuky, citoslovci (bum, kuk...)	Stejně	Beze změny	Stejně
	Vyjádřit své pocity	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže	Stejně

	Gramaticky správně	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže	Nedokáže	Stejně
	Vézt dialogy	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne
	Odpovídat na otázku	Nechápe obsah otázky. Sdělí pouze to, co umí říct a opakuje to několikrát za sebou.	Nechápe obsah otázky. Neustále na otázky odpovídá: „Přijde máma? Pomůže?“	Stejně	Beze změny	Stejně
	Charakterizovat znaky předmětů, osob, zvířat	Nedokáže	Nedokáže (nepochopí zadání)	Nedokáže. Často ostatním pokládá otázku „A jak?“	Stejně	Bez zlepšení
	Dokončit příběh, navrhnout další varianty	Nedokáže	Nedokáže (nepochopí zadání)	Nedokáže. Často ostatním pokládá otázku „A jak?“	Stejně	Beze změny

Resumé

Kubík je málomluvný. Odpovídá těžkopádně, v jednočlenných větách nebo výkřiky. Nedokáže se zapojit do rozhovoru, vézt dialog, sám se k ničemu nevyjádří. Důvodem je to, že neporozumí zadané otázce, úkolu. Odpovídá výkřiky nebo naučenými slovy nesouvisejícími s obsahem otázky. Má chudou slovní zásobu.

Po 3 měsících nedošlo u Kubíka k žádné změně. Měl by navštěvovat logopeda. Na doporučení učitelek mateřské školy, PPP rodiče nereagují. Chlapec se neustále vyjadřuje výkřiky, jednotlivými slovy. Na každou otázku, zadaný úkol reaguje otázkou: „Kdy přijde máma? Pomůžeš? A jak?“. Nedokáže se sám vyjádřit díky špatné mluvě, malé slovní zásobě a neporozumění úkolu.

Po půl roce nemohu u chlapce zaznamenat žádný posun. Do mateřské školy dochází chlapec zřídka a rodiče na doporučení logopeda nereagují.

Tabulka č. 5b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden	
Komunikativní dovednosti	Výslovnost	Obtíže ji tvoří nesprávná výslovnost r, ř, sykavky a vyslovování složitějších slov.	Přetrvává (navštěvuje logopeda)	Zlepšení ve výslovnosti sykavek	Stejně	Bez zlepšení	
	Jednoduchá souvětí	Mluví v jednodušších větách	Zřídka použije souvětí	Bez zlepšení	Stejně	Stejně	
	Vyjadřování myšlenky, popis situace, události	Zvládá. Má rozšířenou slovní zásobu.	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	
	Verunka	Vyjádřit své pocity	Nevyjadřuje se	Zřídka se vyjádří mimikou, slovně	Často se vyjadřuje pouze mimikou, zřídka slovně	Stejně	Pomalou se začíná vyjadřovat slovně
		Gramaticky správně	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
		Vézt dialogy	Nedokáže navazovat dialogy	Vede dialogy s kamarády. Zřídka s učitelkami.	Zlepšení. Občas vede dialog s učitelkami, pokud	Stejně	S učitelkami vede dialog bez problémů. Ráda si

				se objeví nějaký problém.		s nimi povídá a sdělí jim něco nového.
	Odpovídat na otázku	Dokáže pouze jednoslovně.	Snaží se odpovídat celou větou.	Dokáže na otázku odpovědět.	Zvládá	Zvládá
	Charakterizovat znaky předmětů, osob, zvířat	Zvládá. Potřeba individuálního přístupu – potřeba zjišťovacích otázek (Co je vedle pejska? Jakou má barvu? atd.)	Zvládá. Potřeba individuálního přístupu.	Beze změny	Stejně	Stejně
	Dokončit příběh, navrhnout další varianty	Ráda si příběhy domýšlí	Dokáže navrhnout další řešení. (Rodiče s Verunkou tuto aktivitu často dělají)	Zlepšení. Pokud ji příběh zaujme, dokáže navrhnout i řešení.	Stejně	U většiny příběhů se ho snaží dokončit

Resumé

Verunka nedokáže navazovat dialogy. Na otázky odpovídá jednoslovně, někdy se snaží i celými větami. Mluví v jednodušších větách, které jsou gramaticky správně. Obtíže jí tvoří nesprávná výslovnost r, ř, sykavky a vyslovování složitějších slov. Při charakteristice předmětů, osob, zvířat potřebuje individuální přístup. Ráda poslouchá příběhy a domýšlí si různé varianty závěru.

Verunka se během 3 měsíců zlepšila ve vyslovování sykavek. R a ř jí zatím ještě dělá velký problém. Své pocity často vyjadřuje mimikou, občas i slovně. Někdy vede dialogy s učitelkami, když se objeví nějaký problém. Pokud Verunku zaujme nějaký příběh, snaží se ho dokončit, ráda vymýšlí nějaká nová řešení, jak by mohl skončit.

Po půl roce, i když navštěvuje logopeda, nemohu zaznamenat nijak velký pokrok. Vymizely problémové hlásky „r“, „ř“, stále přetrvávají sykavky. Posun byl zaznamenán v jejím vyjadřování, kdy už přešla od mimiky k slovnímu vyjadřování. Začala vést dialogy s učitelkami, s kterými ze začátku školního roku téměř nekomunikovala. Teď si s nimi ráda povídá, co bylo nového, co dělala aj. nebo když si s něčím neví rady. Při popisu, charakteristice předmětů, osob, zvířat potřebuje neustále individuální přístup. Ráda si vymýšlí své příběhy. Při společné činnosti, kdy děti domýšlí příběh, je mezi prvními, kteří navrhnou novou, zajímavou variantu.

Tabulka č. 5c – Záznam pokroků Pátí během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Komunikativní dovednosti Pát'a	Výslovnost	Bez obtíží	Bez obtíží	Bez obtíží	Bez obtíží	V pořádku
	Jednoduchá souvětí	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Vyjadřování myšlenky, popis situace, události	Stydlivý. Nerad se sám vyjadřuje. Pokud se má vyjádřit, řekne si to pro sebe.	Stále přetrvává	Stejně	Beze změny	Stejně
	Vyjádřit své pocity			Občas vyjádří své pocity mimikou, gesty.	Stejně	Individuálně vyjádří své pocity slovem
	Gramaticky správně	Nesprávné gramatické vazby, nesprávně používá předložky	Nesprávné gramatické vazby	Bez zlepšení	Stejně	Malé zlepšení
	Vézt dialogy	Nevede s dospělými dialogy, s dětmi strohé	Zlepšení. Dialogy vede pouze s dětmi.	Zlepšení. Občas začíná vézt dialogy i s učitelkami.	Stejně	Vede dialogy s dospělými i kamarády
	Odpovídat na otázku	Na otázku dokáže odpovědět	Raději odpovídá dětem	Občas odpoví na otázky učitelek	Stejně	Odpovídá kamarádům i učitelkám nejlépe

						někde v ústraní
	Charakterizovat znaky předmětů, osob, zvířat	Výrazné znaky pojmenuje	Výrazné znaky pojmenuje.)	Přetrvává	Stejně	Stejně
	Dokončit příběh, navrhnout další varianty	Nedokončí	Dokončí, řekne si to jen pro sebe.	Přetrvává	Stejně	Stejně

Resumé

Páťa má potíže v oblasti komunikačních dovedností. Mluví ve větách s nesprávnými gramatickými vazbami, nesprávně používá předložky, má chudší slovní zásobu. Nerad se sám vyjadřuje, odpovídá na otázky, nevede s dospělými dialogy, s dětmi strohé. Pokud se má vyjádřit, řekne si to potichu pro sebe. Problém má v dokončení příběhu.

Páťa během 3 měsíců udělal pokrok. Začíná komunikovat nejen s dětmi, ale i učitelkami. Dokáže vyjadřovat své pocity pouze gesty, mimikou, slovně se nevyjádří. Stále je velmi stydlivý, proto plno názorů, odpovědí si povídá pouze pro sebe.

Jeho velkým problémem je stydlivost. Proto se nerad vyjadřuje před ostatními. Odpovědi na otázky, jakékoli vyjadřování si povídá pro sebe nebo někde v ústraní. Dokáže vést dialogy nejen s kamarády, ale i s dospělými. Nevyjadřuje své pocity jen mimikou, gesty, ale umí o nich i mluvit.

Příloha č. 5d a č.5c – Tabulky – Komunikativní dovednosti - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 5d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Komunikativní dovednosti Martínek	Výslovnost	Nesprávnou výslovnost hlásek „r, ř“ (navštěvuje logopedii)	Stále přetrvává	Zlepšení díky návštěvě logopedie.	Zvládá r, někdy vysloví správně i ř.	R, ř již vyslovuje správně
	Jednoduchá souvětí	Mluví ve větách	Někdy vytvoří i souvětí	Stejně	Stejně	Zvládá
	Vyjadřování myšlenky, popis situace, události	Rád vyjadřuje své myšlenky, zážitky. Dokáže popsat i situaci.	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Vyjádřit své pocity	Často vyjadřuje své pocity mimikou a gesty	Dokáže vyjádřit své pocity i slovně.	Stejně	Stejně	Zvládá
	Gramaticky správně	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Vézt dialogy	Dialogy vede se svými	Někdy vede	Zlepšení	Bez problémů vede	Zvládá

		vrstevníky	dialog i s učitelkami		dialog s kamarády, učitelkami.	
	Odpovídat na otázku	Dokáže odpovědět.	Dokáže odpovědět i klást otázky.	Stejně	Stejně	Zvládá
	Charakterizovat znaky předmětů, osob, zvířat	S pomocí dokáže	Potřeba individuálního přístupu	Zlepšení	Snaží se sám, když si neví rady, poradí se s učitelkou, kamarády.	Zvládá
	Dokončit příběh, navrhnout další varianty	Pokud je příběh zajímavý dokončí i navrhne další varianty.	Pokud je příběh zajímavý dokončí i navrhne další varianty.	Stejně	Stejně	Zvládá

Resumé

Martínek má vyvinuté komunikační dovednosti až na nesprávnou výslovnost hlásek „r, ř“. Mluví ve větách, které jsou gramaticky správně, obsahově projev odpovídá věku.

U Martínka došlo k velkému pokroku během 3 měsíců. Díky návštěvám logopeda se zlepšil ve výslovnosti. Správně vyslovuje r, někdy i ř. Dokáže bez problémů vézt dialogy s kamarády i učitelkami.

Po půl roce jsou jeho komunikační dovednosti zcela rozvinuté. Žádná dovednost mu nečiní problém, pokud se soustředí a nezlobí u toho.

Tabulka č. 5e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Komunikativní dovednosti Lukášek	Výslovnost	Neobratnost při výslovnosti obtížnějších slov, nesprávná výslovnost r, ř a obtíže při změkčení.	Zlepšení (navštěvuje logopeda)	Zlepšení	Zlepšení Dokáže správně vyslovit r.	Občas vysloví „ř“ v některých slovech
	Jednoduchá souvětí	Mluví v jednodušších větách	Mluví v jednodušších větách	Občas vytvoří krátké souvětí.	Beze změny.	Stejně
	Vyjadřování myšlenky, popis situace, události	Zřídka	Zlepšení. Někdy se dokáže k dané situaci vyjádřit. Individuální přístup.	Zlepšení. Občas vyjadřuje své myšlenky.	Stejně	Dokáže popsat situaci, událost, které se zúčastnil. Vyjádří se pouze individuálně, je velmi stydlivý
	Vyjádřit své pocity	Vyjadřuje se mimikou.	Stydlivý. Někdy se vyjádří	Beze změny	Stejně	Stejně

			slovně.			
	Gramaticky správně	Ano	Ano	Ano	Ano	Ano
	Vézt dialogy	Stydlivý. Nedokáže navazovat dialogy. (Dialogy navazuje pouze se sestrou)	Stydlivost přetrvává. Dialogy navazuje i s dalšími kamarády. Zřídka s učitelkami.	Stejně. Hodně stydlivý.	Stejně	S učitelkami vede dialog pouze v případě, když si neví rady a kamarádi mu neporadí
	Odpovídat na otázku	Zřídka	Zlepšení. Potřeba individuální přístup.	Stejně. Neustále potřeba individuálního přístupu.		Stejně
	Charakterizovat znaky předmětů, osob, zvířat	Potřeba dopomoci a individuálního přístupu.	Zlepšení. Potřeba individuálního přístupu	Stejně. Neustále potřeba individuálního přístupu.		Stejně
	Dokončit příběh, navrhnout další varianty	Přebírá návrhy druhých. Sám příběh nedokončí	Žádná změna	Beze změny	Stejně	Bez zlepšení

Resumé

Lukášková řeč je málo spontánní, nedokáže navazovat dialogy, na otázky odpovídá zřídka, nedokáže se sám vyjádřit. Mluví v jednodušších větách, které jsou gramaticky správně. Obtíže mu tvoří neobratnost při výslovnosti obtížnějších slov, nesprávná výslovnost hlásek r, ř a obtíže při změkčení. Dochází u něj k zlepšení díky návštěvě logopeda.

Po 3 měsících došlo u Lukáška ke zlepšení řeči. Zvládá správně vyslovovat r, občas i ř. Někdy se mu povede vytvořit krátké souvětí. Stále je hodně stydlivý. Problém mu dělá mluvit před kamarády, učitelkami. Při dialogu potřebuje individuální přístup.

Po půl roce má Lukášek pořád stejný problém v komunikaci. Je velmi stydlivý a nerad se vyjadřuje, nejraději si vše povídá pro sebe. Pomalu se začíná zlepšovat v řeči, vyslovuje správně „r“, „ř“. Individuálně dokáže vyjádřit svůj názor, popsat situaci, událost, které se zúčastnil. Pokud si někdy neví rady a kamarádi mu neporadí, vede dialog s učitelkami. Při většině dovednostech je nutný individuální přístup.

Příloha č. 6a- č. 6c – Tabulky – Předmatematické dovednosti - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 6a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Předmatematické dovednosti Kubík	Orientace v číselné řadě 1 – 10, vyjmenovat ji, porovnat počet	Nezvládá (nerozpozná znaky, ani nepojmenuje, nezná pojem číslo)	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Žádné zlepšení
	Chápat, že číslovka označuje počet	Nezvládá	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Žádné zlepšení
	Dokázat určit počet do 6	Nezvládá	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Žádné zlepšení
	Dokázat posoudit počet dvou souborů	Nezvládá	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Žádné zlepšení
	Znát a napodobit geometrické tvary, tvary písmen, číslic a jiné tvary	Nezvládá (vše napodobuje vlnovkou, čáráním)	Bez zlepšení	Dokáže napodobit kruh. Jinak vše napodobuje vlnovkou, čáráním.	Žádné zlepšení	Stejně

	Používat základní prostorové pojmy	Nezvládá	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Stejně
	Orientovat se v prostoru podle slovních pokynů	Nezvládá (zmateně pobíhá po místnosti, pohyb doprovází výkřiky)	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Stejně
	Rozumět pojmům týkajících se velikosti, hmotnosti a umět je použít	Nezvládá	Bez zlepšení	Žádné zlepšení	Stejně	Stejně

Resumé

Kubík má velmi oslabené předmatematické dovednosti. Nezvládá žádné činnosti ani s individuálním přístupem. Nezná a nechápe pojem číslo a vše s ním spojené. Pokud se má orientovat v prostoru podle pokynů, reaguje zmateným pobíháním po místnosti doprovázeným výkřiky. Jeho nápodoba je čárání/ vlnovky. Chlapec neustále odbíhá od činností, nevydrží být v klidu.

U Kubíka nedošlo téměř ke změně. Naučil se napodobit kruh, ostatní tvary, písmena, číslice napodobuje vlnovkou, čáráním.

Po půl roce nemohu u chlapce zaznamenat žádný posun. Do mateřské školy dochází chlapec zřídka.

Tabulka č. 6b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Předmatické dovednosti Verunka	Orientace v číselné řadě 1 – 10, vyjmenovat ji, porovnat počet	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Chápat, že číslovka označuje počet	Někdy	Zvládá bez potíží	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat určit počet do 6	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat posoudit počet dvou souborů	Nezvládá	Zvládá, potřeba individuální přístup	Dokáže posoudit počet dvou souborů do 5	Stejně	Dokáže posoudit počet dvou souborů do 8
	Znát a napodobit geometrické tvary, tvary písmen, číslic a jiné tvary	Zvládá (někdy problém napodobit písmena)	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Používat základní prostorové pojmy	Rozumí pojmům nad, pod, před, za a další	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Orientovat se v prostoru podle	Problém	Přetrvává	Přetrvává	Přetrvává	Občas si plete

	slovních pokynů	s pravolevou orientací				pravou a levou stranu
	Rozumět pojmům týkajících se velikosti, hmotnosti a umět je použít	Rozumí pojmům větší, menší	Rozumí pojmům větší, menší	Beze změny	Stejně	Stejně

Resumé

Verunka se orientuje v číselné řadě, dokáže určit počet do 6. Někdy se objevoval problém pochopit, že číslovka označuje počet. U určování počtu a posouzení počtu dvou souborů se Verunka zlepšila. K pozitivnímu posunu došlo i u nápodoby tvarů. Na začátku (v září) měla problém s napodobováním písmen. O měsíc později vše zvládá bez problémů. Orientaci v prostoru, prostorovým pojmům rozumí. Problém se objevuje v pravolevé orientaci.

Verunka má dobře rozvinuté předmatematické dovednosti. Stále má problém s rozlišováním pravé a levé strany. U některých činností občas potřebuje individuální přístup. Dokáže posoudit počet dvou souborů do 5.

Po půl roce je zaznamenán velký pokrok. Dovednosti pro rozvoj předmatematické gramotnosti má Verunka osvojené. Občas se vyskytne problém s pravolevou orientací, kdy si není jistá, která strana je která. Na začátku školního roku nedokázala posoudit počet dvou souborů. Nejprve posuzovala počet dvou souborů do 5, teď už do 8.

Tabulka č. 6c – Záznam pokroků Pátí během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Předmatické dovednosti Pát'a	Orientace v číselné řadě 1 – 10, vyjmenovat ji, porovnat počet	Nestabilně zpevněna v číselném oboru do pěti, špatně rozeznává číslice	Zlepšení, orientace číselné řady do 8	Stejně	Zlepšení, orientace číselné řady do 10	Zvládá
	Chápat, že číslovka označuje počet	Nechápe souvislost počtu a množství	Dokáže přiřadit číslovky do 4 k počtu	Dokáže přiřadit číslovky do 6 k počtu	Stejně	Stejně
	Dokázat určit počet do 6	Dokáže určit počet do 4	Dokáže určit počet do 6	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat posoudit počet dvou souborů	Nedokáže	Nedokáže	Dokáže posoudit počet dvou souborů do 3	Stejně	Dokáže posoudit počet dvou souborů do 5
	Znát a napodobit geometrické tvary, tvary písmen, číslic a jiné tvary	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Používat základní	Nerozumí výrazům	Rozumí pojmům	Stejně	Rozumí pojmům	Stejně

	prostorové pojmy	nad, pod, vedle, před, za, dohromady	nad, pod		nahoře, dole, uprostřed.	
	Orientovat se v prostoru podle slovních pokynů	Pravolevá orientace je nejistá	Přetrvává	Přetrvává	Přetrvává	Stejně
	Rozumět pojůmům týkajících se velikosti, hmotnosti a umět je použít	Zatím nerozumí	Zatím nerozumí	Zatím nerozumí	Občas rozliší menší, větší.	Stejně

Resumé

U Páti došlo k zlepšení v předmatematických dovednostech. Začal se orientovat v číselné řadě do 8. Posun je i v určování počtu do 6, přiřazování číslovek k počtu. Zatím nedokáže posoudit počet dvou souborů. Nápodoba tvarů je bez potíží. Rozumí pouze prostorovým pojmům nad, pod. V pravolevé orientaci si je nejistý.

Pát'a se během 3 měsíců zlepšil. Začíná se orientovat v číselné řadě do 10. Dokáže už přiřadit číslovky k počtu do 6. Dokáže posoudit počet dvou souborů do 3. Rozumí dalším prostorovým pojmům jako je nahoře, dole, uprostřed. Pravolevá orientace je stále nejistá. Občas rozliší pojmy menší, větší.

Od začátku školního roku došlo k rozvoji předmatematické gramotnosti. Od špatného rozeznávání číslic a nestabilního upevnění číslic do 5, se Pát'a naučil orientovat v číselné řadě 1 -10. Nejprve nechápal co to je množství, nedokázal určit počet dvou souborů. Zasnazil se a teď určuje počet dvou souborů do 5. Stále zůstává nejistá pravá a levá strana.

Příloha č. 6d a č. 6e – Tabulky – Předmatematické dovednosti - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 6d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Předmatematické dovednosti Martínek	Orientace v číselné řadě 1 – 10, vyjmenovat ji, porovnat počet	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Chápat, že číslovka označuje počet	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat určit počet do 6	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat posoudit počet dvou souborů	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Znát a napodobit geometrické tvary, tvary písmen, číslic a jiné tvary	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Používat základní prostorové pojmy	Rozumí pojmům nad, pod, před, za a další.	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Orientovat se v prostoru podle slovních pokynů	Problém v pravolevé orientaci	Přetrvává	Přetrvává	Občas rozezná pravou, levou stranu, některé	Zlepšení, pravá a levá strana mu problém už

					prostorové pojmy nahoře, dole, uprostřed.	téměř nedělají. Prostorové pojmy ovládá.
	Rozumět pojmům týkajících se velikosti, hmotnosti a umět je použít	Zatím nezvládá	Žádné zlepšení	Beze změny	Stejně	Stejně

Resumé

Martínek dokáže napočítat do deseti, přiřazuje správné množství, pozná a dokáže pracovat se základními číslicemi, rozeznat geometrické tvary. Rozumí pojům nad, pod, před, za a další. Nevyzrálý je pouze v pravolevé orientaci promítající se do plochy i na vlastním těle.

Martínek má dobře rozvinuté předmatematické dovednosti. Zlepšil se v prostorové orientaci. Občas rozezná pravou, levou stranu, některé prostorové pojmy nahoře, dole, uprostřed.

Po půl roce si Martínek osvojil prostorové pojmy, problém mu již nedělá pravolevá orientace. Pojmy týkající se velikosti zatím moc nezvládá.

Tabulka č. 6e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Předmatické dovednosti	Orientace v číselné řadě 1 – 10, vyjmenovat ji, porovnat počet	Zvládá, orientuje se v číselné řadě do 6, pozná, pojmenuje číslice	Stejně	Orientuje se v číselné řadě do 10	Zvládá	Zvládá
	Chápat, že číslovka označuje počet	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat určit počet do 6	Zvládá bez problémů	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokázat posoudit počet dvou souborů	Někdy si neví rady, potřeba individuálního přístupu	Potřeba individuálního přístupu	Přetrvává.	Přetrvává. Sám dokáže posoudit počet dvou souborů do 4.	Dokáže posoudit počet dvou souborů do 6
	Znáť a napodobit geometrické tvary, tvary písmen, číslic a jiné tvary	Zvládá (problém v nápodobě písmen zprava doleva)	Přetrvává	Přetrvává (Často napodobuje písmena, číslice v zrcadlově obrácené podobě)	Stejně	Problém se zrcadlově obrácenými písmeny, číslicemi, se vytrácí. Takto napodobuje už jen velmi zřídka.

	Používat základní prostorové pojmy	Neumí použít prostorové pojmy	Přetrvává	Přetrvává	Stejně	Používá prostorové pojmy nahoře, dole, uprostřed, vedle, před, za, vpravo, vlevo.
	Orientovat se v prostoru podle slovních pokynů	Problém s pravolevou orientací	Přetrvává	Rozpozná pokyny nahoře, dole, občas, kde je vpravo, vlevo.	Stejně	Snaží se a ve většině případů se mu daří rozlišovat pravou a levou stranu
	Rozumět pojůmům týkajících se velikosti, hmotnosti a umět je použít	Zatím nerozumí	Zatím nerozumí	Stejně	Stejně	Rozumí pojůmům menší a větší

Resumé

Lukášek se orientuje v číselné řadě 1 – 10, dokáže určit počet do 6. U posouzení počtu dvou souborů má někdy problém, potřebuje individuální přístup. Dokáže napodobit různé tvary, číslice, písmena napodobuje v opačné podobě, zprava doleva. Velký problém se objevuje v orientaci v prostoru, v pravolevé orientaci, v užívání prostorových pojmů.

Lukášek se během 3 měsíců zlepšil. Sám dokáže posoudit počet dvou souborů do 4. Dokáže napodobit geometrické tvary. Často napodobuje písmena, číslice v zrcadlově obrácené podobě. Začíná rozpoznávat pokyny nahoře, dole, občas, kde je vpravo, vlevo.

Po půl roce se Lukáše orientuje v číselné řadě od 1 – 10, chápe co to je počet, množství. Stále přetrvává problém se zrcadlově zobrazujícími písmeny, číslicemi. Občas se zrcadlově obráceně podepíše. Začíná ovládat prostorové pojmy jako je nahoře, dole, vpravo, vlevo aj.

Příloha č. 7a - č. 7c – Tabulky – Sluchové vnímání - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 7a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Sluchové vnímání Kubík	Rozkládat slova na slabiky, vytleskat a určit počet slabik	Nepochopí zadání úkolu. Tleská si pro radost, když ostatní vytleskávají.	Žádné zlepšení	Bez zlepšení. (Pouze napodobuje děti, neví, proč ostatní tleskají. Tleskání doprovází výkřiky, smíchem.)	Stejně	Bez zlepšení
	Poznat první a poslední hlásku ve slově, později uprostřed slova	Nepochopí zadání úkolu. Neví ani co to je písmeno.	Žádné zlepšení	Beze změny	Stejně	Bez zlepšení
	Rozlišit krátké, dlouhé samohlásky	Nepochopí zadání úkolu	Žádné zlepšení	Nerozumí zadání. Často se ptá: „A jak?“	Stejně	Bez zlepšení
	Najít k sobě slova, která se rýmují, doplnit chybějící rým	Nepochopí zadání úkolu	Žádné zlepšení	Reaguje výkřiky	Stejně	Bez zlepšení

Resumé

Aktivita týkající se sluchového vnímání, které dělají děti v mateřské škole, Kubík nezvládá, nepochopí zadání činnosti. Při těchto činnostech děti napodobuje, tleská s nimi, ale ne ve správném rytmu. Pohyb doprovází smíchem, výkřiky, neposedí delší dobu na místě, odbíhá. Kubík nerozpozná slabiky, počáteční ani konečnou hlásku.

V této oblasti nedošlo u Kubíka k žádnému zlepšení. Často nepochopí zadání. Jeho snaha se projevuje napodobou ostatních dětí, aniž by pochopil, proč to dělají. Činnosti doprovází smíchem, výkřiky a neustále opakovanou otázkou: „A jak?“

Po půl roce nemohu u chlapce zaznamenat žádný posun. Do mateřské školy dochází chlapec zřídka.

Tabulka č. 7b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
	Rozkládat slova na slabiky, vytleskat a určit počet slabik	Slova na slabiky nerozloží	Slova na slabiky vytleská, určí počet slabik	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Poznat první a poslední hlásku ve slově, později uprostřed slova	Nedokáže určit počáteční hlásku ve slově	Určí první hlásku ve svém jméně	Občas určí počáteční hlásku i v jiných slovech	Zvládá	Zvládá
Sluchové vnímání	Rozlišit krátké, dlouhé samohlásky	Dlouhé samohlásky rozezná	Dlouhé samohlásky rozezná	Zřídka rozezná i krátké samohlásky	Stejně	Zvládá rozlišit krátké i dlouhé samohlásky
Verunka	Najít k sobě slova, která se rýmují, doplnit chybějící rým	Dokáže najít k sobě dvě slova, co se rýmují.	Ráda si vymýšlí svoje rýmy.	Přetrvává	Stejně	Občas přiřazují k sobě slova, která se rýmují

Resumé

Během září udělala Verunka veliký pokrok. Učitelky mateřské školy i rodiče doma s ní procvičují určování a počet slabik, vytváření různých rýmů, hrají společně slovní fotbal na počáteční slabiky. Počáteční hlásky ji zatím dělají potíže.

O 3 měsíce později zvládá rozpoznat počáteční hlásku ve slově. Dokáže rozlišit dlouhé, zřídka krátké samohlásky. Bez problémů dokáže najít rým. Ráda si vymýšlí své vlastní rýmy, které jsou občas nesmyslem.

Během půl roku dokázala Verunka všechno dopilovat. Zvládá dovednosti, které rozvíjí sluchové vnímání.

Tabulka č. 7c – Záznam pokroků Pátí během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Sluchové vnímání Pát'a	Rozkládat slova na slabiky, vytleskat a určit počet slabik	Nedokáže vytleskat slova na slabiky, určit počet	Dokáže vytleskat slova na slabiky, určit jejich počet	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Poznat první a poslední hlásku ve slově, později uprostřed slova	První a poslední hlásku ve slově ještě neidentifikuje	Zvládá určit první hlásku ve svém jméně	Občas určí počáteční hlásku v jiných slovech	Zvládá určovat počáteční hlásky	Občas určí hlásku na konci slova
	Rozlišit krátké, dlouhé samohlásky	Nerozliší	Nerozliší. Někdy rozezná dlouhé samohlásky při rytmezaci	Rozliší dlouhé samohlásky	Zřídka rozliší krátké samohlásky	Občas rozliší krátké samohlásky
	Najít k sobě slova, která se rýmují, doplnit chybějící rým	Při vyhledávání dvojic slov, která se rýmují, si je nejistý, s pomocí to dokáže.	Stejně	Stejně	Beze změny	Občas dokáže najít a říci slova, která se rýmují

Resumé

Páťa má oslabenou sluchovou oblast. Ale od nástupu do MŠ (od září) se zlepšil. Dokáže vytleskat a určit počet slabik. Počáteční hlásky zatím nerozeznává, ale tu, kterou začíná jeho jméno pozná. Při vytváření rýmu potřebuje individuální přístup a vizuální podklad.

Páťa se zlepšil v poznávání prvních hlásek ve slově. Nepozná pouze první hlásku svého jména, ale i dalších slov. Dokáže rozlišit dlouhé samohlásky, zřídka krátké.

Během půl roku udělal Páťa velký pokrok. Začal rozkládat slova na slabiky, dokáže určit počet slabik. Na začátku školního roku nedokázal určit první ani poslední hlásku ve slově. Teď si na hlásky sám vymýšlí slova. Rád hraje hru „slovní fotbal“. Problémy se objevují v rozlišování krátkých a dlouhých samohlásek. Dlouhé samohlásky určí bez problémů, krátké občas. Individuální přístup potřebuje jak u určování délky samohlásek, tak u určování rýmu.

Příloha č. 7d a č. 7e – Tabulky – Sluchové vnímání - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 7d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Sluchové vnímání Martínek	Rozkládat slova na slabiky, vytleskat a určit počet slabik	Zvládá bez potíží. Orientuje se i v číselné řadě.	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Poznat první a poslední hlásku ve slově, později uprostřed slova	Určuje první slabiku	Někdy správně určí první hlásku	Dokáže určit první hlásku	Stejně	Občas dokáže rozeznat poslední hlásku ve slově.
	Rozlišit krátké, dlouhé samohlásky	Zatím nedokáže	Někdy rozliší dlouhé samohlásky	Bez problému rozliší dlouhé samohlásky, zřídka krátké	Stejně	Zvládá
	Najít k sobě slova, která se rýmují, doplnit chybějící rým	Rád si vymýšlí svoje rýmy	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

Resumé

Martínek má sluchové vnímání dobře rozvinuté. Nemá potíže rozkládat slova na slabiky, určit jejich počet. Od září udělal pokrok, začíná určovat první hlásky ve slově. Ne vždy se mu podaří určit pouze první hlásku. Když si není jistý, určuje první slabiku. Chápe, co je rým. Rád s kamarády tvoří smyslné i nesmyslné rýmy.

U Martínka došlo ke zlepšení. Bez problému určí první hlásku, určí dlouhé samohlásky, zřídka krátké.

Po půl roce sluchová oblast rozvinuta. Došlo u něj k posunu v rozeznávání první a poslední hlásky. Ostatní dovednosti zvládá bez obtíží.

Tabulka č. 7e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Sluchové vnímání Lukášek	Rozkládat slova na slabiky, dokáže vytleskat a určit počet slabik	Slova na slabiky nevytleská	Potřeba individuálního přístupu. (S pomocí vytleská, určí počet)	Jedno-, dvoj-, tříslabičná slova vytleská a určí u nich počet sám. U delších slov potřebuje individuální přístup.	Stejně	Zvládá
	Poznat první a poslední hlásku ve slově, později uprostřed slova	Nedokáže určit počáteční hlásku ve slově	Dokáže určit počáteční hlásku u svého jména	Občas určí počáteční hlásky u dalších slov.	Stejně	Zvládá určit počáteční hlásku, občas určí hlásku na konci slova.
	Rozlišit krátké, dlouhé samohlásky	Zatím nerozlišuje	Zatím nerozlišuje	Občas rozliší dlouhé samohlásky	Stejně	Občas rozliší krátké samohlásky
	Najít k sobě slova, která se rýmují, doplnit chybějící rým	Sám nenajde k sobě dvě slova, která se rýmují	Potřeba individuálního přístupu	Stejně	Občas určí rým	Stejně

Resumé

Sluchové vnímání Lukáška je málo vyzrálé. Potřebuje individuální přístup a dopomoc z důvodů neporozumění zadání. Často při pomoci druhých zvládne mnoho úkolů. Pokud má Lukášek individuální přístup, dokáže vytleskat slova na slabiky, většinou určit i jejich počet. Zatím nedokáže určit první hlásku ve slově, určuje první slabiku. S pomocí, zábavnou formou, dokáže najít dvě rýmující se slova (např.: pomocí obrázků).

U Lukáška se pomalu rozvíjí sluchové vnímání. Dokáže sám vytleskat a určit počet slabik u jedno-, dvoj- a třislabičných slov. U delších slov potřebuje pomoci. Občas dokáže určit počáteční hlásku nejen u svého jména, ale i u dalších slov. Dokáže rozlišit dlouhé samohlásky. Občas, pokud se mu učitelka individuálně věnuje, dokáže určit rým.

Během půl roku došlo u Lukáška k velkému posunu. Dokáže bez problémů rozkládat slova na slabiky, vytleskat a určit počet slabik. Také zvládá určit počáteční hlásky ve slově, koncové mu zatím dělají problém. Převážně v hudební podobě rozliší krátké a dlouhé samohlásky, ale i v mluvené řeči či v tištěné podobě jako pracovní papír s obrázky. Pokud má hledat rýmující se slova, která k sobě patří, potřebuje dopomoc. Tuto dovednost zatím zvládá jen občas.

Příloha č. 8a - č. 8c – Tabulky – Zrakové vnímání - Děti bez odkladu školní docházky

Tabulka č. 8a – Záznam pokroků Kubíka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Zrakové vnímání Kubík	Rozlišovat tvary předmětů, základní geometrické tvary	Nedokáže	Beze změny	Přetrvává	Stejně	Stejně
	Rozlišovat základní barvy, některé odstíny	Nedokáže (rozliší jen žlutou při přirovnání ke sluníčku)	Beze změny	Stále nedokáže rozlišovat barvy ani s přirovnáváním k jednotlivým věcem	Stejně	Rozezná červenou jako jahoda a žlutou barvu jako sluníčko
	Dokreslit chybějící část obrázku	Nedokáže	Beze změny	Nedokáže, obrázek začará	Stejně	Dokreslí si to, co se mu líbí (nejčastěji vlnovky)
	Sestavit části do celku	Sestaví, ale nesmyslně	Přetrvává	Bez zlepšení	Stejně	Přetrvává
	Najít rozdíly na obrázku	Nedokáže	Beze změny	Nezvládá	Stejně	Stejně
	Zaregistrovat	Nedokáže	Beze změny	Bez zlepšení	Stejně	Bez změny

	změny ve svém okolí					
	Sledovat a pojmenovat objekty očima zleva doprava	Sleduje všemi směry, ale většinu nepojmenuje	Beze změny	Přetrvává	Stejně	Nedokáže

Resumé

Kubík má velmi nevyzrálé zrakové vnímání. Všechny dovednosti nepochopí ani při individuálním přístupu. Sestaví nesmyslně části do celku. Sleduje obrázky všemi směry, většinu nepojmenuje.

U Kubíka nedošlo k žádnému pokroku. Barvy nedokáže rozeznat, ani když mu jsou přirovnány k nějakému předmětu. Nevládne dokreslit chybějící část obrázku. Obrázek celý začará. Nechápe žádná zadání činností.

Po půl roce chlapec rozpozná dvě barvy - červená jako jahoda, žlutá jako sluníčko. Obrázky dokresluje pomocí vlnovek. Žádné větší změny zaznamenat nemohu, protože chlapec dochází zřídka do mateřské školy.

Tabulka č. 8b – Záznam pokroků Verunky během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Zrakové vnímání Verunka	Rozlišovat tvary předmětů, základní geometrické tvary	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Rozlišovat základní barvy, některé odstíny	Dokáže, problém s některými odstíny	Zvládá bez potíží	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokreslit chybějící část obrázku	Nerozumí zadání	Beze změny	Potřebuje individuální přístup	Občas zvládne sama	Zvládá sama
	Sestavit části do celku	Sestaví s pomocí	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Najít rozdíly na obrázku	Výrazné rozdíly najde	Beze změny	Občas najde i méně výrazné rozdíly	Stejně	Zvládá
	Zaregistrovat změny ve svém okolí	Nedokáže	Beze změny	Občas, zaznamená výraznou změnu	Stejně	Stejně
	Sledovat a pojmenovat objekty očima zleva doprava	Nevládá, sleduje objekty všemi směry	Beze změny	Zlepšení	Zvládá	Zvládá

Resumé

Verunka má oslabené zrakové vnímání. Rozlišovat tvary a pojmenovat objekty zvládá bez problémů. Problém se objevuje ve sledování objektů očima zleva doprava. Verunka pojmenovává předměty v různých směrech. Na obrázku s rozdíly najde pouze výrazné změny. Dokreslit část obrázku zatím nedokáže.

Verunka se zlepšila, zvládá už téměř skoro všechny dovednosti, které se týkají zrakového vnímání. Dokreslování chybějících částí v obrázku je pro ni zatím složité, ne vždy si s tím dokáže sama poradit. Občas objeví na obrázku méně výrazné rozdíly a zaznamená výraznou změnu v okolí. Pokud se soustředí, dokáže sledovat obrázky ve správném směru, zleva doprava.

Po půl roce mohu zaznamenat pokrok. Všechny dovednosti týkající se zrakového vnímání má rozvinuté. Žádná dovednost jí nedělá potíže.

Tabulka č. 8c – Záznam pokroků Pátí během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Zrakové vnímání Pát'a	Rozlišovat tvary předmětů, základní geometrické tvary	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Rozlišovat základní barvy, některé odstíny	Problém s rozlišováním odstínů barev	Přetrvává	Začíná rozlišovat některé odstíny základních barev	Zlepšení	Zvládá
	Dokreslit chybějící část obrázku	Dokáže	Dokáže	Dokáže	Dokáže	Zvládá
	Sestavit části do celku	Nezvládá	Zvládá sestavit obrázek z 6 částí	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Najít rozdíly na obrázku	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Zaregistrovat změny ve svém okolí	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Sledovat a pojmenovat objekty očima zleva doprava	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

Resumé

Zrakové vnímání u Páti je téměř zralé. Problémy se objevují pouze ve skládání obrázku z několika částí a určování odstínů barev.

Pát'a má dobře rozvinuté dovednosti zrakového vnímání. Problém zatím ještě přetrvává v rozlišování odstínů základních barev.

Po půl roce mohu zaznamenat, že Pát'a má velmi dobře rozvinuté zrakové vnímání.

Příloha č. 8d a č. 8e – Tabulky – Zrakové vnímání - Děti s odkladem školní docházky

Tabulka č. 8d – Záznam pokroků Martínka během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
<p>Zrakové vnímání</p> <p>Martínek</p>	Rozlišovat tvary předmětů, základní geometrické tvary	Nejistota se objevuje pouze při rozlišování zrcadlově stejných, symetrických tvarů.	Beze změny	Malé zlepšení	Zlepšení, zvládá vše rozlišovat bez potíží	Zvládá
	Rozlišovat základní barvy, některé odstíny	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Dokreslit chybějící část obrázku	Ano, často podle své fantazie	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Sestavit části do celku	Sestaví bez potíží, rád skládá puzzle	Stejně	Zvládá	Zvládá	Zvládá
	Najít rozdíly na obrázku	Výrazné rozdíly najde	Beze změny	Stejně	Přetrvává (občas najde i méně výrazné rozdíly)	Zvládá
	Zaregistrovat změny ve svém okolí	Dokáže	Dokáže	Dokáže	Dokáže	Zvládá

	Sledovat a pojmenovat objekty očima zleva doprava	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá
--	---	--------	--------	--------	--------	--------

Resumé

Martínek má zrakové vnímání téměř rozvinuté. Problém se objevuje v rozlišování tvarů v zrcadlově obrácené podobě. Ostatní dovednosti zvládá bez potíží. Martínek se zlepšil. Téměř ovládá všechny dovednosti, které spadají do zrakového vnímání. Menší obtíže tvoří hledání rozdílů.

Po půl roce Martínek ovládá veškeré dovednosti zrakového vnímání. K posunu došlo při rozeznávání geometrických tvarů, písmenek, čísel a dokáže lépe nalézt všechny rozdílly (i ty méně rozeznatelné).

Tabulka č. 8e – Záznam pokroků Lukáška během půl roku v MŠ

		Září	Říjen	Listopad	Prosinec	Leden
Zrakové vnímání Lukášek	Rozlišovat tvary předmětů, základní geometrické tvary	Zvládá, problém se objevuje v rozlišování tvarů v zrcadlově obrácené podobě	Beze změny	Malé zlepšení	Zvládá	Zvládá
	Rozlišovat základní barvy, některé odstíny	Rozliší základní barvy, problém má s některými odstíny	Zlepšení	Začíná rozlišovat některé odstíny (tmavě, světle modrá, tmavě, světle zelená)	Zvládá rozlišovat některé odstíny	Zvládá
	Dokreslit chybějící část obrázku	Dokáže, potřeba individuálního přístupu	Beze změny	Občas potřeba individuálního přístupu, většinou zvládne sám	Stejně	Stejně
	Sestavit části do celku	Sestaví, potřeba individuální přístup	Beze změny	Občas sám dokáže složit puzzle	Zvládá, občas potřeba individuální přístup	Stejně
	Najít rozdíly na obrázku	Výrazné rozdíly najde	Beze změny (méně výrazné rozdíly,	Zlepšení	Sám dokáže najít některé méně	Stejně

			potřebuje individuální přístup)		výrazné rozdíly.	
	Zaregistrovat změny ve svém okolí	Nedokáže	Beze změny	Občas	Stejně	Stejně
	Sledovat a pojmenovat objekty očima zleva doprava	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá	Zvládá

Resumé

U většiny dovedností potřebuje Lukášek individuální přístup, dopomoc. Někdy nepochopí zadání. Vše řeší pláčem. Dokáže rozlišit různé tvary, problém mu dělají tvary v zrcadlově obrácené podobě. Dokázal se zlepšit v rozlišování barev. Rozlišuje jen základní barvy, ale i některé jejich odstíny.

Lukášek zvládá rozlišovat různé tvary, zlepšil se i v rozlišování základních barev a některých jejich odstínů (tmavě, světle modrá, tmavě, světle zelená). Občas s malou dopomocí dokáže dokreslit chybějící část v obrázku. Skládání částí do celku začíná ovládat, někdy poprosí paní učitelku o pomoc. Sám dokáže najít i některé méně výrazné rozdíly.

Po půl roce stále potřebuje u některých činnostech individuální přístup. Nedokáže sám sestavit části do celku, najít další různá řešení. Skládá puzzle, které mají méně dílků. Při dokreslování částí obrázků potřebuje dopomoc, návod jak obrázek dokreslit. Sám si neporadí. Špatně zaznamenává změny ve svém okolí. Většinou jim nevěnuje žádnou pozornost. Pokrok u Lukáška je v rozpoznávání barev. Dokáže již rozpoznávat základní barvy, ale i jejich odstíny.